

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

SANNINA SJÖBERG & MIA WEST

“Kielikylpä on osa minua”

Tidigare språkbadselever
om sina språk

Entisten kielikylpäoppilaiden
käsitykset kielistään

VASA UNIVERSITETS RAPPORTER 5

Julkaisija Vaasan yliopisto	Julkaisupäivämäärä Kesäkuu 2017	
Tekijä(t) Sannina Sjöberg & Mia West	Julkaisun tyyppi Tutkimusraportti	
	Julkaisusarjan nimi, osan numero Vaasan yliopiston raportteja, 5	
Yhteystiedot Vaasan yliopisto Filosofinen tiedekunta Pohjoismaisten kielten yksikkö PL 700 65101 VAASA	ISBN 978-952-476-756-9 (painettu) 978-952-476-757-6 (verkkojulkaisu)	
	ISSN 2489-2580 (Vaasan yliopiston raportteja 5)	
	Sivumäärä 125	Kieli Ruotsi, suomi
	Julkaisun nimike ”Kielikylpy on osa minua.” Entisten kielikylpyoppilaiden käsitykset kielistään	
Tiivistelmä Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää mitä kielikylpyoppilaiden kielitaidoille, kielenkäytölle ja asenteille tapahtuu kielikylvyn jälkeen. Keskeistä tutkimuksessa on entisten kielikylpyoppilaiden oma näkemys kielitaidoistaan, missä määrin he tällä hetkellä käyttävät ruotsia ja millaiset asenteet heillä on ruotsin kieltä ja kielikylpyopetusta kohtaan. Lisäksi selvitetään entisten kielikylpyoppilaiden näkemystä omasta kielenkäytöstään ja kielitaidoistaan myös muissa kielissä. Tutkimukseen vastasivat 103 entistä kielikylpyoppilasta, jotka ovat osallistuneet kielikylpyopetukseen kielikylpykouluissa ympäri Suomea ja päättäneet kielikylpyopetuksen vuosina 1997–2015. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä toimi nettikysely. Analyysimenetelmänä toimii neksusanalyysi. Neksusanalyysissä keskeistä on sosiaalinen toiminta, joka tässä tapauksessa on entisten kielikylpyoppilaiden kielenkäyttö. Tulokset osoittavat, että entiset kielikylpyoppilaat arvioivat omat kielitaitonsa suhteellisen korkeatasoisiksi. Noin puolet tutkimukseen vastanneista pitää itseään kaksikielisenä, kun taas reilu kolmasosa pitää itseään monikielisenä. Tutkimukseen vastanneilla näyttää olevan positiiviset asenteet ruotsin kieltä ja muita kieliä kohtaan; he näyttävät olevan kiinnostuneita kielistä ja ahkeria kielenkäyttäjiä sekä ruotsin kielessä että muissa kielissä. Lisäksi vastaajat näyttävät olevan erittäin tyytyväisiä kielikylpyopetukseen; selvä enemmistö on sitä mieltä, että kielikylvystä on ollut paljon hyötyä. Parasta kielikylpyopetuksessa katsottiin olevan itse opetusmetodi sekä sen tarjoamat kielitaidot. Kielikylpyopetusta voisi tutkimukseen osallistuneiden mukaan kehittää siten, että tarjottaisiin enemmän ruotsinkielistä opetusta yläkoulussa, enemmän kielioppia, enemmän kannustamista ruotsin puhumiseen, enemmän kielikylpyopetusta yleisesti sekä enemmän äidinkielenopetusta (suomea).		
Asiasanat Kielikylpy, kielenkäyttö, kielitaito, asenteet		

Utgivare Vasa universitet	Utgivningstid Juni 2017	
Författare Sannina Sjöberg & Mia West	Typ av publikation Forskningsrapport	
	Publikationsserie, -nummer Vasa universitets rapporter, 5	
Kontaktuppgifter Vasa universitet Filosofiska fakulteten Enheten för nordiska språk PB 700 65101 VASA	ISBN 978-952-476-756-9 (tryckt) 978-952-476-757-6 (online)	
	ISSN 2489-2580 (Vasa universitets rapporter 5)	
	Sidoantal 125	Språk Svenska, finska
	Publikationens titel "Kielikylpy on osa minua." Tidigare språkbadslever om sina språk	
Sammandrag Syftet med denna undersökning är att utreda vad som händer med språkfärdigheterna, språkanvändningen och attityderna hos språkbadslever efter språkbadet. De centrala forskningsfrågorna är: hurudana språkfärdigheter anser sig tidigare språkbadslever ha, hur mycket svenska använder de för tillfället och hurudana attityder har de gentemot det svenska språket och språkbadsundervisningen. Därtill utreds de tidigare språkbadslevernans språkanvändning och språkfärdigheter enligt egen uppfattning även i andra språk. Informanterna består av 103 tidigare språkbadslever som gått i språkbadsundervisning i språkbadsskolor runt om i Finland och som slutfört språkbadet under åren 1997–2015. Materialinsamlingsmetoden för undersökningen är webbenkäter. Analysmetoden som används är nexusanalys. I nexusanalys är en social handling det centrala, i det här fallet tidigare språkbadslevers språkanvändning. Resultaten visar att de tidigare språkbadsleverna bedömer sina språkfärdigheter relativt högt. Ungefär hälften av informanterna anser sig vara tvåspråkiga, medan en dryg tredjedel anser sig vara flerspråkiga. Informanterna har positiva attityder gentemot det svenska språket, språkbad och andra språk; de verkar vara språkantresserade samt uppger sig vara flitiga användare av svenska och andra språk. Därtill uppger de sig vara mycket nöjda med språkbadsundervisningen; en klar majoritet anser sig ha haft mycket nytta av språkbadsundervisningen. Det bästa med språkbadsundervisningen anses oftast vara själva undervisningsmetoden och språkfärdigheterna i svenska som den erbjudit. Enligt informanterna kunde språkbadsundervisningen utvecklas genom att ha mera undervisning på svenska i högstadiet, mera grammatikundervisning, mera uppmuntran till att tala svenska, mera språkbadsundervisning överlag samt mera modersmålsundervisning (finska).		
Nyckelord Språkbad, språkanvändning, språkfärdigheter, attityder		

Publisher Vaasan yliopisto	Date of publication June 2017	
Author(s) Sannina Sjöberg & Mia West	Type of publication Research report	
	Name and number of series Vaasan yliopiston raportteja, 5	
Contact information University of Vaasa Faculty of Philosophy Scandinavian Languages P.O. Box 700 FI-65101 VAASA Finland	ISBN 978-952-476-756-9 (print) 978-952-476-757-6 (online)	
	ISSN 2489-2580 (University of Vaasa Reports 5)	
	Number of pages 125	Language Swedish, Finnish
	Title of publication "Immersion is a part of me." Former immersion students about their languages	
Abstract The aim of this study is to find out what happens to the language skills, language use and attitudes of immersion students after immersion. The essential focus of this study is what kind of language skills former immersion students experience that they have, how much Swedish they use currently and what kind of attitudes they have towards the Swedish language and immersion. Former immersion students' experiences of language use and language skills in other languages will also be looked at. The respondents are 103 former immersion students, who have been to immersion in immersion schools in different parts of Finland and who have finished immersion during 1997–2015. The method of collecting data is a web survey. The method of analyzing the material is nexus analysis. In nexus analysis the focus is on a social action, in this case the language use of former immersion students. The results show that the former immersion students rate their language skills relatively high. About half of the informants see themselves as bilinguals, while a little over a third of the informants see themselves as multilinguals. The respondents have positive attitudes towards the Swedish language, immersion and other languages; they seem to be interested in languages and generous users of Swedish and other languages. The respondents also seem to be very pleased with the immersion; a clear majority of the respondents feel that they have benefitted from immersion. The best things about immersion are, according to the informants, the teaching method itself and the language skills that it has offered. According to the respondents, immersion could be developed by adding more teaching in Swedish in the upper classes, more teaching of grammar, more encouragement to speaking Swedish, more immersion teaching overall and more teaching in Finnish (mother tongue).		
Keywords Immersion, language use, language skills, attitudes		

FÖRORD

Möjligheten att ge ut denna publikation dök upp i samband med det trettionde jubileumsåret 2017 för språkbadet i Vasa och Finland. Man ville från Enheten för nordiska språk vid Vasa universitet ge ut en språkbadspublikation för att hylla språkbadet och de experter som under alla dessa år arbetat med, byggt upp och utvecklat språkbadet i Finland. Man har valt att ge ut en rapport om resultaten som berör en aktuell undersökning om vad som händer med språkbadselevernars språk efter språkbadet. Rapporten bygger på ett större material som samlats in i samband med Wests (2016) avhandling pro gradu inom samma tematik.

Vi författare till denna publikation är Sannina Sjöberg, projektforskare vid Enheten för nordiska språk vid Vasa universitet, och Mia West, språkbadslärare vid Keskuskoulu i Vasa. Vi är båda intresserade av och arbetar dagligen med flerspråkighet om än ur olika kompletterande perspektiv, en som forskare och en som lärare. Vi vill tacka professor Siv Björklund för möjligheten att få skriva och ge ut denna publikation, samt FD Mari Bergroth för hennes goda råd på vägen och Cecilia Högnabba för översättning av rapporten till finska. Vi tackar även ödmjukt alla tidigare språkbadselever som tagit sig tid att besvara enkätundersökningen.

Vasa universitet 28.3.2017

Sannina Sjöberg och Mia West

ESIPUHE

Mahdollisuus tämän teoksen julkaisemiseksi ilmaantui Vaasan ja Suomen kielikylvyn 30-vuotisjuhlavuoden 2017 yhteydessä. Vaasan yliopiston Pohjoismaisten kielten yksikössä toivottiin julkaistavaksi kielikylpyjulkaisu, osoittaakseen kunnioitusta kielikylvylle sekä niille asiantuntijoille, jotka ovat kaikkien näiden vuosien aikana tehneet töitä, rakentaneet ja kehittäneet kielikylpyä Suomessa. Yksikössä päädyttiin julkaisemaan raportti erään ajankohtaisen tutkimuksen tuloksista: mitä tapahtuu kielikylpyoppilaiden kielitaidolle ja kielenkäytölle kielikylvyn jälkeen. Raportti pohjautuu suurempaan aineistoon, joka on kerätty samaa aihetta käsittelevän Westin (2016) pro gradu-tutkielman yhteydessä.

Tämän julkaisun tekijät ovat Sannina Sjöberg, projektitutkija Pohjoismaisten kielten yksikössä Vaasan yliopistolla, ja Mia West, kielikylpyopettaja Keskuskoulussa Vaasassa. Olemme molemmat kiinnostuneita monikielisyydestä, jonka parissa teemme päivittäin töitä, joskin erilaisista, toisiaan täydentävistä perspektiiveistä, yksi tutkijana ja toinen opettajana. Haluamme kiittää professori Siv Björklundia mahdollisuudesta kirjoittaa ja julkaista tämä teos, sekä FT Mari Bergrothia hyvistä neuvoista matkan varrella ja Cecilia Högnabbaa raportin suomentamisesta. Nöyrät kiitokset myös entisille kielikylpyoppilaille, jotka käyttivät aikaansa vastatakseen kyselytutkimukseen.

Vaasan yliopisto 28.3.2017

Sannina Sjöberg ja Mia West

Innehåll

FÖRORD	V
ESIPUHE	VI
1 SPRÅKBAD SOM NEXUS	1
1.1 Språkbad	2
1.2 Nexusanalys	3
2 ATT BEKANTA SIG MED NEXUS: SPRÅKBAD OCH SPRÅKBADSFORSKNING I FINLAND	5
2.1 Språkbad som samhällsdiskurs	5
2.2 Tidigare språkbadslever som forskningsdiskurs	8
2.3 Syfte och materialinsamling	10
3 ATT NAVIGERA NEXUS: TIDIGARE SPRÅKBADSELEVERS UPPFATTNINGAR OM SINA SPRÅK	12
3.1 Tidigare språkbadslevers historiska kropp	12
3.1.1 Språklig bakgrund	12
3.1.2 Språklig identitet	15
3.2 Interaktionsordning	17
3.2.1 Modaliteten <i>att använda språk</i>	17
3.2.2 Roller i interaktionen	22
3.3 Närvarande diskurser	24
3.3.1 Diskursen om språkets dynamik	24
3.3.1.1 Förändringar i språkfärdigheterna	24
3.3.1.2 Möjligheter till språkanvändning	31
3.3.2 Diskursen om språkundervisning och undervisningsmetoder	32
3.3.2.1 Attityder till svenska och språkbad	33
3.3.2.2 Guldkorn i språkbadsundervisningen	44
3.3.2.3 Utvecklingsförslag för språkbadsundervisning ..	47
4 DET FÖRÄNDRADE NEXUS: LIVET EFTER SPRÅKBAD	52
LITTERATUR — LÄHTEET	112

Figurer

Figur 1.	Social action (Scollon & Scollon 2004)	3
Figur 2.	Antal språk som informanterna studerat vid sidan av svenska och modersmålet finska (N=100).....	14
Figur 3.	Informanternas uppfattning om språkbadsundervisningen påverkat deras egen uppfattning om sin tvåspråkighet/flerspråkighet (N= 64)	16
Figur 4.	Informanternas användning av svenska i dagsläget (N=101)	17
Figur 5.	Informanternas användning av svenska inom de fyra delområdena för språkanvändning (N=102)	20
Figur 6.	Informanternas uppfattning om nuvarande bostadsorts utbud på svenska (N= 102)	21
Figur 7.	Antal språk som informanterna använder (N= 100)	22
Figur 8.	Informanternas villighet att använda svenska (N=102)	33
Figur 10.	Situationer där informanterna haft mest nytta av de språkfärdigheter som språkbadsundervisningen erbjuder (N=102)	40
Figur 11.	Informanternas förnöjsamhet med deltagandet i språkbadsundervisning (N=101)	41
Figur 12.	Efter språkbadet-bubblor	52

Tabeller

Tabell 1.	Informanterna enligt ort där språkbadsundervisningen getts (N=99)	13
Tabell 2.	De språk som informanterna anser ingå i den egna två- och flerspråkigheten (N=60).....	16
Tabell 3.	Informanternas användning av svenska enligt kontext och frekvens.....	18
Tabell 4.	Informanternas bedömning av egna nuvarande språkfärdigheter i svenska enligt de fyra delområdena inom språkfärdighet (N= 102).....	25
Tabell 5.	Orsak till informanternas förhållning gentemot svenskspråkiga studier i språkbad (N=83)	34
Tabell 6.	Språkbadsundervisningens betydelse för informanterna beskriven med ord och fraser (N=91).....	43

Sisältö

FÖRORD	V
ESIPUHE.....	VI
1 KIELIKYLPY NEKSUKSENA	55
1.1 Kielikylpy	56
1.2 Neksusanalyysi.....	57
2 NEKSUKSEEN TUTUSTUMINEN: KIELIKYLPY JA KIELIKYLPYTUTKIMUS SUOMESSA	60
2.1 Kielikylpy yhteiskunnallisena diskurssina	60
2.2 Entiset kielikylpyoppilaat tutkimusdiskurssina.....	63
2.3 Tavoite ja aineistonkeruu	65
3 NEKSUKSEN NAVIGOINTI: ENTISTEN KIELIKYLPYOPPILAIDEN KÄSITYKSIÄ HEIDÄN KIELISTÄÄN	68
3.1 Entisten kielikylpyoppilaiden toimijahistoria	68
3.1.1 Kielellinen tausta	68
3.1.2 Kielellinen identiteetti	71
3.2 Vuorovaikutusjärjestys	73
3.2.1 <i>Kielenkäytön</i> modaaliteetti	73
3.2.2 Vuorovaikutussuhteiden roolit	79
3.3 Paikan diskurssit	81
3.3.1 Kielen dynamiikan diskurssi.....	81
3.3.1.1 Muutokset kielitaidoissa	81
3.3.1.2 Mahdollisuudet käyttää kieltä	88
3.3.2 Kieltenopetuksen ja opetusmenetelmien diskurssi ..	90
3.3.2.1 Asenteet ruotsia ja kielikylpyä kohtaan	90
3.3.2.2 Kielikylpyopetuksen kultajyväset	101
3.3.2.3 Kielikylpyopetuksen kehitysehdotuksia.....	104
4 MUUTTUVA NEKSUS: ELÄMÄ KIELIKYLVYN JÄLKEEN	109
LITTERATUR — LÄHTEET.....	112

Kuviot

Kuvio 1.	Social action (Scollon & Scollon 2004)	57
Kuvio 2.	Kielten määrä, joita tiedonantajat ovat opiskelleet ruotsin ja äidinkieli suomen ohella (N=100)	70
Kuvio 3.	Tiedonantajien käsitys siitä, onko kielikylpyopetus vaikuttanut heidän mielikuvaansa omasta kaksikielisyydestään/monikielisyydestään (N= 64) ..	73
Kuvio 4.	Tiedonantajien tämänhetkinen ruotsin käyttö (N=101)	74
Kuvio 5.	Tiedonantajien ruotsin kielen käyttö neljällä kielenkäytön osa-alueella (N=102).....	77
Kuvio 6.	Tiedonantajien käsitys nykyisen asuinpaikkakunnan ruotsin kielen tarjonnasta (N=102).....	78
Kuvio 7.	Tiedonantajien käyttämät kielimäärät (N=100)	79
Kuvio 8.	Tiedonantajien halukkuus käyttää ruotsia (N=102)..	90
Kuvio 9.	Tiedonantajien kielten priorisointi (N=100)	96
Kuvio 10.	Tilanteet, joissa tiedonantajat ovat hyötynet eniten kielikylvyn tarjoamista kielellisistä taidoista (N=102)	97
Kuvio 11.	Tiedonantajien tyytyväisyys kielikylpyyn osallistumisesta (N=101).....	98
Kuvio 12.	Kielikylvyn jälkeen -kuplat.....	109

Taulukot

Taulukko 1.	Tiedonantajat sen paikkakunnan mukaan, missä kielikylpyopetukseen on osallistuttu (N=99).....	69
Taulukko 2.	Kielet, jotka tiedonantajat kokevat olevan osa heidän kaksi- ja monikielisyyttään (N=60)	72
Taulukko 3.	Tiedonantajien ruotsin kielen käyttö asiayhteyden ja käytön yleisyyden mukaan.....	75
Taulukko 4.	Tiedonantajien arviointi nykyisistä ruotsin kielen taidoistaan kielenkäytön neljällä eri osa-alueella (N=102).....	82
Taulukko 5.	Syyt siihen, kuinka tiedonantajat suhtautuvat kielikylvyn ruotsinkielisiä opintoja kohtaan (N=83)	91
Taulukko 6.	Kielikylpyopetuksen merkitys tiedonantajille sanoin ja fraasein kuvailtuna (N=91).....	100

1 SPRÅKBAD SOM NEXUS

Språkbad är en effektiv undervisningsmetod för tillägnande av ett andraspråk (Björklund & Buss 2004: 11). Det centrala målet med språkbadsundervisning är att erbjuda eleverna en funktionell språkfärdighet i målspråket. Detta innebär att eleverna kan använda språket i olika situationer i vardagen och till olika ändamål, samtidigt som det egna modersmålet utvecklas. Utöver själva språkutvecklingen stiftar eleverna bekantskap med både målspråkets och modersmålets kultur. (Bergroth 2015: 4, 60)

Studier visar att de funktionella språkfärdigheterna i målspråket inte har någon negativ inverkan på modersmålsutvecklingen, utan tvärtom ligger språkbadslevers färdigheter i modersmålet på samma eller högre nivå i jämförelse med modersmålsfärdigheterna hos jämnåriga elever i den allmänna undervisningen (Tedick, Christian & Fortune 2011: 5). Språkbadsforskning i Finland visar att finskspråkiga elever i svenskspråkigt språkbad i genomsnitt har aningen bättre språkfärdigheter i modersmålet jämfört med finskspråkiga elever i den allmänna undervisningen (Swanström 2008). Språkbads elever är dessutom i genomsnitt starkare i språk och de är mer benägna att söka sig till gymnasiet efter grundskolan och där läsa och skriva lång lärokurs i språk. Elever som deltagit i språkbad gör också genomsnittligen bättre ifrån sig i studentskrivningarna än elever som deltagit i allmän undervisning (Bergroth 2015: 90–95, 107–108). Språkbadsundervisningen i Finland kan dessutom ses ha flerspråkighet som mål snarare än tvåspråkighet, med tanke på att det under språkbadsundervisningen introduceras sammanlagt upp till fem olika språk: språkbadsspråket, modersmålet och tre främmande språk (Björklund & Mård-Miettinen 2011: 20–21).

I denna rapport fokuserar vi på vad som händer med språkbadsleversnas språk efter språkbadet, och här menas både språkbadsspråket och de övriga språken som tillägnats under språkbadstiden. Vi kommer att återge forskningsresultat som bygger på ett större material som samlats in i samband med Wests (2016) avhandling *pro gradu* om tidigare språkbadslevers upplevelser angående sin språkanvändning, sina språkfärdigheter och attityder. Det centrala i avhandlingen, precis som i denna rapport, är vad som händer efter språkbadet. Vi ämnar reda ut hur tidigare språkbads elever upplever sina färdigheter i svenska, i vilken mån och i vilka situationer de använder svenska och hurudana attityder de har gentemot svenska och språkbadsundervisning. Därtill utreds deras färdigheter i, användning av och attityder till andra språk enligt egen utsago.

Vi inleder denna rapport med att berätta om språkbad (se 1.1) samt nexusanalys som här används som analysmetod (se 1.2).

1.1 Språkbad

Grundtanken med språkbadsundervisningen är att ett majoritetsspråkstalande barn tillägnar sig ett andraspråk genom att använda det. Språkbadsspråket fungerar alltså som undervisningsspråk i en större eller mindre andel av undervisningen, beroende på språkbadsmodellen i fråga. Trots att man i språkbadsundervisningen satsar på elevens andraspråksutveckling, så betonas samtidigt vikten av elevens modersmålsutveckling. (Laurén 1999: 21)

Typiskt för språkbadsundervisningen är att den är starkt innehållsbetonad och att språket och innehållet hör ihop (Bergroth 2015: 3). Språkbadsundervisningen förverkligas bland annat med hjälp av temaundervisning, som är en undervisningsmetod där olika läroämnena integreras i ett tema (Niemelä 2008: 15). Förverkligandet av temaundervisningen kräver noggrann planering av läraren (Laurén 1996: 13).

Centralt för språkbad är att språkbadsspråket samtidigt fungerar som både medel och mål för inläringen. Språkbadsspråket används i undervisningen och därmed integreras den med innehållet och eleverna lär sig språket samtidigt utan att knappt lägga märke till det. Språkinläringen stöds dock genom att fästa elevernas uppmärksamhet vid språkliga konstruktioner och funktioner vid lämpliga tillfällen i undervisningen. (Bergroth 2015: 3)

En annan princip för språkbadsundervisningen är att språkbadsspråket bör vara minoritetsspråk i regionen där språkbadsundervisningen förverkligas. Man kan säga att den språkliga minoriteten, såsom svenskspråkiga i Finland, franskspråkiga i Kanada och katalanerna i Spanien, lever i ett ”dagligt språkbad”. För den språkliga minoriteten förekommer det därmed inte nödvändigtvis tillräckligt med språkligt och kulturellt stöd från omgivningen med tanke på att modersmålet och den egna kulturidentiteten effektivt ska kunna fortsätta utvecklas vid sidan av språkbadsspråket. Majoritetsspråkseleverna får däremot det stöd i sitt modersmål från samhället som behövs för att språkbadet ska kunna lyckas. (Laurén 1995: 19–20)

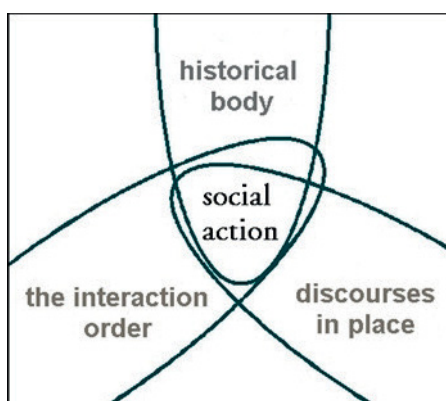
Språkbad är egentligen en paraplyterm för olika typer av språkbadsprogram. De två aspekterna som skiljer modellerna från varandra är åldern då barnet börjar i språkbadsundervisningen och andelen av undervisningen som går på språkbadsspråket. När språkbadsundervisningen inleds på daghemsnivå är det

frågan om tidigt språkbud; när språkbadsundervisningen inleds i nio eller tio-årsåldern talar man om fördröjt språkbud; när språkbadsundervisningen inleds på högstadienivå kallas det sent språkbud. (Baker 2006: 245; Laurén 2000: 42) Karaktäristiskt för tidigt fullständigt språkbud är att all undervisning förverkligas på språkbadsspråket under de två, tre första åren. Efter det börjar undervisningen på målspråket minska gradvis så att efter 5–7 år är förhållandet mellan undervisning på målspråket och modersmålet 50/50. Detta förhållande mellan språken fortsätter sedan tills slutet av grundskolan. (Laurén 1995: 20) I partiellt språkbud går 50 % av undervisningen på språkbadsspråket genom hela skoltiden (Baker 2006: 245).

1.2 Nexusanalys

För att analysera elevernas uppfattningar används nexusanalys, som är ett etnografiskt diskursanalytiskt närmandesätt till data. Med etnografiskt menas här människans sociala handlande (Scollon & Scollon 2004: 13). Metoden utvecklades av Scollon och Scollon (2004) och i nordiska sammanhang har nexusanalys använts av bl.a. Lane (2014). I vår rapport används samma svenska termer som Palviainen (2012) använder gällande den teoretiska vokabulären för nexusanalys.

Det centrala i nexusanalys är en social handling (*social action*) som utförs av en aktör. Den sociala handlingen genomskärs av tre dimensioner: historisk kropp (*historical body*), interaktionsordning (*interaction order*) och närvarande diskurser (*discourses in place*), som alla inverkar på handlingen i centrum (se figur 1). Skärningspunkten där dessa tre möts kallas för nexus, därav metodens namn. (Scollon & Scollon 2004)

Figur 1. Social action (Scollon & Scollon 2004)

Den sociala handlingen tillsammans med de tre genomskärande dimensionerna utgör kärnan i nexusanalys. För att kunna genomföra en nexusanalys behöver den sociala handlingen först identifieras (Scollon & Scollon 2004: 9–12). Detta skede då man bekantar sig med den sociala handlingen, nexuset, kallas för *engaging the nexus* (Scollon & Scollon 2004: 153; Lane 2014: 13–15). Den *sociala handlingen* som står i fokus i vår undersökning är tidigare språkbadselevs uppfattningar om sin språkanvändning. När den sociala handlingen identifierats kan man arbeta vidare med att nysta i de tre genomskärande dimensionerna. Detta skede kallas för *navigating the nexus* (Scollon & Scollon 2004: 153, Lane 2014: 13, 15–17). Den *historiska kroppen* innebär en individs personliga historia: erfarenheter, uppfattningar och attityder (Scollon & Scollon 2004: 13). I denna undersökning utgörs den historiska kroppen av informanternas erfarenheter av språkbad och uppfattningar om den egna språkliga identiteten. *Interaktionsordning* handlar om roller, strategier, situationsbundna regler och rådande normer (Scollon & Scollon 2004: 13). I vår undersökning innebär detta vilka roller tidigare språkbadselever upplever sig ha, strategier kring hur, var och när språk används och med vem. *Närvarande diskurser* är de diskurser som framträder i enkätsvaren dels som explicita utsagor och dels som mera implicita, oreflekterade uppfattningar (Scollon & Scollon 2004: 14). I detta fall är de närvarande diskurserna explicita svar som informanterna gett på de öppna frågorna i enkäten. Det sista och tredje skedet i nexusanalys är *changing the nexus*. Detta innebär den sociala förändringen som följer av nexusanalysen (Scollon & Scollon 2004: 153; Lane 2014: 13, 18–19).

Inom ramarna för nexusanalys analyseras enkätsvaren både kvantitativt och kvalitativt, och den kvantitativa och kvalitativa analysen kopplas ihop med de olika dimensionerna i nexus. Svaren på frågorna med fasta svarsalternativ analyseras i huvudsak kvantitativt och åskådliggörs med hjälp av tabeller medan svaren på de öppna frågorna analyseras i huvudsak kvalitativt genom att identifiera diskurser i de utsagor som informanterna gett. En viss kvantifiering görs också av de öppna svaren genom klassificering, tematisering och typindelning.

De följande kapitlen följer nexusanalysens struktur. Kapitel två handlar om den första fasen i nexusanalys: *engaging the nexus*. Där presenteras språkbad mera ingående (se 2.1 och 2.2) samt syfte och materialinsamling (2.3). Det tredje kapitlet beskriver den andra och mest omfattande fasen i vår analys, *navigating the nexus*. Där redogörs för tidigare språkbadselevs historiska kropp (se 3.1), interaktionsordning (se 3.2) och närvarande diskurser (se 3.3). I slutdiskussionen (kapitel 4) behandlas den tredje fasen i nexusanalys: *changing the nexus*.

2 ATT BEKANTA SIG MED NEXUS: SPRÅKBAD OCH SPRÅKBADSFORSKNING I FINLAND

I detta kapitel bekantar vi oss med nexus, dvs. språkbad och närmare bestämt den handling som hör ihop med språkbad: språkanvändning. Vi börjar med att redogöra för språkbad som samhällsdiskurs (se 2.1). Sedan redogör vi för forskning om tidigare språkbadselevens språkanvändning, språkfärdigheter och attityder (se 2.2). Vidare presenteras undersökningens syfte och materialinsamling (se 2.3).

2.1 Språkbad som samhällsdiskurs

Språkbadets uppkomst kan spåras till kritik mot den traditionella språkundervisningen. I den traditionella grammatik-översättningsmetoden fokuseras språkinläringen huvudsakligen på språkets form. Denna språkundervisningsmetod används oftast då målspråket är ett främmande språk. Språkundervisningen utförs på elevens modersmål. Typiska medel för grammatik-översättningsmetoden är tvåspråkiga ordlistor, översättningsövningar, texter som är avsedda för att öva på grammatikregler och ordförråd samt andra ordförråds- och grammatikövningar, vars syfte är att utveckla elevens medvetna språkbehärskning. Eftersom grammatik- och översättningsmetoden är starkt formellt betonad lyckas den inte erbjuda eleven någon mångsidigare eller djupare språkkompetens. (Laurén 1995: 13)

Språkbadsundervisningen härstammar från Kanada i slutet av 1960-talet. Föräldrar till engelskspråkiga barn önskade sig effektivare franskundervisning, vilket ledde till idén om språkbad. (Laurén 1995: 19–20) Föräldrarna fick stöd för sin idé om språkbad av ett antal universitetsforskare vid McGill, vilka ansåg att tvåspråkig undervisning inte är skadligt med tanke på elevernas språkutveckling. (Laurén 1996: 9) Dessa kan sägas vara de första steg som ledde till att språkbad grundades.

Enligt Baker (2006: 246–247) är de kännetecknande principerna för det kanadensiska språkbadet följande:

- målet är tvåspråkighet i de två majoritetsspråken (franska och engelska)
- språkbad är frivilligt

- eleverna tillåts använda sitt modersmål i klassrummet under de 1,5 första åren
- lärarna är tvåspråkiga
- klassrumskommunikationen är meningsfull, relevant och autentisk
- eleverna har inga tidigare erfarenheter av språkbadspråket när de börjar i språkbad; alla har samma språkliga utgångspunkt
- språkbad följer samma läroplan som den traditionella undervisningen
- utöver pedagogiska motiv har språkbad också politiska, samhälleliga och/eller ekonomiska motiv

Det tidiga fullständiga språkbadsprogrammet inleddes i Vasa, Finland år 1987. Detta program har senare fungerat som en prototyp för all språkbadsundervisning i Finland (Björklund & Mård-Miettinen 2011: 18). Språkbadet introducerades till Vasa och Finland av Christer och Ulla Laurén, som bekantat sig med den kanadensiska språkbadsmodellen i slutet av 1970-talet. Initiativet att påbörja språkbadsundervisning i Vasa togs av politiskt aktiva kvinnor och har därefter spridits till flera andra orter i Finland med hjälp av föräldrars initiativ. (Vaasan yliopisto 2015a)

Orsaken till att föräldrar vill att deras barn ska delta i språkbad är att de anser att språkfärdigheter i det andra inhemska språket behövs för det ger förmåner i livet (Bergroth 2015: 27). Tvåspråkighet anses av föräldrar vara en investering i barnens framtid – en liten investering som ger stor vinst (Piller 2001: 71). Fördelar med tvåspråkighet är enligt föräldrar att den erbjuder fler möjligheter i livet, t.ex. vad gäller studier och arbete samt att den medför en kulturell rikedom. (Arnberg 2004: 26; Hassinen 2005: 64–65)

I Finland erbjuds språkbadsundervisning framför allt för den språkliga majoriteten, men språkbad förverkligas även för olika minoritetsgrupper på internationella språk (Vaasan yliopisto 2015a). Språkbadsundervisning ordnas i ca 30 kommuner i Finland, främst i Österbotten, kustregionen och Nyland. Av dessa kommuner är det tio som ordnar språkbadsundervisning ända från småbarnspedagogik upp till högstadiet. Språkbad har ett samhälleligt stöd, också på politisk nivå. I många kommuner är dock efterfrågan på språkbadsundervisning större än utbudet och detta tros fortsätta. (Kangasvieri et al. 2012: 58–60, 65–66; Bergroth 2015: 26).

Tidigt fullständigt språkbad (*early total immersion*) är det mest framgångsrika språkbadsprogrammet och är också det språkbadsprogram som introducerades i Finland (Laurén 1995: 20). Till skillnad från kanadensiskt språkbad ingår även

två veckotimmar modersmålsundervisning på elevernas modersmål under de första åren (Laurén 2000: 43). I Finland börjar barnen i språkbadsundervisning när de är 3–6 år gamla och språkbadsundervisningen pågår till och med årskurs 9 (Vaasan yliopisto 2015a).

Språkbadsundervisningen i Finland har snarare flerspråkighet som mål än tvåspråkighet. Under hela språkbadsundervisningen introduceras nämligen sammanlagt fyra olika språk utöver modersmålet. Språkbadsspråket introduceras inom småbarnspedagogiken, modersmålet och ett tredje språk (oftast engelska) introduceras under första eller andra klass samt ett valbart fjärde språk introduceras under fjärde eller femte klass. I högstadiet har man möjlighet att välja ett femte språk. Fokus på flerspråkighet snarare än tvåspråkighet i den finländska språkbadsundervisningen passar väl in med EU:s språkmål, vilket innebär att varje medborgare i ett EU-land ska kunna minst två språk utöver sitt modersmål. Forskningsresultat visar att språkbads elever i genomsnitt är mer självsäkra på att lära sig engelska än finskspråkiga elever i allmän undervisning. Språkbads elever har dessutom förmågan att kunna gå vidare utan att förstå vartenda ord, medan elever i allmän undervisning ofta stannar upp för att pränta in ord innan de känner sig redo att gå vidare. Språkbads elever har också visat sig skriva längre uppsatser på engelska än elever i allmän undervisning. (Björklund & Mård-Miettinen 2011: 20–25)

I Finland har språkbadsundervisningen lett till positiva inlärningsresultat när man betraktar elevernas språkliga och akademiska färdigheter. Det har visat sig att finskspråkiga elever i svenskspråkigt språkbad genomsnittligen har aningen bättre språkkunskaper i modersmålet än finskspråkiga elever i traditionell undervisning. Dessutom visar sig elever som deltagit i språkbad i genomsnitt vara starkare i andra språk och mer benägna att välja lång lärokurs i språk i gymnasiet, och de klarar sig också bättre i studentskrivningarna än finskspråkiga elever i allmän undervisning. (Swanström 2008; Bergroth 2015: 90–95, 107–108)

Utmaningar inom språkbadsundervisningen är enligt forskningsresultat att språkbads eleverna i de flesta fall inte tillägnar sig modersmålslika färdigheter i språkbadsspråket när det gäller språkproduktion. T.o.m. efter tolv år i språkbad finns det ofta brister i elevers färdigheter i språkbadsspråket när man ser på grammatisk riktighet, lexikal specificitet, sociolingvistisk kunskap samt den språkliga komplexiteten. (Tedick et al. 2011: 6) Å andra sidan är målet med språkbadsundervisningen inte modersmålslika färdigheter i målspråket utan funktionella färdigheter i målspråket (Vaasan yliopisto 2015b).

2.2 Tidigare språkbadslever som forskningsdiskurs

Språkbad är ett av världens mest undersökta undervisningsprogram som forskats i under 40 års tid (Bergroth 2015: 53). Tidigare språkbadslevers språkfärdigheter, språkanvändning och språkattityder har undersökts både i Finland och i Kanada.

Ladvelin (2007) har undersökt Finlands första språkbadslevers andraspråksanvändning och attityder gentemot språkbadsundervisningen, det svenska språket samt sig själva som flerspråkiga individer. Ladvelins studie är en longitudinell undersökning där hon undersökt både muntligt och skriftligt hur och när de första språkbadsleverna använder sitt språkbadsspråk under den sista årskursen i grundskolan, samt två år efter slutförandet av grundskolan. Resultaten visar att de första språkbadsleverna överlag är mycket nöjda med språkbadsundervisningen, både under den sista årskursen av grundskolan samt två år efter slutförandet av grundskolan. Sett ur ett språkligt perspektiv anser de första språkbadsleverna att de haft nytta av språkbadsundervisningen. De anser att de har både färdigheter och självförtroende för användning av svenska i och utanför skolan. Enligt de första språkbadsleverna har det varit till stor nytta att lära sig det andra inhemska språket (svenska) och dessutom anser de att studierna i det tredje språket (engelska) och fjärde språket (tyska) varit lättare för dem i jämförelse med jämnåriga som inte deltagit i språkbad. Finlands första språkbadslever visade sig efter sista året i grundskolan (1996–97) överlag ha mycket positiva attityder gentemot språkbadet, det svenska språket, sig själva samt sina egna språkfärdigheter. (Ladvelin 2007: 119–124; Laurén 2008: 72)

Ladvelins undersökning visar också att majoriteten av de första språkbadsleverna upplever att svenskundervisningen efter grundskolan varit lätt eller att de inte märkt någon skillnad. Majoriteten av de första språkbadsleverna upplever att de klarat sig mycket bättre, litet bättre eller lika bra i svenskundervisningen efter grundskolan i jämförelse med jämnåriga elever som inte deltagit i språkbadsundervisning. De första språkbadsleverna anser att det bästa med språkbadsundervisningen varit att de fått förmågan att kommunicera på svenska. Däremot kritiserar många elever bristen på formell grammatikundervisning samt kvaliteten på högstadiundervisningen. (Ladvelin 2007: 122–123) I studentskrivningarna visar det sig att tidigare språkbadslever får bättre resultat än elever som deltagit i allmän undervisning (Bergroth 2015: 107–108). De första språkbadsleverna är efter studentskrivningarna av den åsikten att de skulle välja språkbadsundervisningen på nytt och att de skulle kunna tänka sig att i framtiden anmäla också sina eventuella egna barn till språkbadsundervisning (Laurén 2008: 72).

Språkbadslevers attityder har också undersökts i ett antal avhandlingar pro gradu. Nikkanen (2016) har i sin avhandling pro gradu kommit fram till att majoriteten av de tidigare språkbadsleverna är positivt inställda till språkbad även 15 år efterslutförd språkbadsundervisning. Majoriteten har också bevarat sina språkfärdigheter på samma nivå under de senaste 15 åren och hälften arbetar aktivt med att upprätthålla sina språkfärdigheter (Nikkanen 2016).

Westergård (1996) har i sin avhandling pro gradu jämfört språkattityder hos språkbads elever och elever i den traditionella undervisningen. Hennes undersökning visar att språkbadsleverna talar, skriver och förstår både talat och skrivet språk bättre än elever i den traditionella undervisningen. Det visar sig dessutom att språkbadsleverna använder mera svenska på fritiden samt har positiva attityder gentemot språkbadsundervisningen och finlandssvenskar. (Westergård 1996)

Tiitinen (1991) har i sin avhandling pro gradu undersökt språkattityder och språkbruk i språkbadslevers hem. Enligt henne har föräldrarna en positiv språkattityd och att språkbadsbarnen är motiverade i språkbad samt visar intresse för det svenska språket och det svenska samhället, både i skolan och utanför skolan. (Tiitinen 1991) Dessutom visar resultaten av undersökningen att språkbadsleverna i Vasa läser mera böcker skrivna på målspråket i jämförelse med resultat av kanadensisk språkbadsforskning (Ladvelin 2007: 125).

Vidare har Jering (2008) gjort en kvalitativ fallundersökning i sin avhandling pro gradu där hon undersöker hur språkbads elever upplever sin tvåspråkighet, om tvåspråkigheten har påverkat inställningen till språktillägnet samt deras attityder till olika kulturer. Resultaten pekar på både positiva och negativa upplevelser angående tvåspråkigheten. En stor del av språkbadsleverna som upplever tvåspråkigheten vara positiv förklarar detta med att tvåspråkigheten är ”nyttig” och ”häftig”. Den negativa upplevelsen gentemot tvåspråkigheten förklaras med aspekten ”ingen användning”. Fördelarna med språktillägnet upplever eleverna vara att språkbadsspråket ger en funktionell språkfärdighet och att det har en positiv inverkan på tillägnet av andra språk. Det negativa är enligt språkbadsleverna att de inte bekantat sig tillräckligt med sverigesvenskan. Eleverna visade sig ha en mycket positiv attityd gentemot engelska språket. (Jering 2008)

Forskningsresultat från Kanada visar relativt negativa resultat angående språkbadslevers användning av språkbadsspråket utanför skolan och efter att språkbadsundervisningen slutat. Schafer (2013) har undersökt hur kanadensiska elever som går i språkbad i franska i årskurs tolv uppfattar sin användning av franska efter utexamineringen. Det visar sig att majoriteten av eleverna tvivlar på

sin användning av franska efter språkbadet eftersom de sällan får möjlighet att använda franska utanför skolan. Största delen av eleverna hade ingen konkret plan om hur de kommer att använda franska i framtiden, vilket kan leda till att de inte längre ser sig själva som tvåspråkiga individer ett antal år efter utexamineringen. (Schafer 2013) Detta blir inte bättre av att språkbads eleverna ofta känner att de inte upplevs som "äkta" tvåspråkiga av omgivningen eftersom deras franska inte når upp till samma nivå som infödda fransktalares (Roy & Galiev 2011: 371–372).

Dessutom har Vanderveen (2015) gjort en undersökning om både nuvarande och tidigare språkbadslevers användning och antaganden angående sin användning av franska. Det visar sig att både de nuvarande och tidigare språkbads eleverna är mycket stolta över att de gått i språkbadsundervisning men att de nuvarande eleverna inte generellt sett är villiga att använda franska utanför skolan. Andelen tidigare språkbads elever som inte längre använder franska efter språkbadsundervisningen är t.o.m. 67 %. (Vanderveen 2015)

Forskningsresultat om tidigare språkbadslevers språkanvändning, upplevda språkfärdigheter och attityder gentemot språk varierar kraftigt om man ser på dessa resultat från Finland och Kanada. Dock behövs mera forskning inom detta område i Finland. Vi anser att det är nödvändigt att undersöka vad som händer med språkanvändningen, språkfärdigheterna och attityderna efter språkbadet även i Finland. Denna insikt har lett oss till att identifiera just den sociala handling som nu undersöks.

2.3 Syfte och materialinsamling

Syftet med denna rapport är att redogöra för hurdana färdigheter tidigare språkbads elever anser sig ha i svenska, i vilken utsträckning de använder svenska för närvarande i sina liv och hur de förhåller sig till det svenska språket och språkbad som undervisningsprogram. Vi ser också på hur dessa uppfattningar kan kopplas ihop med både elevernas bakgrund i språkbad, de interaktionssituationer de är delaktiga i och olika framträdande samhällsdiskurser. Utöver detta utreds också informanternas språkfärdigheter och språkanvändning enligt egen uppfattning i andra språk.

Språkbad har enligt åtskilliga studier visat sig vara en effektiv undervisningsmetod, speciellt med tanke på språkfärdigheterna den erbjuder (Björklund & Buss 2004: 11). Vad vi dock vill utreda i denna rapport är hur långsiktiga språkbadets mål är med tanke på tiden som följer efter språkbadet, dvs. språkbads elevernas framtid, resten av deras liv. Vi vill utreda hur bra

tidigare språkbads elever anser sig vara på svenska, hur ofta och hur gärna de använder svenska och hur de ser på svenska språket och språk överlag samt hur de förhåller sig till sina erfarenheter av språkbadet. Det finns relativt få studier som gjorts om detta i Finland, med undantag av Ladvelins (2007) studie (se 2.3).

Materialet som använts i denna undersökning består av enkätsvar från 103 tidigare språkbads elever runtom i Finland. Majoriteten (66 %) av informanterna har gått språkbadsundervisningen i Vasa medan övriga har gått i Åbo (10 %), Jakobstad (9 %), Karleby (6 %), Borgå (4 %), Helsingfors (3 %), Sibbo (1 %) och Esbo (1 %). Informanterna har slutfört språkbadet under åren 1997–2015.

Materialinsamlingen genomfördes genom en elektronisk webbenkät som informanterna fick besvara på antingen finska eller svenska. Enkäten, som gjordes med hjälp av programmet E-lomake, består av frågor om informanternas bakgrund och erfarenheter från språkbadstiden, frågor om informanternas uppfattningar om sina språkfärdigheter och sin språkanvändning samt frågor om informanternas attityder gentemot svenska språket, andra språk och språkbadsundervisning. Frågorna är 27 till antalet och består av både öppna frågor och frågor med fasta svarsalternativ.

Enkäten har distribuerats via Facebook och via e-post till potentiella informanter i språkbadsrelaterade grupper, exempelvis grupper bestående av språkbadsstudenter och andra språkbadsintresserade. West har även personligen kontaktat personer som hon via bekanta fått veta har deltagit i språkbad. Bekanta till West har även spridit enkäten vidare till potentiella informanter. Det finns en möjlighet att det till största delen är informanter som är positivt inställda till språkbad som svarat på enkäten och att resultaten därför ser positivare ut än vad de egentligen är.

Svarstiden som gavs var två veckor (30.11–15.12.2015). Sammanlagt kom det in 106 svar, men tre av de som svarade hade ännu inte slutfört språkbadet och dessa tre har därför uteslutits ur undersökningen. En litet bortfall på en eller några informanter förekommer i största delen av frågorna eftersom alla informanter inte har svarat på alla frågor. Utöver enkätmaterialet använder vi oss av tidigare forskningsrapporter och samhällliga styrdokument för att identifiera och navigera de diskurser som återges i enkätsvaren. Vi använder oss också av didaktiska handböcker osv. för att kunna diskutera språkbads elevernas historiska kropp och de erfarenheter de har av språkbadsundervisning.

3 ATT NAVIGERA NEXUS: TIDIGARE SPRÅKBADSELEVERS UPPFATTNINGAR OM SINA SPRÅK

Den sociala handlingen som vi fokuserar på i vår undersökning är 103 tidigare språkbadslevers språkanvändning. Nedan kommer vi att presentera hur denna upprepade handling tar sig uttryck i praktiken, enligt informanternas egna uppgifter. Vi gör detta genom att redogöra för informanternas *historiska kropp* (se 3.1), dvs. deras språkliga bakgrund och deras språkliga identitet. Vidare behandlar vi dimensionen *interaktionsordning* (se 3.2), dvs. informanternas roller, strategier, situationsbundna regler och rådande normer för när, var och hur svenska används och med vem. Slutligen redogör vi för *närvarande diskurser* (se 3.3), dvs. de centrala diskurser som framkommer i de öppna svaren i enkäten.

3.1 Tidigare språkbadslevers historiska kropp

Den historiska kroppen i vår undersökning utgörs av informanternas språkliga bakgrund samt deras språkliga identitet. Enligt Bergroth (2007; 2015: 26–27) är finska språkbadsfamiljer vanliga stadsbor, av vilka föräldrarna är delaktiga i arbetslivet. Språkbadsföräldrarna arbetar ofta inom den tekniska, vetenskapliga eller humanistiska branschen. Språkligt är språkbadsfamiljerna så gott som alltid enspråkigt finska, vilket innebär att familjemedlemmarna oftast talar finska med språkbadsbarnet. Undantag förekommer, speciellt om det finns syskon som också deltar i språkbad. Då förekommer det att äldre syskon talar både finska och svenska med sina småsyskon. (Bergroth 2007; 2015: 26–27)

Informanterna i vår undersökning är tidigare språkbadslever, av vilka 24 är män (23 %) och 79 kvinnor (77 %). De har slutfört språkbadsundervisningen under åren 1997–2015. Samtliga har finska som modersmål. Av informanterna besvarade 93 (90,5 %) enkäten på finska och tio (9,5 %) på svenska.

3.1.1 Språklig bakgrund

Majoriteten av informanterna har gått ett eller två år i språkbadsdaghem (83 %). Övriga har gått allt mellan 0,5–4,5 år, medan fem informanter inte alls deltagit i språkbadsundervisning på daghemsnivå. De flesta informanter (96 %) har genomfört lågstadiet i sin helhet (6 år) i språkbadsundervisning. Övriga har genomfört 1–5 år i språkbadsundervisning i lågstadiet. Majoriteten av

informerarna (95 %) har även deltagit i språkbadsundervisning hela högstadietiden (3 år) medan 5 % inte deltagit i språkbadsundervisning i högstadiet.

Informerarna har deltagit i språkbadsundervisning på åtta av de 23 orter i Finland där språkbadsundervisning ordnas. Som framgår av tabell 1 är Vasa relativt välrepresenterat (66 %) vilket kan bero på att majoriteten av de personer som kontaktades personligen i samband med enkätdistributionen har deltagit i språkbadsundervisningen i Vasa.

Tabell 1. Informanterna enligt ort där språkbadsundervisningen getts (N=99)

Ort	Antal	Andel
Vasa	65	66 %
Åbo	10	10 %
Jakobstad	9	9 %
Karleby	6	6 %
Borgå	4	4 %
Helsingfors	3	3 %
Sibbo	1	1 %
Esbo	1	1 %

Man kan av tabellen konstatera att en klar majoritet av informanterna har deltagit i språkbadsundervisning på orter där det finns en levande tvåspråkighet på samhällsnivå. Enligt Bergroth (2007; 2015) väljer språkbadsföräldrar språkbad just för att de anser att språkfärdigheter i det andra inhemska språket behövs på en tvåspråkig ort. Valet av språkbad motiveras också med att undervisningsmetoderna är mångsidiga och väl undersökta, att grupperna är mindre och bestående samt att kontakten mellan hemmet och skolan är tät (Bergroth 2007; 2015: 26–27).

Majoriteten (79 %) av de tidigare språkbads eleverna i vår undersökning uppger att de tyckte om att studera på svenska och hela 98 % är nöjda över att ha deltagit i språkbad. Nedan ses ett citat av en informant angående studierna i språkbad.

- (1) [...]Opiskelu oli monipuolisempaa/moniulotteisempaa, kuin samassa koulussa omalla äidinkielellään opiskelevilla.

Informanten i exempel 1 kommenterar att språkbadsundervisningen var mångsidigare än vad undervisningen i traditionell undervisning är. Vidare anses språkbadsundervisningen vara en självklarhet för många. Eftersom de tidigare

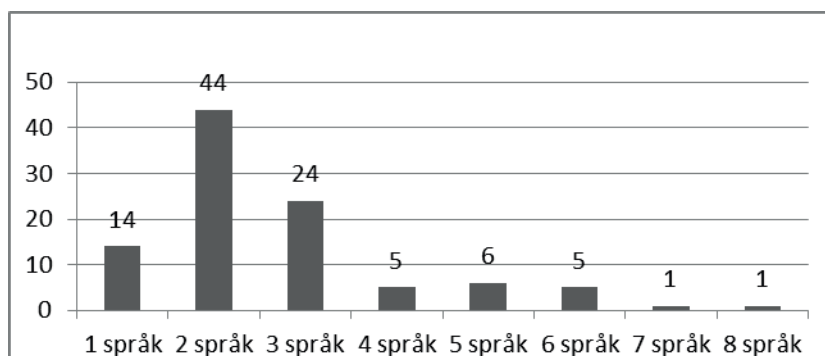
språkbadsseleverna alltid har gått i språkbud är det något helt naturligt för dem. Detta ses i exempel 2.

- (2) Se on aina ollut jotenkin tavallaan itsestänselvyyys kun siihen on tottunut jo iha 6-vuotiaasta lähtien.[...]

De mer kritiska åsikterna om språkbadsundervisningen hänger ofta ihop med att mängden språkbadsundervisning minskar i högstadiet. Detta ses i exempel 3 nedan, där informanten menar att mängden språkbadsundervisning borde behållas under hela grundskoletiden.

- (3) Kielikylypykielen väheneminen yläluokilla on liiallista ja sääli. Kielikylypykielen osuuden tulisi olla yhtä korkea yläluokillakin.

Förutom att informanterna tyckte om att studera på svenska visar det sig att de varit flitiga med att studera språk. Av figur 2 framgår antalet språk som informanterna studerat vid sidan av svenska och modersmålet finska och som således ingår i deras språkliga bakgrund. Av informanterna har 44 % studerat två språk utöver svenska och finska, medan 24 % studerat tre språk och 14 % studerat ett. Fyra eller fler språk utöver finska och svenska har studerats av hela 18 %. Det största antalet språk som en informant studerat är åtta språk.

Figur 2. Antal språk som informanterna studerat vid sidan av svenska och modersmålet finska (N=100)

Informanterna har tillsammans studerat 20 olika språk förutom språkbadsspråket svenska och modersmålet finska. Alla informanter har studerat engelska. Majoriteten (58 %) har också studerat tyska. Franska har studerats av 35 % och spanska av 25 %. En del informanter har även studerat ryska (8 %),

italienska (8 %), japanska (7 %), norska (6 %), danska (6 %), kinesiska (2 %) och holländska (2 %). Övriga språk har studerats av 1 % per språk.

Informanterna verkar vara språkintresserade och har valt mycket språkorienterade studier. Informanterna nämner också upprepade gånger i de öppna svaren att de upplever att språkbild förstärkt språkinlärningsförmågan och utvecklat beredskapen att lära sig flera språk (se 3.3.2.2). Som tidigare nämnts (se 2.2) fann Ladvelin (2007) i sin undersökning att de första språkbildseleverna ansåg att studierna i tredje språket (engelska) och fjärde språket (tyska) varit lättare för dem än för jämnåriga elever i traditionell undervisning. (Ladvelin 2007: 119–124; Laurén 2008: 72) Även i Jerings (2008) undersökning visade det sig att språkbildseleverna nämnde att en av fördelarna med språktillägnande var att den har en positiv inverkan på tillägnandet av andra språk. Att språkbildsundervisningen påverkar positivt även på tillägnandet av andra språk kan vara en orsak till att informanterna även i denna undersökning varit flitiga på att studera så många olika språk.

3.1.2 Språklig identitet

Finland har enligt grundlagen två nationalspråk: finska och svenska (Finlands grundlag 11.6.1999/731). Denna lag, som fastställdes redan 1919, jämställer de båda nationalspråken på både samhälls- och individnivå. Båda språken har således samma status. Förutom att landet är tvåspråkigt är även många individer tvåspråkiga. Särskilt på tvåspråkiga orter anses det ofta eftersträvansvärt att vara tvåspråkig.

När informanterna i vår undersökning själva får svara på frågan om de anser sig vara tvåspråkiga är svaren tudelade. Så gott som hälften (49,5 %) anser sig vara tvåspråkiga medan den andra hälften (50,5 %) inte anser sig vara tvåspråkiga. Av informanterna anser 38 % att de är flerspråkiga medan 62 % är av åsikten att de inte är flerspråkiga. Fler uppfattar sig alltså som tvåspråkiga än flerspråkiga. Förklaringen till att knappt hälften av informanterna inte ser sig som varken tvåspråkig eller flerspråkig kan finnas i definitionerna på två- och flerspråkighet. Majoriteten av informanterna uppger sig nämligen anse att tvåspråkighet/flerspråkighet är att man lärt sig två eller flera språk under ett tidigt skede i livet eller att man har infödd kompetens i två eller flera språk. Således har informanterna relativt stränga definitioner för två- och flerspråkighet.

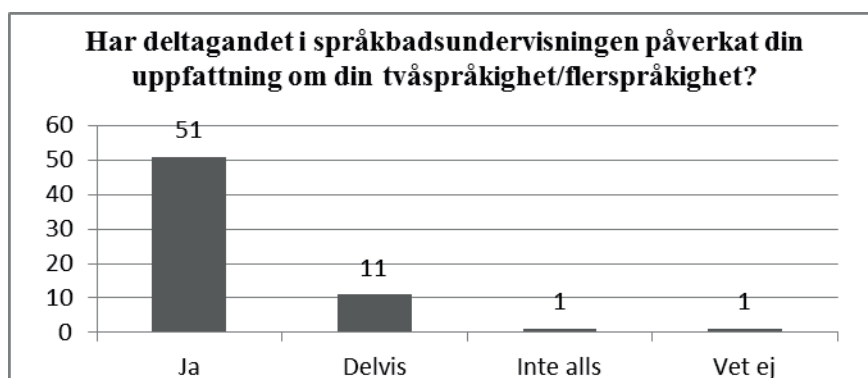
De informanter i undersökningen som upplever sig vara tvåspråkiga eller flerspråkiga fick också ange i vilka språk de upplever sig vara detta. I tabell 2 ses de språkkombinationer som informanterna uppger för sin två-/flerspråkighet.

Tabell 2. De språk som informanterna anser ingå i den egna två- och flerspråkigheten (N=60)

Språk	Antal	Andel
Finska – svenska	28	47 %
Finska – svenska – engelska	23	38 %
Finska – engelska	6	10 %
Finska – svenska – engelska – tyska	3	5 %

Av informanterna som upplever sig vara tvåspråkiga/flerspråkiga menar 47 % att de är det i finska – svenska medan 38 % svarade finska – svenska – engelska. Även språkkombinationen finska – engelska (10 %) uppgavs för tvåspråkighet samt kombinationen finska – svenska – engelska – tyska (5 %) för flerspråkighet.

De informanter som anser sig vara tvåspråkiga/flerspråkiga fick även svara på följdfrågan om språkbadsundervisningen påverkat deras uppfattning om sin tvåspråkighet/flerspråkighet (se figur 3). Här förekommer ett bortfall på 39 informanter, eftersom följdfrågan endast gällde de 64 som upplever sig som tvåspråkiga/flerspråkiga.

Figur 3. Informanternas uppfattning om språkbadsundervisningen påverkat deras egen uppfattning om sin tvåspråkighet/flerspråkighet (N= 64)

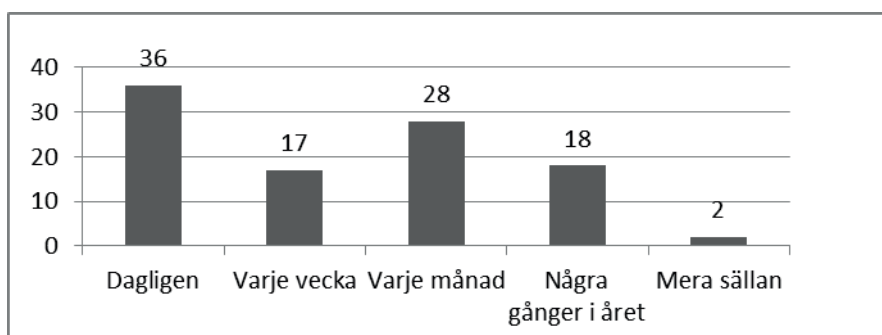
Majoriteten (80 %) av de som anser sig vara två- eller flerspråkiga anger att språkbadsundervisningen påverkat deras uppfattning om sin två- eller flerspråkighet. Av informanterna anser 17 % att den påverkat delvis, medan endast 1,5 % ansåg att språkbadsundervisningen inte alls påverkat deras uppfattning om sin två- eller flerspråkighet. Av informanterna kunde 1,5 % inte svara på denna fråga. En klar majoritet anser alltså att de idag är två- eller flerspråkiga tack vare sitt deltagande i språkbadsundervisningen. Dessutom nämner några informanter i de öppna svaren att språkbad är ”*en del av identiteten*”.

3.2 Interaktionsordning

Dimensionen interaktionsordning handlar i vår undersökning om de strategier, regler och normer för var, när och hur svenska används av informanterna (se 3.2.1). Interaktionsordning handlar också om de olika roller som informanterna har i olika situationer med olika människor (se 3.2.2), t.ex. finskspråkig, svenskspråkig, tvåspråkig/flerspråkig osv.

3.2.1 Modaliteten att använda språk

Modaliteten *att använda svenska* är centralt i denna undersökning och dyker upp om och om igen i materialet. Av informanterna använder 36 % svenska dagligen (se figur 4). Vidare använder 17 % svenska varje vecka och 28 % använder svenska varje månad. Av informanterna använder 18 % svenska bara några gånger om året medan endast 1 % av informanterna använder svenska mer sällan än några gånger om året.

Figur 4. Informanternas användning av svenska i dagsläget (N=101)

Informanterna använder svenska varierande mycket beroende på specifika områden och situationer i vardagen. Man kan här se användningen av svenska som strategisk eftersom den används mera inom vissa områden och tydligt mindre inom vissa. Några informanter nämner att de medvetet försöker upprätthålla sin svenska och således söker möjligheter att använda svenska, t.ex. genom att tala och läsa på svenska.

Arbetslivet är det område där informanterna använder mest svenska (40 % regelbundet och 36 % periodvis, se tabell 3). Även med vänner och bekanta används svenska flitigt (37 % använder regelbundet och 43 % periodvis). Mest sällan visar sig informanterna använda svenska när de sköter ärenden till exempel med myndigheter (aldrig 73 %), när de är hemma eller med familjen (aldrig 56 %) och i hobbyer (aldrig 52 %), trots att svenska även här används mera eller mindre regelbundet.

Tabell 3. Informanternas användning av svenska enligt kontext och frekvens

Kontext	Frekvens			Bortfall
	Regelbundet	Periodvis	Aldrig	
I arbetet	40 %	35,5 %	24,5 %	5
I studierna	24 %	34,5 %	41,5 %	4
Med vänner/bekanta	37 %	43 %	20 %	1
Hemma/med familjen	14 %	30 %	56 %	2
I hobbyer	15 %	33,5 %	51,5 %	2
När du handlar	16 %	44,5 %	39,5 %	2
När du sköter ärenden t.ex. med myndigheter	7 %	20 %	73 %	3
Under resor	18 %	70 %	12 %	2

Informanterna anger att de sällan använder svenska när de sköter ärenden till exempel med myndigheter, vilket inte är överraskande med tanke på att informanternas modersmål inte är svenska. I situationer där det används mera fackspråkliga termer och komplexare språk (t.ex. med myndigheter) är det

förståeligt att man väljer att använda sitt starkare språk för att undvika missförstånd.

Vidare ombads informanterna uppge sitt känslotillstånd vid användning av svenska i formella och informella situationer. Informanterna gavs sex motsatspar av olika känslotillstånd och de fick kryssa för den ruta på en Likert-skala (1–5) som närmast motsvarar deras känslotillstånd i en formell respektive informell situation där användning av svenska krävs. Med dessa frågor strävas det efter att utreda de attityder som påverkas av känslor.

Den formella situationen beskrivs på följande sätt: *Du söker nytt jobb och får inbjudan till en arbetsintervju. Under intervjutillfället börjar intervjuaren intervjua dig på svenska. Hur känns det för dig att svara på intervjuarens frågor på svenska?* Den informella situationen framställs på följande sätt: *Du möter en från tidigare okänd person, som visar sig vara svenskspråkig. Personen tilltalar dig på svenska. Hur känns det för dig att samtala med personen i fråga på svenska?* De olika motsatsparen av känslotillstånd är följande: *lätt – svårt, trevligt – otrevligt, ivrigt – likgiltigt, intressant – uttråkat, säkert – osäkert, välbekant – främmande.*

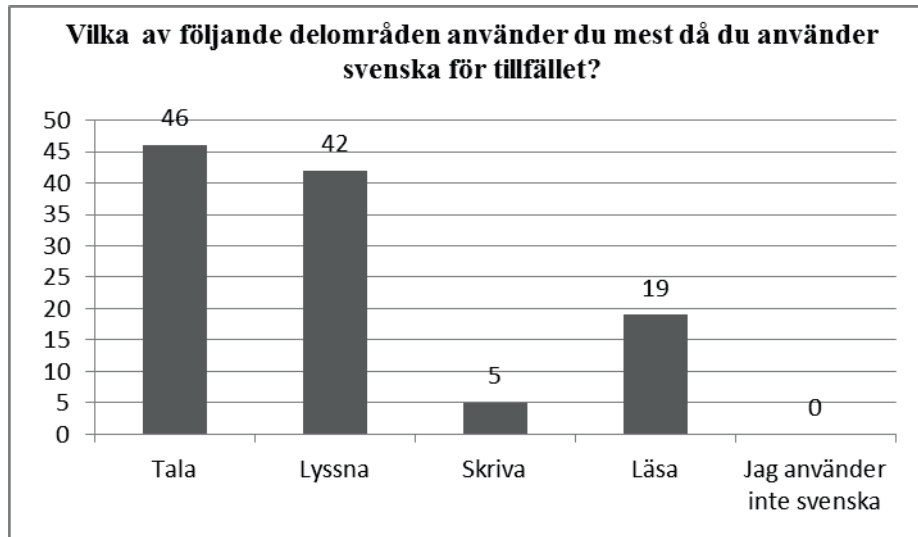
Resultaten visar att informanternas känslotillstånd i situationerna i fråga är relativt neutrala, även om medeltalen av svaren för respektive känslor ligger närmare den positiva änden än den negativa. I resultaten kan man också notera att den informella situationen alltid upplevs positivare än den formella, vilket dock är väntat eftersom den formella situationen säkert upplevs som mer krävande. Den mest positiva känslan i både formella och informella situationer visar sig vara *intressant*, medan den mest negativa känslan visar sig vara *osäkert*. Man kan se av resultaten för denna fråga att känslan *intresse* som har starkt att göra med attityder visar sig vara den mest upplevda positiva känslan, medan *osäkerhet* som har mer att göra med språkfärdigheter (osäkerhet angående språkfärdigheter) visar sig vara den mest upplevda negativa känslan.

Informanterna ombads också kryssa i vilka medier de använder på svenska för tillfället. De medier som informanterna oftast uppges använda på svenska är TV (58 %), musik (57 %) och sociala medier (54 %). Resultaten visar även att informanterna är relativt flitiga på att läsa på svenska. Hela 51 % av informanterna använder mediet böcker/tidningar på svenska. Det medium som visade sig användas minst på svenska av informanterna är radio (33 %).

Överlag kan man se att informanterna använder medier på svenska relativt flitigt. Endast 10 % hävdade att de inte använder medier på svenska överhuvudtaget. Att informanterna är flitiga användare av svenskspråkiga medier kan bero på att

man tack vare globaliseringen lätt söker sig till medier på olika språk. Svenska verkar vara ett lättmottagligt språk för informanterna.

I figur 5 kan man se fördelningen av informanternas användning av svenska inom fyra olika delområden för språkanvändning: tala, lyssna, skriva och läsa. Informanterna hade möjlighet att välja flera alternativ.

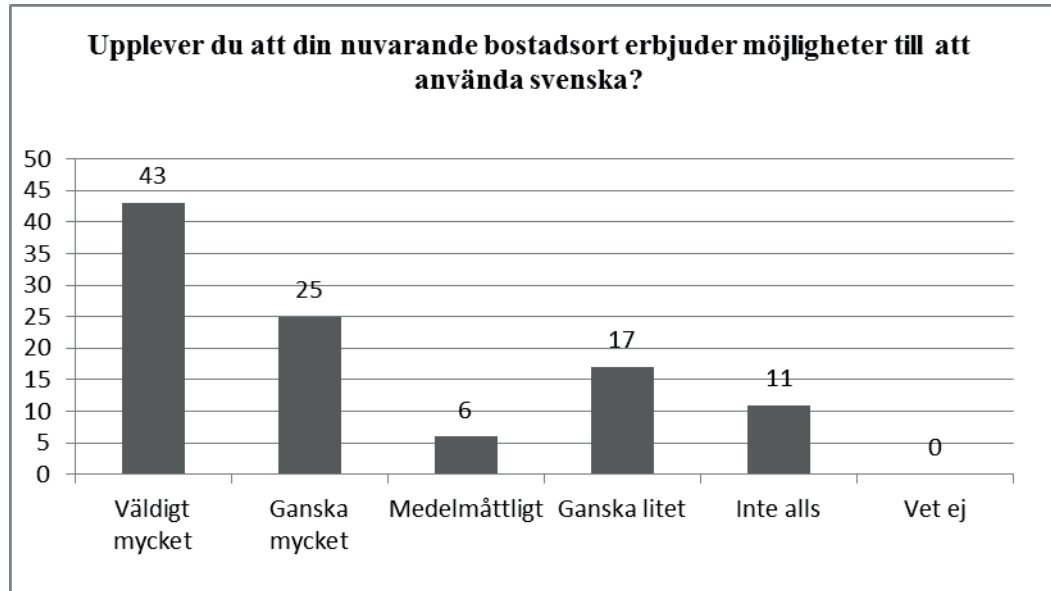
Figur 5. Informanternas användning av svenska inom de fyra delområdena för språkanvändning (N=102)

Det visar sig att informanterna använder mest muntliga färdigheter när de använder svenska (45 %). Näst mest använder informanterna delområdet *lyssna* (41 %). Av informanterna använder 19 % mest delområdet *läsa* då de använder svenska. Endast 5 % använder delområdet *skriva* mest vid användning av svenska. Ingen av informanterna valde alternativet *jag använder inte svenska*.

En aspekt som antingen möjliggör eller försvårar användningen av svenska är informanternas bostadsort. Bostadsorten visar sig nämligen vara den största orsaken till minskad användning av svenska bland informanterna (se 3.3.1.2). Detta ses bl.a. i exempel 4.

- (4) Tällä hetkellä ne [kielitaidot] ovat heikentyneet, koska asun niin suomenkielisellä paikkakunnalla, eikä tule juurikaan ruotsia käytettyä...

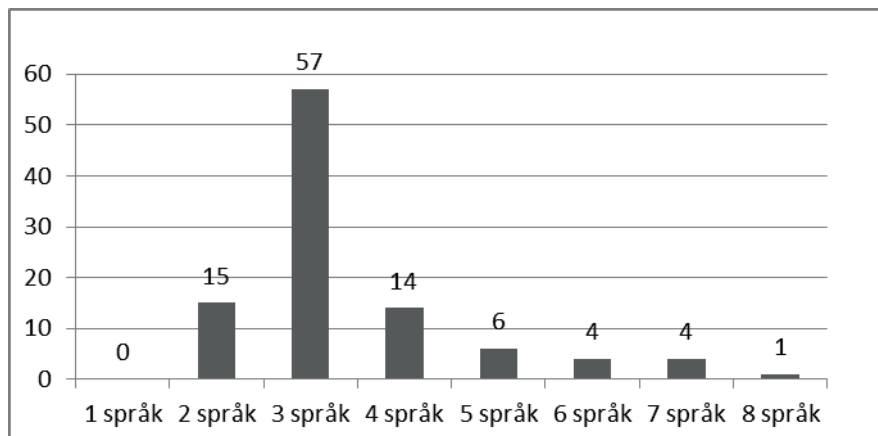
Figur 6 anger hur mycket informanterna anser att deras nuvarande bostadsort erbjuder möjligheter till att använda svenska.

Figur 6. Informanternas uppfattning om nuvarande bostadsorts utbud på svenska (N= 102)

Majoriteten av informanterna anger att deras bostadsort erbjuder väldigt mycket (42 %) eller ganska mycket (24,5 %) möjligheter till att använda svenska. Av informanterna anger 6 % att deras bostadsort erbjuder medelmåttigt med möjligheter att använda svenska och 16,5 % anger att bostadsorten erbjuder ganska litet möjligheter till användning av svenska. Endast 11 % angav att det inte finns några möjligheter alls till användning av svenska på deras nuvarande bostadsort. Största delen av informanterna verkar alltså bo på sådana orter där svenskan används. Majoriteten av informanterna har således möjligheter till användning av svenska i vardagen.

I figur 7 ses hur många språk informanterna använder totalt. Majoriteten av informanterna använder tre språk (57 %). Två språk använder 15 % och fyra språk används av 14 %. Dessutom använder 15 % fem eller flera språk. Det högsta antalet språk som används av en informant är åtta språk. Ingen av informanterna använder endast ett språk.

Figur 7. Antal språk som informanterna använder (N= 100)

Informanterna svarade också på frågan vilka språk de använder. Enligt svaren använder informanterna sammanlagt 15 olika språk exklusive modersmålet finska. De flesta informanter använder engelska (96 %). På andra plats kommer svenska (80 %). Tyska används av 9 %, spanska av 6 %, franska av 5 % och japanska av 4 %. De övriga nio språken används av 1 % per språk. När man ser på figur 3 kan man konstatera att den stämmer väl överens med Aronins (2016) resultat om DLC (*dominant language constellation*) som går ut på att flerspråkiga individer ofta har tre dominerande språk, trots att deras språkrepertoar består av fler språk (Aronin 2016).

3.2.2 Roller i interaktionen

Informanterna har olika roller i interaktionen med andra beroende på vilken situation de befinner sig i och med vem. Hemma använder 88 % av informanterna finska, 8 % använder både finska och svenska, 2 % finska, svenska och engelska, 1 % finska, svenska, engelska och franska samt 1 % svenska. Av detta kan man dra slutsatsen att majoriteten av informanterna har rollen som finskspråkig i hemmet. En del använder dock svenska regelbundet i hemmet (14 %) och en informant uppger att hen bara använder svenska i hemmet. Även när informanterna är i kontakt med myndigheter uppträder de i rollen som finskspråkig. Detta gör de troligtvis för att de har lättare att kommunicera på sitt modersmål när det gäller fackspråkliga termer och mer komplext språk.

Informanterna uppträder dock ofta i en svenskspråkig roll eftersom över en tredjedel av informanterna använder svenska dagligen. Den svenskspråkiga rollen förekommer oftast då det gäller arbete. Majoriteten av informanterna

använder också svenska medier så där uppträder de också i en svenskspråkig roll, t.ex. då de ser på svensk TV. Majoriteten av informanterna läser också böcker på svenska. När de läser en svensk bok uppträder de alltså i en svensk roll. Nedan ses exempel på svenskspråkiga roller hos informanterna.

- (5) Asun yhdessä suomenruotsalaisen miehen kanssa ja puhumme kotona vain ruotsia.
- (6) Ymmärrän ja etenkin luen ja kirjoitan paremmin ruotsiksi.

Majoriteten av informanterna bor på en ort där de har möjlighet att agera som svenskspråkiga. Bostadsorten visar sig dock paradoxalt vara den största orsaken till minskad användning av svenska, så en del av informanterna bor på en ort där de upplever att de inte har möjligheter till användning av svenska. Således har dessa informanter inte en svenskspråkig roll på orten där de bor.

Informanternas vardag är helt klart tvåspråkig eller snarare flerspråkig då man ser på forskningsresultaten. Trots att bara hälften anser sig vara tvåspråkiga och endast en tredjedel anser sig vara flerspråkiga så visar resultaten att informanterna lever tvåspråkigt/flerspråkigt. Majoriteten av informanterna använder svenska varje vecka eller oftare. Detta innebär att informanterna varje vecka talar åtminstone finska och svenska, dvs. de uppträder i rollen som tvåspråkiga. När majoriteten av informanterna är på arbetet och när de umgås med vänner har de också rollen tvåspråkig. Vissa personer talar de svenska med på arbetet och med vissa vänner/bekanta talar de svenska. Detta innebär att informanterna har en tvåspråkig yrkesroll och kamratroll eller så kan man se det som att de växlar mellan en finskspråkig och svenskspråkig roll. Majoriteten av informanterna bor på en ort där de upplever att det finns goda möjligheter till användning av svenska, dvs. de har möjlighet att agera i en tvåspråkig roll. Nedan ses ett exempel på en tvåspråkig roll hos en informant.

- (7) Parantuneet [kielitaidot]. Menin naimisiin ruotsinkielisen miehen kanssa ja käytämme kotona sekä suomea, että ruotsia. Töissä ja uusissa ihmisiä tavatessa ihmiset yllättyvät kuullessaan, etten ole ruotsinkielinen (heidän mukaansa ei kuule eroa äidinkieliseen verrattuna).

Majoriteten av informanterna använder dessutom tre språk. Nästan en tredjedel använder t.o.m. fler än tre språk. Detta tyder på att informanterna uppträder i rollen som flerspråkiga i sin vardag. Informanterna har också en tvåspråkig/flerspråkig roll då det gäller användning av medier, eftersom

majoriteten av informanterna ser på TV på svenska. Informanterna uppger också att de av alla språk *helst lyssnar på* engelska.

En annan roll som informanterna i vår undersökning har är rollen som tidigare språkbads elever. Fyra informanter nämner att språkbad är en del av identiteten. Det verkar som att när steget att kalla sig tvåspråkig är för stort (endast hälften anser sig vara tvåspråkiga) så är det ändå en viktig roll i sig att vara tidigare språkbads elev.

3.3 Närvarande diskurser

Dimensionen närvarande diskurser utgörs av explicita utsagor som informanterna ger gällande uppfattningar, erfarenheter och attityder som motiverar varför deras språkanvändning ser ut som den gör. Informanternas utsagor presenteras i form av exempel från enkätsvaren.

3.3.1 Diskursen om språkets dynamik

I vår undersökning visar det sig att flera av informanterna kopplar ihop sina språkfärdigheter ihop med sin språkanvändning. Många är av den åsikten att språket rostar om det inte används men att det aktiveras snabbt om användningen ökar. Med denna utgångspunkt kan språket ses som en dynamisk process: ju mer det används desto bättre blir det. Vi kommer nedan att först redogöra för de upplevda förändringarna i språkfärdigheterna (3.3.1.1) samt möjligheterna till språkanvändning enligt informanterna (3.3.1.2).

3.3.1.1 Förändringar i språkfärdigheterna

Informanterna fick i enkäten bedöma sina nuvarande språkfärdigheter i svenska enligt de fyra delområdena inom språkfärdigheter: tal, skrift, hörförståelse och läsförståelse (se tabell 4). Majoriteten av informanterna bedömde sina språkfärdigheter som *bra* eller *mycket bra* inom alla delområden. Detta innebär att informanterna bedömde sina språkfärdigheter i svenska relativt högt. Ingen av informanterna bedömde sina språkfärdigheter som *dåliga* inom något delområde. De färdigheter som bedömdes högst var färdigheterna i hörförståelse. Hela 73,5 % bedömde sin hörförståelse i svenska som *mycket bra*, 25,5 % som *bra* och 1 % som *ganska bra*. Färdigheterna i läsförståelse bedömdes också tämligen högt. Hela 68 % ansåg sig ha *mycket bra* språkfärdigheter i svenska, 27 % ansåg sig ha *bra* och 5 % *ganska bra* språkfärdigheter. Lägst bedömdes de

skriftliga språkfärdigheterna, trots att drygt en tredjedel (37 %) av informanterna bedömde sina skriftliga färdigheter som *bra*. Till och med 10 % bedömde sina skriftliga färdigheter som *ganska dåliga*.

Tabell 4. Informanternas bedömning av egna nuvarande språkfärdigheter i svenska enligt de fyra delområdena inom språkfärdighet (N=102)

Delområden	Mycket bra	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt
Tal	37 %	45 %	15 %	3 %	0 %
Skrift	28 %	37 %	25 %	10 %	0 %
Hörförståelse	73,5 %	25,5 %	1 %	0 %	0 %
Läsförståelse	68 %	27 %	5 %	0 %	0 %

Informanterna fick också uppge om och hur de upplever att deras språkfärdigheter i svenska har förändrats efter att språkbadsundervisningen slutförts. Av informanterna var 49,5 % av den uppfattningen att språkfärdigheterna i svenska har försvagats efter slutförandet av språkbadsundervisningen. Däremot ansåg 43,5 % att färdigheterna i svenska förstärkts. Av informanterna svarade 5 % att språkfärdigheterna i svenska inte förändrats efter språkbadet medan 2 % inte kunde ge något svar på frågan.

De 96 informanter (93 %) som upplever att deras språkfärdigheter förändrats efter slutförd språkbadsundervisning fick också möjligheten att genom öppna svar berätta hur språkfärdigheterna förändrats. Av dessa svarade 93 och svaren har kategoriserats i tio olika kategorier enligt språkfärdighetsområde: *språkfärdighet överlag, muntliga färdigheter, ordförråd, skriftliga färdigheter, grammatiska kunskaper, förståelse, självförtroende vid språkanvändning, färdighet att diskutera inom varierande ämnesområden samt att uttrycka sig.*

Det som förekommer oftast i svaren är att språkfärdigheterna förstärkts när man ser på språkfärdighet överlag (23 kommentarer av 93). Näst oftast kommenteras det att de muntliga färdigheterna försvagats (20 kommentarer). Även

förändringar i språkfärdigheterna med tanke på ordförrådet nämns frekvent (13 kommentarer). Nedan följer ett exempel på kommentarer som berör förstärkta språkfärdigheter inom kategorin språkfärdigheter överlag.

- (8) Har blivit bättre på alla möjliga sätt. Använder dagligen på jobbet och med kollegor. Kanske lite mer medveten om brister och fel.

I exempel 8 kommenterar informanten att hen använder svenska i arbetet och att språkfärdigheterna förbättrats inom flera områden och att medvetenheten angående brister och fel i språket förstärkts.

Femton av svaren innehåller kommentarer om försvagade färdigheter i kategorin *språkfärdigheter överlag*. Nedan följer ett par citat.

- (9) Ruotsin kielen taitoni on ehdottomasti ruostunut käytön puutteesta.
- (10) Ruotsia on tullut käytettyä huomattavasti vähemmän, joten sen aktiivinen osaaminen on heikentynyt. Huomaan kuitenkin että osaaminen ei ole hävinnyt, sillä pienen virkistuksen jälkeen osaan taas ruotsia varsin hyvin.

Informanten i exempel 9 anger att språkfärdigheterna i svenska ”rostat” på grund av brist på användning av språket. Informanten i exempel 10 kommenterar att det aktiva kunnandet av svenska försvagats på grund av minskad användning av språket. Däremot anger informanten i exempel 10 att språkfärdigheterna i svenska inte försvunnit helt och hållet eftersom språkfärdigheterna i svenska förstärks när användningen av språket ökar.

I tio av informanternas svar nämndes att de muntliga språkfärdigheterna förstärkts i svenska (se exempel 11 och 12 nedan).

- (11) Sanavarastoni on parantunut huomattavasti, enkä enää takeltele puhuessa kuten peruskouluaikoina.
- (12) [...]On tullut enemmän varmuutta ja sujuvuutta puhumiseen ja kirjoittamiseen. On helppoa vaihtaa ruotsin kielelle kenen tahansa henkilön kanssa.

Informanten i exempel 11 kommenterar att ordförrådet förstärkts och att den muntliga språkproduktionen är mera flytande jämfört med vad den var under grundskoletiden. Informanten i exempel 12 anger att hen uppnått mera säkerhet och flyt i både den muntliga och skriftliga språkproduktionen och att det är lätt att byta till svenska med vem som helst.

I 20 av kommentarerna anges det däremot att de muntliga färdigheterna försvagats efter språkbadet (se exempel 13 och 14).

- (13) Kieli "takertelee" enemmän puhussa.
- (14) Käytän ruotsinkieltä todella vähän nykyään ja se näkyy suullisessa kielitaidossa. Mutta luulen, että jos aloittaisin taas puhumaan aktiivisemmin, palaisi kielitaito ennalleen.

Informanten i exempel 13 anger att talet inte flyter lika smidigt nu som förr vid användning av svenska. Informanten i exempel 14 anser att de försvagade muntliga språkfärdigheterna beror på att hen idag använder svenska mycket sällan. Även här tror informanten dock att språkfärdigheterna i svenska skulle förbättras till den nivå där de var tidigare ifall språkanvändningen skulle aktiveras mer.

Angående ordförrådet nämndes det i 13 av de givna kommentarerna att ordförrådet förstärkts, medan det däremot nämndes tolv gånger att ordförrådet försvagats efter språkbadet. Nedan följer några exempel på citat gällande detta färdighetsområde.

- (15) Olen ystäväystynyt ruotsinkielisten henkilöiden kanssa ja tätä kautta kieltä on tullut käytettyä monipuolisemmin - uusia sanoja, käyttöpaikkoja...
- (16) Sanavarastoni on laajentunut ja kehittynyt uusilla osa-alueilla kuten työelämään liittyvän sanaston sekä esimerkiksi politiikan osalta.
- (17) Paljon on sanoja unohtunut ja se harmittaa.
- (18) [...]Sanat ovat helposti kadoksissa ja sanavarasto supistunut.

Informanterna i exempel 15 och 16 anser att ordförrådet berikats. Informanten i exempel 15 kommenterar att ordförrådet förstärkts på grund av mångsidigare språkanvändning tack vare svenskspråkiga vänner. Informanten i exempel 16 anser att ordförrådet utvecklats inom nya delområden som till exempel arbetsliv och politik. Informanterna i exempel 17 och 18 anger att ordförrådet krympt, vilket informanten i exempel 17 dessutom anger sig vara harmsen över.

Även de skriftliga färdigheterna nämndes relativt ofta. I åtta kommentarer nämndes det att de skriftliga färdigheterna förstärkts, medan tolv av informanterna angav att de skriftliga färdigheterna försvagats. Nedan följer några citat gällande skriftliga färdigheter.

- (19) Suullinen kielitaitoni ei ole kehittynyt paljoakaan kielikylvyn jälkeen, mutta kirjalliset taitoni ovat monipuolistuneet ja sanavarastoni on karttunut.
- (20) Ne ovat heikkenet. Pystyn edelleen käymään ruotsinkielisiä keskusteluja ilman ongelmia, mutta kirjoittaminen ei onnistu enää yhtä hyvin (tein pitkän ruotsin yo-kirjoituksissa kaksi virhettä, nyt virheitä tulee solkenaan).
- (21) Kielioppi ja oikeinkirjoitus on heikentynyt.

Informanten i exempel 19 nämner att de muntliga färdigheterna inte utvecklats lika mycket efter språkbadet. Informanten i exempel 20 anger sig inte ha problem med de muntliga färdigheterna, däremot har de skriftliga färdigheterna försvagats mycket sedan studentskrivningarna där hen gjorde endast två fel. Informanten i exempel 21 nämner att grammatiken och rättstavningen försvagats efter språkbadet.

De grammatiska kunskaperna nämndes sammanlagt tio gånger i kommentarerna, varav fyra informanter upplever att de grammatiska kunskaperna i svenska förstärkts och sex informanter upplever att de försvagats. Fem av informanterna anser att förståelsen av svenska har förbättrats, medan ingen av informanterna upplever att förståelsen försvagats. Fem av informanterna kommenterar att självförtroendet förstärkts när det gäller språkanvändning, medan två av informanterna anser att självförtroendet försvagats. Fyra av informanterna nämner att deras språkfärdigheter förstärkts när det gäller att diskutera inom varierande ämnesområden. En informant anser att förmågan att uttrycka sig utvecklats medan en informant uttrycker motsatsen.

Som orsak till de förstärkta och försvagade språkkunskaperna i svenska nämndes ofta mängden användning av svenska. I kommentarerna ovan märks att de förstärkta språkkunskaperna överlag samt ett berikat ordförråd förklaras med en aktiv användning av svenska, medan försvagade språkkunskaper överlag eller försvagade muntliga färdigheter ofta förklarades med brist på användning av svenska. Två informanter nämner att de tror eller har erfarenhet av att ökad användning av svenska leder till att språkfärdigheterna förstärks.

De informanter som anser att språkfärdigheterna i svenska förstärkts nämner oftast att språkfärdigheterna överlag förbättrats. Orsaken till detta kan vara att när man aktivt använder ett språk så förstärks ofta språkfärdigheterna inom alla områden. Informanterna som anser att språkfärdigheterna försvagats nämnde oftast att de muntliga färdigheterna försämrats. Utgående från informanternas

svar verkar det som att de försvagade språkfärdigheterna endast berör de produktiva språkfärdigheterna (muntliga: 19 informanter, skriftliga: 12 informanter) men inte alls de receptiva språkfärdigheterna. Det ser ut som att brist på aktiv språkanvändning förorsakar att den muntliga och skriftliga språkproduktionen inte utvecklas och därmed glöms bort medan de receptiva språkkunskaperna finns kvar längre som passiva kunskaper.

Informanterna besvarade en fråga i enkäten där de ombads rangordna språk (finska/svenska/engelska/annat språk) med tanke på vilket språk de använder helst/bäst/lättast under följande aktiviteter: *talat på bäst, skriver på bäst, läser på bäst, lyssnar på helst, räknar på helst, skriver snabba anteckningar på lättast, uttrycker en känsla på lättast, uttrycker en åsikt på lättast, använder mest och använder helst.*

Som förväntat valde majoriteten finska som första språk i alla de uppräknade aktiviteterna. Svenska valdes som det näst viktigaste språket oftare än engelska i alla aktiviteter, förutom i aktiviteten *uttrycker en åsikt på lättast* där en knapp majoritet hade valt engelska som det näst viktigaste språket. Att just denna aktivitet oftast valts till det näst viktigaste språket när det gäller engelska var ett oförväntat och överraskande resultat. En orsak till detta kan vara att engelskan är ett internationellt dominerande språk som man lätt kommer i kontakt med bland annat via medier och vid umgänge med människor som har annat modersmål än finska eller svenska. Ifall man inte aktivt använder svenskan i sin vardag kan det leda till att språkkunskaperna i engelska utvecklas mera. Detta kan vara orsaken till att en större del informanter anser sig ha lättare att formulera sina åsikter på engelska än på svenska.

De aktiviteter där finska oftast prioriterades som första språk var *talat på bäst* (99 %), *läser på bäst* (98 %) och *uttrycker en åsikt på lättast* (96 %). De tre aktiviteter där informanterna mest sällan valt finska som första språk var *lyssnar på helst* (84,5 %), *räknar på helst* (86,5 %) och *skriver snabba anteckningar på lättast* (89,5 %). Här kan man notera att informanterna valt finska som första språk i aktiviteter som anknyter till de muntliga och skriftliga språkfärdigheterna, vilket är förväntat med tanke på att finska är informanternas modersmål. Aktiviteten där finska valdes mest sällan, *lyssnar på helst*, har att göra med attityder gentemot språk.

Svenskan valdes oftast som första språk efter finskan i följande tre aktiviteter: *räknar på helst* (16 %), *lyssnar på helst* (12,5 %) och *använder helst* (11 %). Däremot valdes svenska som första språk mest sällan i följande aktiviteter: *talat på bäst* (1 %), *uttrycker en åsikt på lättast* (3 %) och *läser på bäst* (4 %). Här kan man märka en motsatt trend till de aktiviteter där finskan valdes som första

språk. Svenska valdes således mest sällan som första språk då det var frågan om aktiviteter som kräver både muntliga och skriftliga språkfärdigheter (*talat på bäst, uttrycker en åsikt på lättast och läser på bäst*). Orsaken till att aktiviteten *räknar på helst* valdes mest sällan som första språk i finska och oftast som första språk i svenska kan bero på att matematik även undervisas på svenska i språkbud (Hietanen-Kyntäjä 2003: 3). Som Hietanen-Kyntäjä (2003: 126) uttrycker det så går språket och matematiken hand i hand i språkbud. Detta kan vara orsaken till att en del informanter helst använder svenska under denna aktivitet, eftersom de möjligtvis anser att det är lättast att byta till det språk som de ursprungligen lärt sig och vant sig att räkna på under grundskoletiden. Att svenska valdes som första språk gällande aktiviteten *lyssnar på helst* har igen att göra med attityder snarare än språkfärdigheter.

Engelska valdes oftast som första språk i aktiviteten *lyssnar på helst* (12 %). Mest sällan valdes engelska som första språk i aktiviteten *talat på bäst* (1 %). Här kan man se samma tendens som när svenska oftast respektive mest sällan valdes som första språk; språket valdes oftast som första språk när det gäller aktiviteter som har att göra med attityder och mest sällan när det är fråga om aktiviteter som berör språkfärdigheter (muntliga). Å andra sidan är det att engelska valdes mest sällan som första språk i aktiviteten *talat på bäst* aningen motstridigt med resultaten där engelskan valdes oftast av alla språk som det näst viktigaste språket i aktiviteten *uttrycker en åsikt på lättast*. I båda aktiviteterna är det nämligen frågan om språklig produktion. Detta kan bero på att informanterna verkar välja finska som det viktigaste språket i aktiviteten *talat på bäst* (99 %) och därför förblir de andra språken lägre rankade när det är frågan om denna aktivitet.

Av informanterna har 30 därtill rankat också ett annat språk som oftast var rankat som trea eller som fyra. Det stora bortfallet i svaren gällande annat språk (bortfall 73-74) beror möjligtvis på att majoriteten av informanterna anser sig mest använda språken finska, svenska och engelska och fyllde därför inte i kolumnen annat språk. Den enda aktiviteten där ett annat språk valdes som första eller andra språk var *lyssnar på helst*, där 3,5 % valde ett annat språk som första språk och 6,5 % valde det som andra språk. Också här kan man se samma trend som i valen av svenska och engelska. Dessa trender tyder på att informanterna verkar vara intresserade av och ha positiva attityder gentemot andra språk, även om själva språkanvändningen är osäkrare än i modersmålet.

3.3.1.2 Möjligheter till språkanvändning

Informanterna fick även svara på en öppen fråga om varför de tror att deras färdigheter i svenska har förändrats efter slutfört deltagande i språkbadsundervisning. Av informanterna nämner 54,5 % att minskad användning av svenska bidragit och 43 % nämner att ökad användning av svenska bidragit till att språkfärdigheterna ändrats.

En del informanter redogör dessutom för orsaker till den ökade/minskade användningen av svenska. Den vanligaste orsaken till minskad användning av svenska som nämns är boendemiljön (10 av 52 kommentarer). Största delen av informanterna nämner att de flyttat till enspråkigt finska kommuner. En informant nämner att hen bott utomlands i länder med engelska som dominerande språk. En annan informant nämner att hen flyttat från Vasa till Esbo och att detta påverkat användningen av svenska på grund av de olika varieteterna av svenska.

En annan orsak till minskad användning av svenska som nämns är otillräcklig/ineffektiv övning av svenska efter språkbad (3 kommentarer). En informant nämner t.ex. att inläringen av svenska inte längre är lika intensiv som den var under grundskoletiden. Två informanter nämner arbete som orsak till minskad användning av svenska; att språkfärdigheterna försvagats på grund av brist på användning av svenska i arbetslivet. En informant nämner andra språkstudier i stället för svenska som orsak till minskad användning av svenska; att engelskan ersatte svenskan i gymnasiet. En informant nämner hemmet som orsak till minskad användning av svenska.

Informanternas svar visar att boendemiljön är den största orsaken till minskad användning av svenska. Detta är ett förväntat resultat eftersom man inte har lika mycket möjligheter att i vardagen använda ett språk som inte används på orten ifråga. Bostadsortens språk påverkar även språken som används till exempel på arbetsplatserna, i studierna och hobbyerna. Ifall man inte har svenskspråkiga kontakter på sin finska bostadsort där svenska generellt inte används så leder det lätt till att språkanvändningen av svenska i vardagen minskar.

När det gäller ökad användning av svenska hos informanterna visar det sig att den vanligaste orsaken är studier (28 av 41 kommentarer). En stor del av informanterna började studera på svenska på universitetsnivå efter språkbadet. En del studerade ämnet svenska eller tog enstaka kurser i svenska efter slutförandet av språkbadsundervisningen (se exempel 22).

- (22) Opiskelen ruotsinkielisessä yliopistossa, joka on kuin toinen kielikylpy.

Även arbetet verkar spela en stor roll när det gäller ökad användning av svenska (19 kommentarer). Informanterna nämner att de arbetat utomlands på svenskspråkiga arbetsplatser, att de har svenskspråkiga kollegor eller arbetar på ett tvåspråkigt område där svenskan är ett av de dominerande språken. En informant nämner att det blivit mer naturligt och att hon blivit mer självsäker att använda svenska tack vare arbetet.

En annan aspekt som nämndes som orsak till ökad användning av svenska var vänner och bekanta (8 kommentarer). En informant nämner t.ex. att hen skaffat sig svenskspråkiga vänner samt sällskapet med svenskspråkiga människor. Boendemiljön nämndes i sju kommentarer. En informant nämner här att hen flyttat till Sverige. Hemmet nämns som orsak fem gånger.

Därtill nämndes attityd som orsak till ökad språkanvändning i tre kommentarer. En av informanterna nämner att den egna attityden gentemot svenskan har ändrats. Egen strävan till att upprätthålla språket nämndes i tre kommentarer (se exempel 23).

- (23) Olen pitänyt yllä ruotsia mm. lukemalla ruotsinkielistä kirjallisuutta ja puhumalla ruotsia, kun se on ollut mahdollista [...].

Media pekas ut som orsak till ökad språkanvändning av en informant som anger att han följer finlandssvenska personers videor på Youtube.

Sammanfattningsvis visar sig studier vara den oftast förekommande orsaken till ökad användning av svenska hos informanterna. Detta kan bero på att en stor del av informanterna för tillfället är i den åldern då majoriteten studerar på högskolenivå, vilket gör att studierna hör till deras vardag och därmed har en stor inverkan på språkanvändningen. Man kan anta att många av informanterna sökt sig till svenskspråkig högskoleutbildning på grund av att svenskspråkiga studier känns naturligt efter språkbadsundervisningen. Även arbete nämns ofta som orsak till ökad användning av svenska. Detta visar att en stor del av de tidigare språkbads eleverna idag arbetar på arbetsplatser där svenska språkfärdigheter krävs.

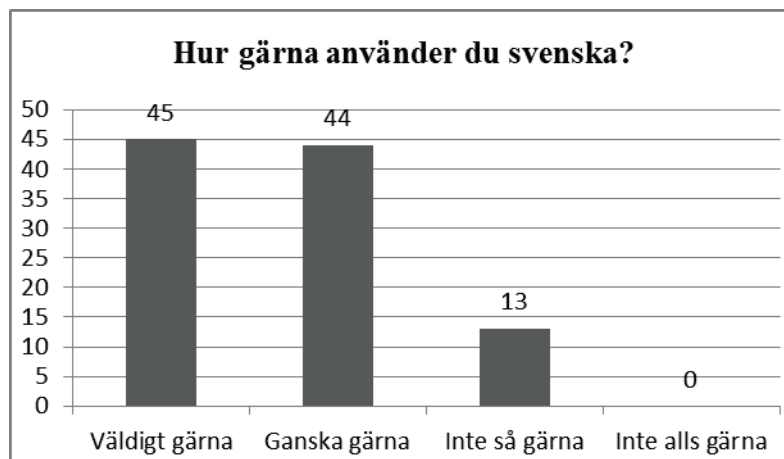
3.3.2 Diskursen om språkundervisning och undervisningsmetoder

Informanterna i undersökningen har en hel del åsikter om språkbadsundervisningen, vilket vi kommer att redogöra för i detta underavsnitt.

Vi berättar först om informanternas attityder till svenska och språkbud (se 3.3.2.1), sedan redogör vi för vad informanterna anser vara det bästa med språkbud (se 3.3.2.2) och slutligen redogör vi för hur informanterna anser att språkbudsundervisningen kunde utvecklas (se 3.3.2.3).

3.3.2.1 Attityder till svenska och språkbud

Det visar sig att majoriteten av informanterna i undersökningen gärna använder svenska. Hela 44 % uppger att de *väldigt gärna* använder svenska och 43 % använder *ganska gärna* svenska (se figur 8). Endast 13 % av informanterna uppger att de *inte så gärna* använder svenska. Ingen av informanterna anger att de *inte alls gärna* använder svenska. Detta visar att informanterna har förhållandevis positiva attityder gentemot användning av svenska.

Figur 8. Informanternas villighet att använda svenska (N=102)

Informanterna är också tämligen positiva till att studierna i grundskolan gick på svenska. Hela 39 % tyckte *väldigt mycket* om att studera på svenska och 40 % tyckte *ganska mycket* om att studera på svenska. Av informanterna förhöll sig dock 18 % neutrala till att studera på svenska. Endast 2 % tyckte *ganska litet* om att studera på svenska och 1 % tyckte *inte alls* om att studera på svenska.

Informanterna fick också motivera sina val genom öppna svar som vi sedan delat in i olika kategorier enligt positivitet, neutralitet och negativitet gentemot svenska och språkbud (se tabell 5). Det var frivilligt att besvara den öppna frågan så ett visst bortfall förekommer (N=83). Ett svar kan innehålla inslag från flera

olika kategorier och i sådana fall har svaret räknats med i varje kategori som det gäller. Som det framgår av tabellen är majoriteten av svaren positiva, dvs. de speglar en positiv attityd gentemot de svenskspråkiga studierna i språkbad (55 svar av 83). De svar som speglar en neutral attityd är näst vanligast (32 svar av 83) medan de svar som speglar en negativ attityd förekommer mest sällan (25 svar av 83).

Tabell 5. Orsak till informanternas förhållning gentemot svenskspråkiga studier i språkbad (N=83)

Attityd	Orsak	Antal
Positiv	Kognitiva orsaker	21
	Språklig nytta	15
	Emotionella orsaker	14
	Undervisningen/läraren	3
	Speciell erfarenhet	2
Neutral	Kändes naturligt	23
	Emotionella orsaker	6
	Undervisningen/läraren	1
	Annat	2
Negativ	Kognitiva orsaker	12
	Emotionella orsaker	7
	Undervisningen/läraren	4
	Tvångsmässigt	2

Till kategorin *kognitiva orsaker* kategoriserades svar där man förklarade sin förhållning med att nämna svårighetsgraden av att tillägna sig målspråket, vilket påverkade inställningen antingen positivt eller negativt. I svaren i kategorin *kognitiva orsaker* där man förhöll sig positiv gentemot de svenskspråkiga studierna (21 kommentarer) nämndes ofta att språktillägnet var lätt, vilket i sin tur ökade motivationen. Här följer ett par citat från denna kategori:

- (24) Motivaatio ja kiinnostus kieleen syttyi ja kun kieltä oppi käyttämään ja ymmärtämään, innostuneisuus kasvoi. Kielikylvyssä kieltä

rohkaistuu käyttämään eri tavoin kuin perinteisessä kielenopetuksessa.[...]

- (25) Kielet ovat aina olleet vahvuuteni. Kielikylpyluokkien opetustyyli oli huomattavasti mielekkäämpää kuin suomenkielisten luokkien, sopi minulle paremmin. Koin että sain ns. samalla vaivalla, vähän niinkuin ohimennen kahden kielen taidon yhden kielen sijaan, kuitenkin jäämättä paitsi mistään.

Informanten i exempel 24 kommenterar att motivationen och intresset växte när hen lärde sig att använda och förstå språket. Därtill nämner informanten att man får mod att använda språket i språkbud på ett annat sätt än i traditionell språkundervisning. Informanten i exempel 25 säger att hen alltid varit stark i språk och anser att undervisningsmetoden i språkbudsundervisningen är betydligt meningsfullare än i traditionell finskspråkig undervisning. Informanten anser att hen fick språkfärdigheter i två språk i stället för ett utan att gå miste om något.

I femton kommentarer av de informanter som förhöll sig positiva gentemot den svenskspråkiga undervisningen förekommer antydning till språklig nytta. Informanterna anser att tvåspråkigheten och färdigheterna i svenska som språkbud erbjudit varit till nytta. Fjorton av kommentarerna där man förhåller sig positiv till den svenskspråkiga undervisningen innehåller emotionella orsaker som har att göra med positiva känslor gentemot undervisningen. Nedan följer ett par citat från denna kategori.

- (26) Pidän ruotsin kielestä todella paljon. Ruotsia kuuli kaikkein parhaiten koulussa tunneilla, joten oli mukava opiskella ruotsiksi.[...]
- (27) Oli hauskaa poiketa tavallisesta ja olin kiinnostunut kielen oppimisesta.

Informanten i exempel 26 kommenterar att hen tycker mycket om det svenska språket, vilket gjorde att hen tyckte om att studera på svenska. Informanten i exempel 27 tycker att det var roligt att vara annorlunda genom att delta i språkbudsundervisningen och att hen var intresserad av att lära sig språk.

Tre av kommentarerna som förhåller sig positiva gentemot den svenskspråkiga undervisningen har att göra med aspekter gällande undervisningen eller läraren, vilket ses i exemplet nedan.

- (28) Meillä oli mukava luokka ja opettajat, se oli tärkeintä![...]

Informanten i exempel 28 tyckte att läraren och klassen var trevlig, vilket var det viktigaste.

I två av kommentarerna som förhåller sig positiva gentemot den svenskspråkiga undervisningen nämns att själva erfarenheten varit positiv. Informanterna anser att det var trevligt med den speciella erfarenhet som språkbadsundervisningen erbjöd.

De som förhåller sig relativt neutrala till den svenskspråkiga undervisningen nämner ofta i sina kommentarer att det kändes naturligt (23 kommentarer). Nedan följer ett exempel.

- (29) Opiskeluvaiheessa kieli ei herättänyt suurempia puolesta/vastaan tunteita. Kun oli tottunut ruotsin kieleen, ei se tuntunut erikoiselta.

Informanten i exempel 29 anger att språket inte väckte större känslor för och emot eftersom man var van vid det.

De som förhåller sig neutrala till den svenskspråkiga undervisningen nämner även emotionella orsaker (6 kommentarer). Av dessa ses exempel nedan.

- (30) Oli ihan jees, vaikka jossain välissä en niin asiasta pitänyt.

- (31) En pitänyt siitä enemmän kuin muista aineista, mutta pidin koulusta yleensä niin ruotsi meni samalla linjalla.

Informanten i exempel 30 anser att den svenskspråkiga undervisningen var helt okej även om hen inte alltid gillade den. Informanten i exempel 31 tyckte inte om svenska mer än om andra ämnen men tyckte om att gå i skolan, vilket gjorde att hen tyckte om svenskan också.

Också undervisningen och läraren nämndes i de neutrala kommentarerna, vilket ses i exempen nedan.

- (32) Riippui niin paljon opettajasta, ja millä vuosikurssilla opiskeltiin.

Informanten i exempel 32 kommenterar att vad hen tyckte om den svenskspråkiga undervisningen berodde mest på läraren och årskursen. Andra orsaker som nämndes i kommentarerna (2 kommentarer) var följande:

- (33) Luokka oli hitsautunut yhteen koko peruskoulun ajan, koska kaikki olivat koko kouluajan samalla luokalla.

- (34) Svårt att säga för man tänker inte så mycket på hur det känns att studera i grundskolan överhuvudtaget... man har ingenting att jämföra med.

Informanten i exempel 33 kommenterar att klassen hade svetsats ihop under hela grundskoletiden. Informanten i exempel 34 upplever att hen inte kan svara på frågan om hen tyckte om att studera på svenska eftersom hen inte har något att jämföra med.

De som förhåller sig mera negativa gentemot den svenskspråkiga undervisningen nämner ofta *kognitiva orsaker* (12 kommentarer), där det ofta nämns att undervisningen var antingen för utmanande men också att det var för lätt, vilket gjorde att undervisningen blev tråkig. Nedan följer citat från denna kategori.

- (35) [...]Koin myös, että oppimiseni kärsi ajoittain ruotsin takia. Meille opetettiin matematiikkaa aina ruotsiksi ja minulla oli siinä muutenkin vaikeuksia, ruotsiksi tapahtuneen opetuksen vuoksi koin, että vaikeuksia oli enemmän. Ala-asteella myös englantia opetettiin ruotsiksi. Tämä ei ollut mielestäni loogista.
- (36) Kävin ruotsinkielisen päiväkodin, joten alkuun koulussa oli tylsää opiskella kieltä jonka jo osasin. Myöhemmin kieliopin opiskelu tuntui "pakkopullalta".

Informanten i exempel 35 anser att inlärnningen av olika ämnen försvårades på grund av den svenskspråkiga undervisningen. Informanten hade dessutom svårigheter med matematik, vilket den svenskspråkiga undervisningen gjorde ännu svårare. Därtill tycker hen att det inte är logiskt att lära ut engelska på svenska till finskspråkiga barn. Informanten i exempel 36 har motsatta erfarenheter; språkundervisningen var nämligen för lätt. Informanten gick i svenskspråkigt daghem, vilket gjorde att det var tråkigt att gå i språkbud med ett målspråk som hen redan kunde. Hen tycker också att grammatikundervisningen senare kändes påtvingad.

Sju av de informanter som har negativa känslor mot den svenskspråkiga undervisningen nämner *emotionella orsaker*. Å andra sidan verkar en stor del idag vara nöjda med att de studerat på svenska i grundskolan, även om det väckte negativa känslor hos dem under skoltiden. Nedan följer några exempel.

- (37) När jag studerade på svenska det var fruktansvärd men nu när jag tänker på det jag hittar inte en ända dåligt sida. Jag tror att min attityd var den största som påverkade till det.

- (38) Varsinkin yläasteella ruotsiksi opiskelu tuntui tympeältä ja taisimpa vähän kapinoidakin että miksi minut on laitettu kielikylpyyn, mutta jälkepäin olen ollut ylpeä ja iloinen kielikylpytaustastani.[...]

Informanten i exempel 37 tyckte inte alls om att studera på svenska under grundskoletiden men ser inget dåligt med det längre. Hen tror att det var den egna attityden som var orsak till den negativa inställningen gentemot den svenskspråkiga undervisningen under grundskoletiden. Informanten i exempel 38 kommenterar att det kändes tråkigt att studera på svenska i synnerhet under högstadietiden, vilket gjorde att hen delvis gjorde uppror mot att delta i språkbadsundervisningen. Nuförtiden är informanten ändå stolt och glad över sin språkbadsbakgrund.

I fyra kommentarer av dem som förhåller sig negativare mot den svenskspråkiga undervisningen nämns aspekten *undervisningen/läraren*. Nedan följer ett par exempel.

- (39) Jag skulle ha tyckt om det mera om jag hade haft bättre lärare.

- (40) Yläkoulussa opetuksen taso laski erittäin paljon.

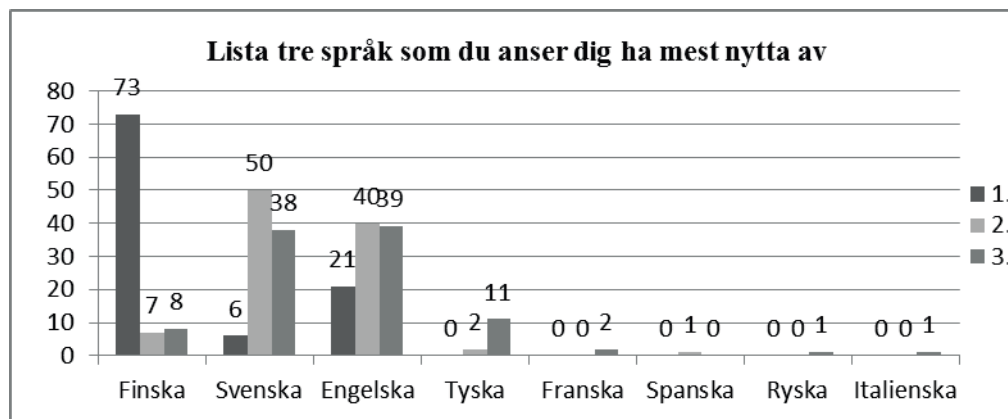
Informanten i exempel 39 anser att hen skulle ha tyckt mera om den svenska undervisningen om de hade haft en bättre lärare. Informanten i exempel 40 anser att nivån på undervisningen sjönk enormt under högstadietiden.

Två av informanterna förklarar den negativa synen på den svenskspråkiga undervisningen med att det kändes påtvingat, både undervisningen i sin helhet samt användningen av det svenska språket. Att känna sig tvingad att studera språk hör till den disintegrativa inställningen, vilken är den mest ofördelaktiga inställningen med tanke på motivationen (Börestam & Huss 2001: 54–55).

Informanterna ombads också uppge tre språk i viktighetsordning enligt egen uppfattning (se figur 9). Majoriteten (73 %) ansåg att finska är det viktigaste språket, vilket är förståeligt med tanke på att finska är informanternas modersmål. Av informanterna valde 21 % engelska som det viktigaste språket och 6 % ansåg att svenska är det viktigaste språket. Som det näst viktigaste språket hade hälften av informanterna valt svenska (50 %). Av informanterna ansåg 40 % att engelska är det näst viktigaste språket medan 7 % valde finska som det näst viktigaste språket. Endast 2 % ansåg att tyska var det näst viktigaste språket och 1 % att spanska var det näst viktigaste. Av informanterna valde 39 % engelska som det tredje viktigaste språket. Svenska valdes som det tredje viktigaste språket av

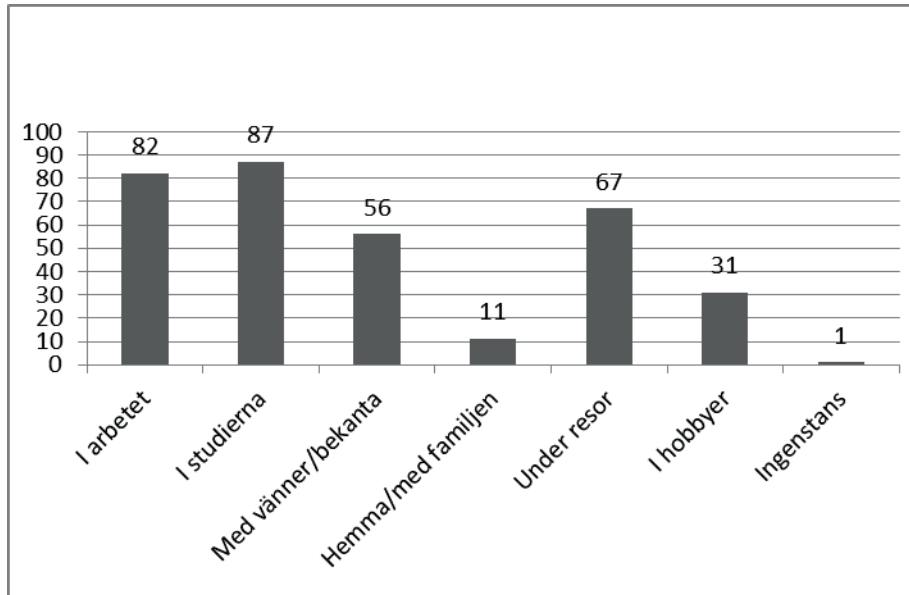
38 %. Tyska valdes som det tredje viktigaste språket av 11 % och finska av 8 %. Övriga språk som nämndes som tredje viktigast var franska, ryska och italienska.

Figur 9. Informanternas prioritering av språk (N=100)

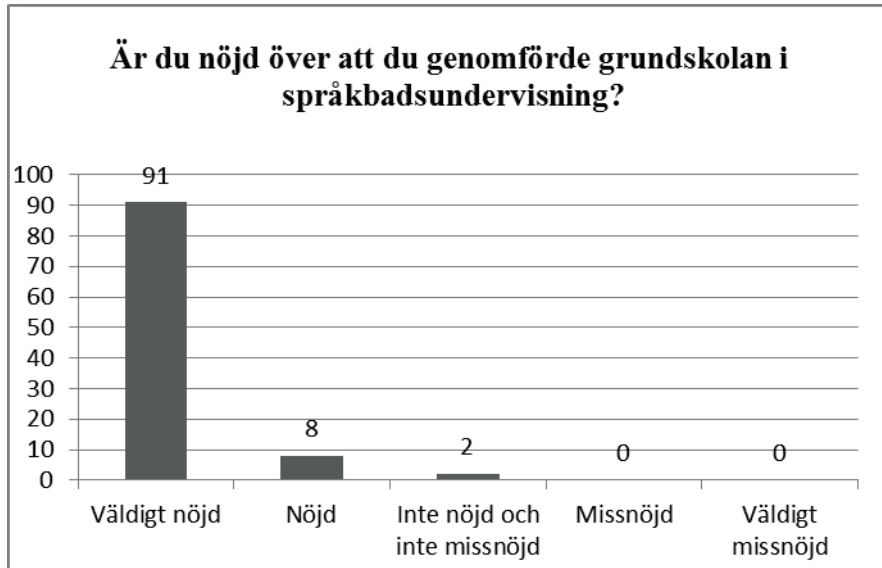
Informanterna ombads även besvara hur mycket nytta de haft av språkbadsundervisningen ur ett språkligt perspektiv. Majoriteten av informanterna (76,5 %) anser att de haft *väldigt mycket* nytta av språkbadsundervisningen. Av informanterna anser 19,5 % att de haft *ganska mycket* nytta av språkbadsundervisningen medan 3 % anser att de haft *medelmåttigt* med nytta av den. Endast 1 % uppger sig ha haft *ganska litet* nytta av språkbadsundervisningen ur ett språkligt perspektiv. Ingen av informanterna uppger att de *inte alls* skulle ha haft nytta av språkbadsundervisningen. Detta visar att informanterna i denna undersökning förhåller sig positiva gentemot språkbadsundervisningen med tanke på de språkliga färdigheter den erbjuder.

De kontexter där informanterna anser sig ha mest nytta av de språkliga färdigheter som språkbadet erbjuder är i studierna (85 %) och arbetet (80 %) (se figur 10). Därtill anser en stor del sig ha haft nytta av de språkliga färdigheterna under resor (66 %) samt med vänner och bekanta (55 %). Minst nytta av de språkliga färdigheterna har informanterna haft hemma eller med familjen (11 %) och i hobbyer (30 %). Endast en informant ansåg att det inte fanns någon situation där hen haft nytta av de språkliga färdigheter som språkbad erbjuder.

Figur 10. Situationer där informanterna haft mest nytta av de språkfärdigheter som språkbadsundervisningen erbjudit (N=102)

Informanterna fick uppge i enkäten hur pass nöjda de kände sig över att ha deltagit i språkbadsundervisning. Som framgår av figur 11 verkar informanterna överlag vara mycket nöjda med att de deltagit i språkbadsundervisning. Upp till 90 % anger att de är mycket nöjda över att de genomförde grundskolan i språkbadsundervisning, medan 8 % var nöjda och 2 % var varken nöjda eller missnöjda. Ingen av informanterna visade sig vara missnöjd eller väldigt missnöjd.

Figur 11. Informanternas förnöjsamhet med deltagandet i språkbadsundervisning (N=101)

Vidare tillfrågades informanterna om de skulle kunna tänkas rekommendera eller om de har rekommenderat språkbadsundervisningen till andra. Utgående från informanternas inställning gentemot språkbadsundervisningen kan de agera genom att rekommendera eller inte rekommendera språkbad till andra. Resultatet är mycket entydigt. Hela 100 % av informanterna anger nämligen att de skulle kunna tänka sig eller har rekommenderat språkbadsundervisningen till andra. Även resultatet på denna fråga tyder på att informanterna är mycket nöjda med språkbadsundervisningen.

Sammanfattningsvis ser det ut som att de som förhåller sig positiva gentemot den svenskspråkiga undervisningen förhåller sig huvudsakligen positiva även gentemot själva språket, inläringen av språk och själva erfarenheten. De som förhåller sig neutrala gentemot den svenskspråkiga undervisningen nämner oftast att den kändes naturlig eller att de ansåg att den inte var bättre eller sämre än någonting annat i skolan. De som förhåller sig negativa gentemot den svenskspråkiga undervisningen anser huvudsakligen att undervisningen på ett främmande språk var antingen för svår eller för lätt, hade negativ attityd gentemot den svenskspråkiga undervisningen, var missnöjda med undervisningens standard eller kände sig tvingade att delta i språkbadsundervisning.

Informanterna fick även beskriva med tre ord vilken betydelse språkbadet har för dem. De skulle fullfölja meningen ”*Språkbad är...*” med tre olika svar. Det var frivilligt att svara på frågan och 91 personer svarade. Bortfallet på drygt tio personer kan bero på att detta var den sista frågan i enkäten och vissa informanter kanske inte orkade svara på fler öppna frågor. Totalt 82 olika ord och fraser gavs som svar på frågan (se tabell 6).

Det överlägset mest förekommande ordet som språkbadets betydelse beskrivs med är *nyttigt* (33 svar). De övriga mest återkommande orden som språkbadets betydelse beskrivs med är *lärorikt* (17), *viktigt* (13), *möjlighet* (13), *roligt* (8), *utvecklande* (8), *intressant* (7), *gemenskap* (6), *rikedom* (6), *sinnesöppnande* (5) och *vänner* (5). Alla dessa ord beskriver språkbad som något positivt. Resultatet angående den oftast förekommande aspekten *nyttigt* (33) stämmer överens med resultaten av Jerings (2008) avhandling, där det framkommer att en stor del av de språkbadselever som upplever tvåspråkigheten som något positivt förklarar den med aspekten ”nyttig”.

Av de 82 olika ord och fraser som beskriver språkundervisningens betydelse för informanterna i vår undersökning har 70 ord/fraser (85,5 %) en positiv klang. Nio av orden/fraserna (11 %) är neutrala. Dessa är till exempel *annorlunda*, *livsstil* och *skola*. Endast tre ord (3,5 %) har negativ klang. Dessa ord är *försvenskande*, *tvingat* och *krävande*. Å andra sidan kan ordet *krävande* tolkas både som ett positivt och negativt ord men i detta sammanhang tolkades ordet ha en mera negativ än positiv klang.

Tabell 6. Språkbadsundervisningens betydelse för informanterna beskriven med ord och fraser (N=91)

Ord/fras	Antal	Ord/fras	Antal
Nyttigt	33	Lärorikt	17
Viktigt	13	Möjlighet	13
Roligt	8	Utvecklande	8
Intressant	7	Gemenskap	6
Rikedom	6	Sinnesöppnande	5
Vänner	5	Annorlunda	4
Del av identiteten	4	Fiffigt/smart	4
Givande	4	Trevligt	4
Tvåspråkighet	4	Arbetsmarknaden	3
Berikande	3	Effektivt	3
Fördel	3	Gåva	3
Krävande	3	Nödvändigt	3
Språkinläring	3	Språkfärdighet	3
Uppmuntrande	3	Barndom	2
Bra	2	Bra utgångspunkt	2
Framtid	2	Fungerande	2
Färdigheter	2	Naturligt	2
Privilegium	2	Praktisk	2
Självssäkerhet	2	Vardag	2
Aktiverande	1	Aktuellt	1
Allmänbildande	1	Allt	1
Banbrytare	1	Bra uppfinning	1
Bra inlärningsmetod	1	Bra lärare	1
Bäst	1	Dörröppnande	1
Erfarenhet	1	Fantastiskt	1
Fint	1	Flerspråkighet	1
Framgångsrikt	1	Fundamentalt	1
Framåtgående	1	Försvenskande	1
Förbinda sig	1	Grund	1
Kunskap	1	Livsstil	1
Lyckas	1	Lätt	1
Långsiktig	1	Lönsam	1
Minnen	1	Modighet	1
Mångsidig	1	Erbjudit mångsidighet	1
Möjliggörande	1	Lämplig för just mig	1
Rolig erfarenhet	1	Socialt	1
Stor hjälp	1	Speciell möjlighet	1
Skola	1	Specialkunnande	1
Språkkuppostran	1	Tvingat	1
Underlättat studier	1	Utmärkt	1
Värdefull	1	"En bro över mörkt vatten"	1

3.3.2.2 Guldkorn i språkbadsundervisningen

Tidigare språkbadslevers uppfattningar kring det bästa med språkbad sammanfaller med den samhälleliga diskursen om språkkunskaper som *nyttiga*. Frågan om vad som är det bästa med språkbad svarade 91 informanter på. Informanternas svar har kategoriserats i följande tio kategorier: *undervisningsmetoden, att man lärde sig svenska, samma klass genom hela grundskolan, beredskapen att lära sig andra språk, (tidig) inläring av andra språk, atmosfären, självsäkerhet i språkanvändningen, att bekanta sig med den finlandssvenska/svenska kulturen, sinnesöppnande och annat*. En kommentar kan innehålla inslag från flera olika kategorier och i sådana fall har kommentaren räknats med i varje kategori som den passar i.

Den aspekt som oftast nämns i informanternas kommentarer (36 av 91 kommentarer) är undervisningsmetoden. Informanterna verkar vara nöjda med den praktiska och helhetsbetonade undervisningen; att undervisningen huvudsakligen fokuserade på utveckling av de muntliga färdigheterna istället för skriftliga färdigheter samt att språkinläringen skedde på ett naturligt sätt. Detta ses i exemplen nedan.

- (41) Kokonaisvaltaisuus kielen oppimisessa.
- (42) Monipuolisuus ja kaikkein parasta se, että kieli opittiin käytännön kautta. esim laululeikkien avulla jne.
- (43) Kieltä saa käyttää monipuolisesti erilaisissa tilanteissa ja kielikylvyssä oppii huomaamatta uuden kielen käyttämällä ja kuuntelemalla.
- (44) Kielen luonnollinen oppiminen. Panostus suulliseen taitoon ja esiintymiseen.

Informanten i exempel 41 anser att det bästa med språkbadsundervisningen var den helhetsbetonade undervisningen. Därtill kommenterar informanten i exempel 42 att det bästa var mångsidigheten och att man lärde sig det nya språket via praktiska övningar. Dessutom tycker informanten i exempel 43 att det bästa med språkbad var att man fick möjlighet till en mångsidig språkanvändning i olika kontexter och att man lärde sig språket omedvetet genom att använda och lyssna på språket. Även informanten i exempel 44 anser att det bästa med språkbad var att man lärde sig språket på ett naturligt sätt och att det fokuserades på muntliga färdigheter och uppträdande.

I 31 av informanternas kommentarer nämns aspekten *att man lärde sig svenska*. Informanterna verkar vara nöjda över att man på ett lätt och naturligt sätt fick flytande och fördjupade språkfärdigheter i svenska. Även de muntliga färdigheterna och självförtroendet i språkanvändningen nämns ofta (se exempel 45).

(45) Se, että saavutin lähes kaksikielisyyden tasoisen ruotsin kielen taidon[...].

Bland annat informanten i exemplet ovan anser att det bästa med språkbadsundervisningen var att man uppnådde språkfärdigheter i svenska som är nästintill jämförbara med tvåspråkiga människors språkfärdigheter. Även Ladvelins undersökning visar att de första språkbads eleverna anser att det bästa med språkbadsundervisningen varit att de fått förmågan att kommunicera på svenska (Ladvelin 2007: 122).

En annan aspekt som återkommande nämns i informanternas svar är att samma klass bevarades genom hela grundskolan (15 kommentarer). Här kommenteras ofta den goda gruppandan, gemenskapen och tryggheten som uppnåtts under åren (se exempel 46).

(46) Parasta olivat muut oppilaat jotka pysyivät vuodesta toiseen samalla luokalla ja joista lopulta tuli eräänlainen perhe. Kielikylpyluokalla oli fiksua porukkaa ja meillä oli aina hyvä henki!

Informanten i exempel 46 kommenterar att det bästa med språkbadet var de andra eleverna i klassen som efter flera gemensamma år blev som en familj. Hen berömmar även språkbadsklassens elever som smarta människor och lyfter fram den goda gruppandan som de hade under hela grundskoletiden.

Fjorton gånger i informanternas kommentarer nämns aspekten *beredskapen att lära sig andra språk*. Informanterna anser att språkinlärningsförmågan har förstärkts tack vare språkbadsundervisningen, vilket märkbart underlättar inlärningen av andra främmande språk (se exempel 47).

(47) [...] Se on antanut myös hyvät valmiudet ns. kehittyneeseen kielipäähän. Ts. kielen oppiminen on n. 100 % varmasti helpottunut.

Informanten i föregående exempel anser att beredskapen att tillägna sig nya språk har utvecklats tack vare språkbadet. Resultaten av denna undersökning visar att majoriteten av informanterna håller med om detta. Informanterna ombads svara på huruvida de anser att språkbadsundervisningen påverkat deras

beredskap att lära sig nya språk och 79 % anser att språkbadsundervisningen har påverkat deras beredskap att lära sig nya språk. Endast 4 % anser att språkbadet inte påverkat beredskapen att lära sig nya språk och 17 % svarade *vet ej*.

Också (tidig) inläring av nya språk nämns återkommande i informanternas kommentarer (8 kommentarer). Många informanter betonar vikten av en tidig introduktion av nya språk, i synnerhet när man beaktar barns känslighet för att lära sig nya språk. Som informanten i exempel 48 uttrycker det, så var det bästa med språkbad att man betonade språk överlag; även de andra språken (L3 och L4) introducerades tidigare än i den traditionella undervisningen.

- (48) Kielten korostaminen ylipäätään. Paitsi että opetettiin ruotsiksi, myös muut kielet (englanti, saksa) alkoivat aikaisemmin kuin muilla, ja niitä myös piti tärkeinä, mikä on erittäin hyvä. Kieltenopetuksen pitäisi alkaa mahdollisimman ajoissa kaikille, kun lapsen herkkyyttä oppia kieli on vielä jäljellä.

Informanten i exempel 48 är av den åsikten att språkundervisningen borde introduceras i tidig ålder för alla barn, då benägenheten att lära sig nya språk är stor. Som tidigare konstaterats kan man säga att språkbadsundervisningen i Finland snarare har flerspråkighet som mål än tvåspråkighet; under språkbadsundervisningen introduceras det nämligen sammanlagt fyra olika språk (Björklund & Mård-Miettinen 2011: 20–21).

Atmosfären nämns sju gånger i informanternas kommentarer. Här nämns ofta den goda andan i klassen, men även gemenskapen i hela språkbadsgemenskapen, som bestod av lärare, elever och föräldrar. Exempelvis kommenterar en informant att det bästa med språkbad var vänner och omgivningen.

Även *självsäkerhet vid språkanvändning* nämns som en positiv inverkan av språkbadsundervisningen (5 kommentarer). Här kommenteras modet att använda svenska samt oräddheten att göra misstag. Detta framkom även i Ladvelins undersökning som visade att informanterna ansåg sig ha både färdigheter och självförtroende för användning av svenska både i och utanför skolan (Ladvelin 2007: 119–124; Laurén 2008: 72). Vidare fann Swain och Lapkin i sin undersökning att språkbadselever generellt sett har högt självförtroende när det gäller språkfärdigheterna i målspråket (Swain & Lapkin, 1982: 36–55).

I kommentarerna framkommer det även att informanterna är tacksamma över att haft möjligheten att bekanta sig med den finlandssvenska och svenska kulturen (3 kommentarer). Ett exempel ses nedan.

- (49) [...]Tavallaan kielikylvyn kautta pääsi ikään kuin eksursiolle suomenruotsalaiseen kulttuuriin, sillä Kokkolassa kaksikielisellä paikkakunnalla meidän luokka meni aina esimerkiksi kirkkoon suomenruotsalaisten kanssa jne. Altistuimme siis myös ruotsinkieliselle kulttuurille ja "tavoille" mitä pidän ehdottomana rikkautena.

Informanten i föregående exempel beskriver språkbadet som en exkursion till den finlandssvenska kulturen, där man blev exponerad för den svenskspråkiga kulturen och dess seder, vilket informanten ser som en absolut rikedom.

Även den sinnesöppnande aspekten med språkbadet uppskattas (2 kommentarer). Här nämns den vidgade världsbilden samt toleransen och förståelsen gentemot andra kulturer. Bland annat kommenteras det att världsbilden har vidgats genom språkbadet och att förståelsen gentemot olika kulturer ökat. Även Westergårds avhandling pro gradu visar att språkbads elever har positiva attityder gentemot finlandssvenskar (Westergård 1996). Detta framkom också i Tiitins avhandling pro gradu som visade att språkbadsbarnen visar intresse mot det svenska språket och det svenska samhället både i skolan och utanför skolan (Tiitinen 1991).

Annat som nämns som det bästa med språkbadet är bra lärare, kärlek till det svenska språket, begåvade klasskamrater, lägerskolorna på svenskspråkiga platser, inga skilda svensktimmar samt språkbadets inverkan på den egna attityden och språkidentiteten.

3.3.2.3 Utvecklingsförslag för språkbadsundervisning

Informanterna fick i enkäten ge sin egen åsikt om hur man kunde utveckla språkbadsundervisningen. På denna öppna fråga svarade 83 informanter. Informanternas svar har delats in i femton olika kategorier enligt tema. Vissa svar har räknats in i flera kategorier eftersom de passat in i flera.

I femton av kommentarerna förekommer kritik mot högstadieundervisningen i språkbad. Informanterna är missnöjda med att andelen svenskspråkig undervisning rasade efter övergången från lågstadiet till högstadiet. Några informanter nämner att detta ledde till försämrade språkfärdigheter i svenska.

Som tidigare nämnts är det karaktäristiskt för tidigt fullständigt språkbad, som informanterna deltagit i, att all undervisning förverkligas under de första åren på språkbadsspråket och därefter börjar minska gradvis så att efter 5–7 år är

förhållandet mellan undervisning på målspråket och modersmålet 50/50. Detta förhållande mellan språken fortsätter sedan under resten av grundskolan. (Laurén 1995: 20)

Tio av informanterna kommenterar att man lär sig för lite grammatik i språkbadsundervisningen. Det nämns att grammatikundervisningens knapphet i språkbad hade en negativ inverkan på studierna i svenska i ett senare skede. Bland annat kommenterar en informant (se exempel 50) att det borde finnas mera grammatikundervisning i språkbad eftersom det är ett svårt område.

- (50) Jag tycker att man skulle ha mera grammatik för att man hör och kanske talar hela tiden svenska men jaa grammatik är en sådan ”område” som man lär inte så lätt.

Även i Ladvelins studie kritiserar många elever bristen på formell grammatikundervisning samt kvaliteten på högstadieundervisningen (Ladvelin 2007: 123). Dessa två aspekter är de mest återkommande aspekterna i informanternas kommentarer även i vår undersökning. Orsaken till att grammatikundervisningen i språkbad inte är lika omfattande som i allmän undervisning är att en av de centrala principerna för språkbad är att målspråket används som medel istället för mål och härmed fokuseras uppmärksamheten huvudsakligen på innehållet istället för språkets form. (Laurén 1995: 19)

I nio av kommentarerna nämns att man i språkbad borde uppmuntra eleverna att tala mera svenska. Informanterna är av den åsikten att lärarna borde uppmuntra eleverna att tala mera svenska både med läraren och sinsemellan. Bland annat kommenterar informanten i exempel 51 att läraren accepterade att eleverna talade finska till hen, vilket informanten anser har lett till att de muntliga färdigheterna inte utvecklats i samma mån som språkfärdigheternas andra delområden.

- (51) Omana aikanani meidän oppilaiden ei ollut pakko puhua opettajalle ruotsia, vaan saimme keskustella hänelle suomeksi. Tämä oli minusta huono asia, sillä tänä päivänä puhetaitoni ruotsiksi ei ole niin luonteva ja varma kuin muut kielenkäytön osa-alueet. [...]

Sju av informanterna anser att det borde finnas mera språkbadsskolor och att språkbadsundervisningen borde vara tillgänglig för alla. Problemet med språkbadsundervisningen i Finland är att efterfrågan på språkbadsundervisningen i flera kommuner är större än utbudet (Kangasvieri et al. 2012).

I fem kommentarer nämns att man borde fokusera mera på att utveckla elevernas språkfärdigheter i modersmålet. En av språkbadsprinciper är att språkbadsundervisningen bevarar och utvecklar elevens eget modersmål och den kulturella identiteten samtidigt som målspråket utvecklas och dess kultur blir bekant (Laurén 1995: 20). En informant nämner att det kändes som om svenskan ibland ”trampade över finskan”. En annan informant anser att modersmålsutvecklingen inte framskridit i samma takt som hos jämnåriga i traditionell undervisning, även om inga större problem förekommit (se exempel nedan).

- (52) Äidinkielen saaminen myös vahvaksi on tärkeää (itse koin, että suomen kieli ei välttämättä ollut yhtä vahva kuin muilla, vaikka sen kanssa ei ole ollut ongelmiakaan).

Dessa kommentarer stämmer inte överens med tidigare forskningsresultat som visar att de funktionella färdigheterna i språkbadspråket inte påverkar utvecklingen av förstaspråket negativt, samt att de språkliga färdigheterna i majoritetsspråket ligger på samma eller högre nivå jämfört med elever i traditionell undervisning (Tedick et al. 2011: 5). Inte heller stämmer resultaten på denna fråga överens med andra studier som visar att finskspråkiga elever i svenskspråkigt språkbad genomsnittligen har t.o.m. aningen bättre språkkunskaper i modersmålet än finskspråkiga elever i den traditionella undervisningen (Swanström 2008).

Fyra gånger nämns undervisningen i gymnasiet där inte språkbadslevernas bakgrund anses beaktas. Aspekter som nämns är att det borde finnas en mera avancerad undervisning i svenska anpassad för språkbadslever samt att det borde finnas möjlighet att läsa flera språk med lång lärokurs (se exempel 53).

- (53) Myös lukion räätälöiminen kielikylypyoppilaiden tarpeisiin olisi hyödyllistä. Esim. kolmea pitkää kieltä ei ollut mahdollista enää lukea.

Å andra sidan ansågs svenskundervisningen vara svår med tanke på fokuseringen på grammatikundervisning som inte språkbadsleverna har erfarenhet av från grundskolan.

I fyra kommentarer framkommer åsikter om att lärarutbildningen borde förbättras. Informanterna anser här att det är viktigt att lärarna har beredskap att konsekvent följa språkbadsprinciperna i undervisningen samt ha goda språkfärdigheter i svenska.

Fyra informanter nämner aspekten att behålla samma språk inom läroämnena eller lära sig termer på båda språken från början. Informanterna anser det vara mycket förvirrande att språket i diverse läroämnen byts från svenska till finska under högstadiet och gymnasiet. För att undvika svårigheter av detta slag kunde man enligt informanterna behålla samma språk inom diverse läroämnen genom hela skoltiden eller alternativt lära sig termerna på båda språken från början (se exempel nedan).

- (54) Esim. Yhteiskuntaoppia oli vuosi ruotsiksi ja kun kaikki termit oli opeteltu, vuoden päästä opetus vaihtui suomeksi. Muissakin aineissa kielen vaihtuminen tuntui oudolta.

Fyra av informanterna anser att man kunde tillämpa språkbadsmetoden i språkundervisningen av andra främmande språk. Tre informanter nämner att man kunde ha haft samarbete med svenskspråkiga skolelever. Två informanter anser att det borde finnas mera skriftliga övningar i språkbadsundervisningen. Även språkligt stöd av omgivningen betraktas som en viktig aspekt inom språkbad (två kommentarer). Det föreslås bland annat att eleverna kunde bekanta sig med svenskspråkiga fritidsaktiviteter, vilket kunde främja användningen av det svenska språket under fritiden (se exempel 55).

- (55) Ruotsin kielen sitominen arkeen, esim. tutustuttaa lapsia (sitovasti) ruotsinkieliseen harrastustoimintaan ja tätä kautta ystävyysuhteisiin.

Två av kommentarerna innehåller åsikter om att logiken borde bevaras både i undervisningen samt i förflyttningen mellan årskurserna. Även forskning inom språkbad anses vara viktig med tanke på utvecklingen av språkbadsundervisningen (2 kommentarer). Informanten i exempel 56 anser det vara viktigt med fortlöpande forskning och utveckling av språkbadsundervisningen.

- (56) [...] Mielestäni on tärkeää, että kielikylpyä tutkitaan ja kehitetään koko ajan.

Två av informanterna anser att man borde fokusera mera på att utveckla gruppandan. Detta anses viktigt med tanke på att gruppen förblir den samma genom hela grundskolan. Bland annat kommenterar en informant (se exempel 57) att det att samma elevgrupp bevarades under hela grundskoletiden förorsakade rastlöshet och koncentrationssvårigheter i klassen.

- (57) Oppilasryhmien pysyminen samana läpi peruskoulun aiheutti levottomuutta ja keskittymisvaikeuksia luokassa.

Annat som nämns med tanke på utvecklingen av språkbadsundervisningen är att undervisningen kunde göras mera intressant, språkstrider som haft negativ inverkan även på språkbadet, mera marknadsföring av språkbadsmetoden, att se till att alla lär sig tillräckligt med svenska redan i tidigt skede, att det borde finnas läroböcker och annat undervisningsmaterial tillämpat för språkbadselever, inläring av mera främmande ord samt olika alternativ till målspråk. En informant nämner också att man borde få bekanta sig med olika varieteter av svenska vilket även framkommer i Jerings (2008) avhandling pro gradu, där den negativa sidan med språkbadsundervisningen enligt språkbadseleverna är att de inte bekantat sig tillräckligt med sverigesvenskan.

4 DET FÖRÄNDRADE NEXUS: LIVET EFTER SPRÅKBAD

Nu återstår den tredje och sista fasen i nexusanalys – *changing the nexus*, dvs. förändringen som vår undersökning leder till. Förändringen som denna undersökning leder till är att vi inser och tar till oss hur läget ser ut gällande de tidigare språkbadselevernars språkanvändning, språkfärdigheter och språkattityder. Detta i sin tur påverkar hur vi ser på framtidens språkbad, hur det bör utvecklas och hurdana förväntningar vi kan ha.

Syftet med denna undersökning var att reda ut hurdana språkfärdigheter tidigare språkbadselever anser sig ha, i vilken mån de använder svenska och hur de ser på det svenska språket och språkbad som undervisningsmetod. Därtill ville vi undersöka informanternas upplevda språkanvändning, språkfärdigheter och språkattityder gällande andra språk. De centrala resultaten i undersökningen åskådliggörs med hjälp av tre *Efter språkbadet-bubblor* (se figur 12).

Figur 12. Efter språkbadet-bubblor

Resultaten för de tre aspekterna som vi ville undersöka ses i de tre bubblorna. I de centrala diskurserna framkommer att de tidigare språkbadsleverna upplever sig vara flitiga användare av det svenska språket – då tillfälle ges. De områden där informanterna mest använder svenska är arbetet samt med vänner och bekanta. Svenska används mest sällan då informanterna sköter ärenden t.ex. med myndigheter. Informanterna är också flitiga användare av medier på svenska, t.ex. TV, musik och sociala medier. Av delområdena för språkanvändning är det muntlig användning som förekommer mest. Därtill visar sig informanterna vara flitiga användare även av andra språk.

Informanterna bedömer dessutom sina språkfärdigheter i svenska som goda – så länge det finns möjlighet att upprätthålla dem. Informanterna anser att deras språkfärdigheter är starkt sammankopplade med deras språkanvändning. De menar att språkfärdigheterna lider om språkanvändningsmöjligheterna inte är tillräckliga. Av språkfärdighetens delområden bedömdes hörförståelsefärdigheterna allra högst, medan de skriftliga färdigheterna bedömdes lägst. Ungefär hälften anser att språkfärdigheterna förbättrats efter språkbadet medan ungefär hälften anser att de försvagats. Som största orsaker till förbättrade färdigheter i svenska angavs ökad användning av språket genom arbete, studier samt vänner och bekanta. Som vanligaste orsak till försvagade språkfärdigheter angavs minskad användning av svenska beroende på boendemiljö. Ungefär hälften av informanterna upplever sig tvåspråkiga, medan drygt en tredjedel anser sig vara flerspråkig. Informanterna visar sig vara språkintresserade och har valt språkorienterade studier.

I diskursen om språkbadsundervisning och undervisningsmetoder framkommer att informanterna har en tämligen positiv inställning till svenska, språkbadsundervisning samt andra språk. Resultaten visar att informanterna är sammantaget nöjda med språkbadsundervisningen och att de tyckte om att studera på svenska. En klar majoritet anser att de haft mycket nytta av språkbadsundervisningen och att de är nöjda med att ha deltagit i språkbad. Informanterna anser också att språkbadet har inverkat på uppfattningen om den egna två- eller flerspråkigheten samt inverkat på beredskapen att lära sig fler språk. Samtliga informanter skulle rekommendera, eller har rekommenderat, språkbad till andra. Informanterna anser att de haft mest nytta av sina språkfärdigheter i studierna och i arbetet. Det bästa med språkbad anses vara själva undervisningsmetoden samt de färdigheter i svenska som den erbjuder. De utvecklingsförslag som lyfts fram är mera undervisning på svenska i högstadiet, mera grammatikundervisning samt mera uppmuntran till att tala svenska. De ord som språkbad mest återkommande beskrivs med är *nyttigt, lärorikt, viktigt* och *möjlighet*.

Av resultaten kan man dra slutsatsen att språkbadsundervisningen verkar vara en effektiv undervisningsmetod i synnerhet sett ur det språkliga perspektivet och förverkligandet av själva undervisningsmetoden. Som resultaten visar förhåller sig informanterna i denna undersökning förvånansvärt positiva gentemot språkbad. Det finns en möjlighet att målgruppen i denna undersökning kom att innefatta en stor del av tidigare språkbadselever som är nöjda med språkbadsundervisningen, vilket kan leda till att resultaten ser positivare ut än vad de i verkligheten är. Men å andra sidan finns det ju en möjlighet att tidigare språkbadselever faktiskt är mycket nöjda med att ha deltagit i språkbadsundervisningen, vilket även diverse tidigare undersökningar som presenterats i denna avhandling visar.

Resultaten av denna undersökning kan användas i utvecklingsarbetet av språkbadsundervisningen. Tidigare språkbadselevers tankar och upplevelser är en värdefull källa i fråga om språkbadsundervisningens för- och nackdelar. Även språkbadslärare kunde få tankar och idéer om hur man kunde utveckla sitt eget arbete inom språkbadsundervisningen. Vi anser att vi genom denna studie själva fått en bättre inblick i språkbadsundervisningens för- och nackdelar samt tankar om hur vi själva som flerspråkighetsforskare och språkbadslärare i framtiden kan medverka till att ytterligare förbättra språkbadsundervisningen.

1 KIELIKYLPY NEKSUKSENA

Kielikylpy on tehokas opetusmenetelmä toisen kielen omaksumiseen (Björklund & Buss 2004: 11). Kielikylpyopetuksen keskeinen tavoite on tarjota oppilaille toiminnallinen kohdekielen kielitaito. Tämä tarkoittaa, että oppilaat osaavat käyttää kieltä arkipäivän eri tilanteissa ja eri tarkoituksiin samanaikaisesti, kun oma äidinkieli kehittyy. Kielellisen kehityksen lisäksi oppilaat tutustuvat sekä kohdekielen että äidinkielen kulttuuriin. (Bergroth 2015: 4, 60)

Tutkimukset osoittavat, että toiminnallisilla kohdekielen kielitaidoilla ei ole negatiivista vaikutusta äidinkielen kehitykseen vaan päinvastoin. Kun kielikylpyoppilaiden äidinkielen taitoja verrataan yleisopetuksessa olevien samanikäisten oppilaiden äidinkielen taitoihin, ovat kielikylpyoppilaiden taidot samalla tai korkeammalla tasolla (Tedick, Christian & Fortune 2011: 5). Kielikylpytutkimus Suomessa osoittaa, että ruotsinkielisessä kielikylvyssä olevilla suomenkielisillä oppilailla on aavistuksen verran paremmat kielitaidot äidinkielessä kuin yleisopetuksessa olevilla suomenkielisillä oppilailla (Swanström 2008). Kielikylpyoppilaat ovat myös keskimäärin vahvempia kielissä, ja he ovat taipuvaisempia hakeutumaan lukioon peruskoulun jälkeen ja siellä lukemaan sekä kirjoittamaan pitkän oppimäärän kielissä. Kielikylpyyn osallistuneet oppilaat suoriutuvat myös ylioppilaskirjoituksissa keskimäärin paremmin kuin yleisopetukseen osallistuneet oppilaat (Bergroth 2015: 90–95, 107–108). Monikielisyyden voidaan nähdä olevan kielikylpyopetuksen tavoitteena Suomessa ennemmin kuin kaksikielisyyden ottaen huomioon, että kielikylpyopetuksen aikana oppilas voidaan tutustuttaa jopa viiteen eri kieleen: kielikylpykieleen, äidinkieleen sekä kolmeen vieraaseen kieleen (Björklund & Mård-Miettinen 2011: 20–21).

Tässä raportissa keskitymme siihen, mitä kielikylpyoppilaiden kielille tapahtuu kielikylvyn jälkeen, ja tässä tarkoitetaan sekä kielikylpykieltä että niitä muita kieliä, jotka on omaksuttu kielikylvyn aikana. Tulemme esittämään tutkimustuloksia, jotka perustuvat suurempaan materiaaliin, joka on kerätty Westin (2016) pro gradu -tutkielman yhteydessä, missä tutkittiin entisten kielikylpyoppilaiden kokemuksia heidän kielenkäytöstään, kielitaidoistaan sekä asenteistaan. Keskeistä tutkielmassa, kuten tässäkin raportissa, on se, mitä tapahtuu kielikylvyn jälkeen. Me aiomme selvittää, millaisena entiset kielikylpyoppilaat kokevat ruotsin kielen taitonsa, missä määrin ja millaisissa tilanteissa he käyttävät ruotsia sekä minkälaisia asenteita heillä on ruotsia ja

kielikylpyopetusta kohtaan. Tämän lisäksi tutkitaan, kuinka tiedonantajat kuvailevat taitojaan muissa kielissä, niiden käyttöä sekä asenteita niitä kohtaan.

Aloitamme raportin kertomalla kielikylvystä (ks. 1.1) sekä neksusanalyysistä, jota käytetään tässä tutkimusmenetelmänä (ks. 1.2).

1.1 Kielikylpy

Kielikylpyopetuksen perusajatus on, että enemmistökieltä puhuvat lapset omaksuvat toisen kielen käyttämällä sitä. Kielikylpykieli toimii siis opetuskielenä joko suurempana tai pienempänä osana opetusta kielikylpyohjelmasta riippuen. Vaikka kielikylpyopetuksessa panostetaan kehittämään oppilaan toista kieltä, niin samaan aikaan painotetaan myös oppilaan äidinkielen kehityksen tärkeyttä. (Laurén 1999: 21)

Kielikylpyopetukselle on tyypillistä, että siinä keskitytään voimakkaasti sisältöön sekä että kieli ja sisältö kuuluvat yhteen (Bergroth 2015: 3). Kielikylpyopetuksessa käytetään apuna muun muassa teemaopetusta, joka on opetusmenetelmä, jossa eri oppiaineet yhdistetään johonkin teemaan (Niemelä 2008: 15). Teemaopetuksen toteuttaminen vaatii opettajalta tarkkaa suunnittelua (Laurén 1996: 13).

Keskeistä kielikylvyssä on, että kielikylpykieli on samaan aikaan sekä oppimisen väline että tavoite. Kielikylpykieltä käytetään opetuksessa ja näin ollen se yhdistyy sisältöön, ja oppilaat oppivat kielen samalla lähes huomaamattaan. Kielenoppimista tuetaan opetuksessa kuitenkin kiinnittämällä oppilaiden huomio sopivissa tilanteissa kielellisiin rakenteisiin ja funktioihin. (Bergroth 2015: 3)

Toinen periaate kielikylpyopetuksessa on, että kielikylpykielen täytyy olla vähemmistökieli sillä alueella, jossa kielikylpyopetus tapahtuu. Voisi sanoa, että kielellinen vähemmistö, kuten ruotsinkieliset Suomessa, ranskankieliset Kanadassa ja katalonialaiset Espanjassa, elävät "päivittäisessä kielikylvyssä". Kielellinen vähemmistö ei siksi välttämättä saa tarpeeksi kielellistä ja kulttuurista tukea ympäristöltä, jotta äidinkieli ja oma kulttuuri-identiteetti pystyisi kehittymään tehokkaasti kielikylpykielen rinnalla. Enemmistökieliset oppilaat saavat sitä vastoin ympäristöltä tarvittavan tuen äidinkielelleen, jotta kielikylpy voi onnistua. (Laurén 1995: 19–20)

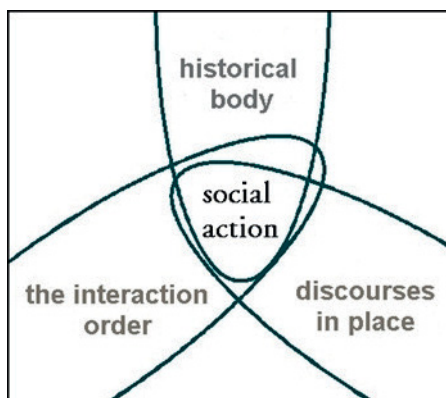
Kielikylpy on oikeastaan yläkäsite erilaisille kielikylpyohjelmille. Ohjelmat erottavat kaksi näkökohtaa ovat oppilaan ikä kielikylvyn alkaessa ja

kielikylpykielisen opetuksen osuus kaikesta opetuksesta. Varhaisessa kielikylvyssä kielikylpyopetus alkaa päiväkodissa, viivästetyssä kielikylvyssä 9–10-vuotiaana ja myöhäisessä kielikylvyssä yläasteella. (Baker 2006: 245; Laurén 2000: 42) Ominaista varhaiselle täydelliselle kielikylvyllä on, että kaikki opetus ensimmäisten kahden, kolmen vuoden aikana tapahtuu kielikylpykielellä. Tämän jälkeen opetus kohdekielellä vähenee asteittain siten, että 5–7-vuoden kuluttua kohdekielen ja äidinkielen suhde opetuksessa on 50/50. Opetus jatkuu tässä suhteessa peruskoulun loppuun saakka. (Laurén 1995: 20) Osittaisessa kielikylvyssä 50 % opetuksesta tapahtuu kielikylpykielellä koko kouluajan (Baker 2006: 245).

1.2 Neksusanalyysi

Jotta voidaan analysoida oppilaiden käsityksiä, käytetään neksusanalyysiä, joka on etnografinen diskurssianalyttinen lähestymistapa tietoihin. Etnografisella tarkoitetaan tässä ihmisen sosiaalista toimintaa (Scollon & Scollon 2004: 13). Scollon ja Scollon (2004) kehittivät menetelmän, ja pohjoismaisissa yhteyksissä neksusanalyysiä on käyttänyt mm. Lane (2014).

Keskeistä neksusanalyysissä on sosiaalinen toiminta (*social action*), jonka suorittaa toimija. Sosiaalisen toiminnan leikkaa kolme ulottuvuutta: toimijahistoria (*historical body*), vuorovaikutusjärjestys (*interaction order*) ja paikan diskurssit (*discourses in place*), jotka kaikki vaikuttavat toiminnan keskiössä (ks. kuvio 1). Näiden kolmen leikkauspistettä kutsutaan neksukseksi, josta menetelmän nimi tulee. (Scollon & Scollon 2004)

Kuvio 1. Social action (Scollon & Scollon 2004)

Sosiaalinen toiminta yhdessä kolmen leikkaavan ulottuvuuden kanssa muodostaa neksusanalyysin ytimen. Sosiaalinen toiminta täytyy tunnistaa ennen kuin neksusanalyysi voidaan suorittaa (Scollon & Scollon 2004: 9–12). Tämä vaihe, jossa tutustutaan sosiaaliseen toimintaan, neksukseen, on nimeltään *engaging the nexus* (Scollon & Scollon 2004: 153; Lane 2014: 13–15). Tutkimuksemme fokuksena oleva *sosiaalinen toiminta* on entisten kielikylpyoppilaiden käsitykset heidän omasta kielenkäytöstään. Kun sosiaalinen toiminta on tunnistettu, voidaan jatkaa eteenpäin ja keskittyä kolmeen leikkaavaan ulottuvuuteen. Tämä vaihe on nimeltään *navigating the nexus* (Scollon & Scollon 2004: 153, Lane 2014: 13, 15–17). *Toimijahistoria* tarkoittaa yksilön henkilökohtaista historiaa: kokemuksia, käsityksiä ja asenteita (Scollon & Scollon 2004: 13). Tässä tutkimuksessa toimijahistoria koostuu tiedonantajien kokemuksista kielikylvystä sekä heidän käsityksistään omasta kielellisestä identiteetistä. *Vuorovaikutusjärjestyksessä* on kyse rooleista, strategioista, tilannesidonnaisista säännöistä ja vallitsevista normeista (Scollon & Scollon 2004: 13). Meidän tutkimuksessamme tällä tarkoitetaan niitä rooleja, joissa entiset kielikylpyoppilaat kokevat olevansa, sekä strategioita miten, missä ja milloin kieliä käytetään ja kenen kanssa. *Paikan diskurssit* ovat niitä diskursseja, jotka tulevat lomakevastauksissa esille osin eksplisiittisinä lausumina ja osin implisiittisinä, ajattelemattomina käsityksinä (Scollon & Scollon 2004: 14). Tässä tapauksessa paikan diskurssit ovat eksplisiittisiä vastauksia, joita tiedonantajat ovat antaneet lomakkeen avoimiin kysymyksiin. Neksusanalyysin viimeinen ja kolmas vaihe on *changing the nexus*. Tällä tarkoitetaan sosiaalista muutosta, joka seuraa neksusanalyysiä (Scollon & Scollon 2004: 153; Lane 2014: 13, 18–19).

Lomakevastaukset analysoidaan neksusanalyysin puitteissa sekä määrällisesti että laadullisesti, ja nämä analyysit yhdistetään neksuksen eri ulottuvuuksiin. Kysymykset, joissa on kiinteät vastausvaihtoehdot, analysoidaan pääasiassa määrällisesti ja niitä havainnollistetaan taulukoiden avulla, kun taas avoimet kysymykset analysoidaan pääasiassa laadullisesti tunnistamalla diskursseja tiedonantajien lausumista. Avointen kysymysten vastauksia määrällistetään myös jossain määrin luokittelun, tematisoinnin ja tyypittelyn avulla.

Seuraavat luvut noudattavat neksusanalyysin rakennetta. Luku kaksi käsittelee neksusanalyysin ensimmäistä vaihetta: *engaging the nexus*. Luvussa käsitellään kielikylpyä yksityiskohtaisemmin (ks. 2.1 ja 2.2) sekä esitellään tavoite ja aineistonkeruu (2.3). Kolmannessa luvussa käsitellään analyysimme toinen ja kattavin vaihe, *navigating the nexus*. Tässä luvussa kuvaillaan entisten kielikylpyoppilaiden toimijahistoria (ks. 3.1), vuorovaikutusjärjestys (ks. 3.2) ja

paikan diskurssit (ks. 3.3). Loppupäätelmissä (luku 4) käsitellään neksusanalyysin kolmas vaihe: *changing the nexus*.

2 NEKSUKSEEN TUTUSTUMINEN: KIELIKYLPY JA KIELIKYLPYTUTKIMUS SUOMESSA

Tässä luvussa tutustumme neksukseen, toisin sanoen kielikylpyyn ja tarkemmin sanottuna siihen toimintaan, joka kuuluu yhteen kielikylvyn kanssa: kielenkäyttöön. Aloitamme kuvailemalla kielikylpyä yhteiskunnallisena diskurssina (ks. 2.1). Tämän jälkeen kerromme aikaisemmista tutkimuksista, joissa on keskitytty entisten kielikylpyoppilaiden kielenkäyttöön, kielitaitoon ja asenteisiin (ks. 2.2). Lisäksi esitellään tutkimuksen tavoite ja aineistonkeruu (ks. 2.3).

2.1 Kielikylpy yhteiskunnallisena diskurssina

Kielikylvyn synty voidaan jäljittää kritiikkiin perinteistä kielenopetusta kohtaan. Perinteisessä kielioppi-käännös-menetelmässä kielenoppiminen keskittyy pääasiassa kielen muotoon. Tätä kielenopetusmenetelmää käytetään useimmiten silloin, kun kohdekieli on vieras kieli. Kielenopetus toteutetaan oppilaan äidinkielellä. Tyypillisiä kielenoppimiskeinoja kielioppi-käännös-menetelmässä ovat kaksikieliset sanalistat, käännösharjoitukset, tekstit, joiden avulla harjoitellaan kielioppisääntöjä ja opiskellaan sanastoa sekä muut sanasto- ja kielioppiharjoitukset, joiden tavoitteena on kehittää oppilaan tietoista kielen hallintaa. Koska kielioppi-käännös-menetelmässä korostetaan voimakkaasti muodollisuutta, se ei onnistu tarjoamaan oppilaille monipuolisempia tai syvällisempiä kielitaitoja. (Laurén 1995: 13)

Kielikylpyopetus on lähtöisin 1960-luvun lopun Kanadasta. Englanninkielisten lasten vanhemmat toivoivat tehokkaampaa ranskan opetusta, mikä johti ideaan kielikylvystä. (Laurén 1995: 19–20) Vanhemmat saivat idealleen tukea joukolta McGill-yliopiston tutkijoita, joiden mielestä kaksikielinen opetus ei ole haitallista oppilaiden kielenkehitykselle. (Laurén 1996: 9) Näiden voidaan sanoa olleen ensimmäiset askeleet, jotka johtivat kielikylvyn syntyyn.

Bakerin mukaan (2006: 246–247) kanadalaisen kielikylvyn tunnusomaiset periaatteet ovat seuraavat:

- tavoitteena on kaksikielisyys kahdessa enemmistökielessä (ranska ja englantia)
- kielikylpy on vapaaehtoista

- oppilaat saavat käyttää äidinkieltään luokkahuoneessa ensimmäisten 1,5 vuoden ajan
- opettajat ovat kaksikielisiä
- viestintä luokkahuoneessa on hyödyllistä, relevanttia ja aitoa
- oppilailla ei ole aiempia kokemuksia kielikylpykielestä, kun he aloittavat kielikylvyn; kaikilla on sama kielellinen lähtökohta
- kielikylpy seuraa samaa opetussuunnitelmaa kuin perinteinen opetus
- kasvatuksellisten motiivien lisäksi kielikylvyllä on myös poliittisia, yhteiskunnallisia ja/tai taloudellisia motiiveja

Varhaisen täydellisen kielikylvyn ohjelma alkoi Vaasassa, Suomessa vuonna 1987. Tämä ohjelma on sittemmin toiminut prototyypinä kaikelle kielikylpyopetukselle Suomessa (Björklund ja Mård-Miettinen 2011: 18). Kielikylvyn Vaasaan ja Suomeen toivat Christer ja Ulla Laurén, jotka olivat tutustuneet kanadalaiseen kielikylpymalliin 1970-luvun lopulla. Aloitteen kielikylpyopetuksen aloittamisesta Vaasassa tekivät poliittisesti aktiiviset naiset, ja tämän jälkeen kielikylpy on levinnyt useille muille paikkakunnille Suomessa vanhempien aloitteiden ansiosta. (Vaasan yliopisto 2015a)

Vanhemmat haluavat, että heidän lapsensa osallistuvat kielikylpyyn, koska heidän mielestään taitoja toisessa kotimaisessa kielessä tarvitaan, koska ne antavat etuja elämässä (Bergroth 2015: 27). Vanhempien mielestä kaksikielisyys on sijoitus lapsen tulevaisuuteen – pieni sijoitus, joka antaa suuren voiton (Piller 2001: 71). Vanhempien mukaan kaksikielisyyden hyötyihin kuuluu, että se tarjoaa enemmän mahdollisuuksia elämässä, esimerkiksi opinnoissa ja töissä, ja että se tuo mukanaan kulttuurisen rikkauden. (Arnberg 2004: 26; Hassinen 2005: 64–65)

Suomessa kielikylpyopetusta tarjotaan ennen kaikkea kielelliselle enemmistölle, mutta kielikylpyä toteutetaan myös eri vähemmistöryhmille kansainvälisillä kielillä (Vaasan yliopisto 2015a). Kielikylpyopetusta järjestetään noin 30 kunnassa Suomessa pääasiassa Pohjanmaalla, rannikkoseudulla sekä Uudellamaalla. Kymmenen näistä kunnista järjestää kielikylpyopetusta aina varhaiskasvatuksesta yläasteelle saakka. Kielikylpy nauttii yhteiskunnan tukea, myös poliittisella tasolla. Monissa kunnissa kielikylpyopetuksen kysyntä ylittää kuitenkin tarjonnan, ja tämän suuntauksen uskotaankin jatkuvan. (Kangasvieri ym. 2012: 58–60, 65–66; Bergroth 2015: 26)

Varhainen täydellinen kielikylpy (*early total immersion*) on menestyksekkään kielikylpyohjelma, ja se on myös se kielikylpyohjelma, joka tuotiin Suomeen (Laurén 1995: 20). Toisin kuin kanadalaisessa kielikylvyssä kuuluu Suomessa äidinkielenopetusta kaksi viikkotuntia oppilaan äidinkielellä ensimmäisten vuosien aikana (Laurén 2000: 43). Suomessa lapset aloittavat kielikylpyopetuksessa 3–6-vuotiaina, ja kielikylpyopetus jatkuu jopa yhdeksännelle vuosikurssille saakka (Vaasan yliopisto 2015a).

Suomessa kielikylpyopetuksen tavoitteena on pikemminkin monikielisyys kuin kaksikielisyys. Koko kielikylpyopetuksen aikana oppilas tutustutetaan nimittäin yhteensä neljään eri kieleen äidinkielen lisäksi. Kielikylpykieli otetaan käyttöön varhaiskasvatuksen aikana, äidinkieli ja kolmas kieli (usein englanti) alkavat ensimmäisellä tai toisella luokalla sekä valinnainen neljäs kieli alkaa neljännellä tai viidennellä luokalla. Yläasteella on mahdollista valita viides kieli. Suomalaisen kielikylpyopetuksen tavoite monikielisydestä, ennemmin kuin kaksikielisydestä, sopii hyvin EU:n kielitavoitteeseen, jonka mukaan jokaisen EU-kansalaisen tulisi osata äidinkiensä lisäksi vähintään kahta kieltä. Tutkimustulokset osoittavat, että kielikylpyoppilaat ovat keskimäärin itsevarmempia oppimaan englantia kuin yleisopetuksessa olevat suomenkieliset oppilaat. Kielikylpyoppilailla on tämän lisäksi kyky jatkaa eteenpäin, vaikka he eivät ymmärtäisikään joka sanaa, kun taas yleisopetuksen oppilaat pysähtyvät usein pänttäämään sanoja ennen kuin he kokevat olevansa valmiita jatkamaan. On myös käynyt ilmi, että kielikylpyoppilaat kirjoittavat pidempiä aineita englanniksi kuin yleisopetuksen oppilaat. (Björklund & Mård-Miettinen 2011: 20–25)

Suomessa kielikylpyopetus on johtanut positiivisiin oppimistuloksiin, kun oppilaiden kielelliset ja akateemiset valmiudet otetaan huomioon. On käynyt ilmi, että ruotsinkielisessä kielikylvyssä olevilla suomenkielisillä oppilailla on keskimäärin aavistuksen verran paremmat äidinkielen taidot kuin suomenkielisillä oppilailla perinteisessä opetuksessa. Lisäksi on huomattu, että kielikylpyyn osallistuneet oppilaat ovat keskimäärin vahvempia muissa kielissä ja taipuvaisempia valitsemaan pitkän oppimäärän lukiossa, ja he selviytyvät myös ylioppilaskirjoituksissa paremmin kuin suomenkieliset oppilaat yleisopetuksessa. (Swanström 2008; Bergroth 2015: 90–95, 107–108)

Tutkimustulosten mukaan kielikylpyopetuksen haasteisiin lukeutuu se, että useimmissa tapauksissa kielikylpyoppilaat eivät omaksu äidinkielen taseisia taitoja kielikylpykielessä, kun puhutaan kielentuottamisesta. Jopa 12 kielikylpyvuoden jälkeen oppilaiden kielikylpykielen taidoissa on puutteita, kun tarkastellaan kieliopin oikeellisuutta, sanastollista tarkkuutta, sosiolingvististä

taitoa sekä kielellistä monimutkaisuutta. (Tedick ym. 2011: 6) Toisaalta kielikylvyn tavoitteena eivät ole äidinkielen tasoiset taidot kohdekielessä vaan toiminnalliset kohdekielen taidot (Vaasan yliopisto 2015b).

2.2 Entiset kielikylpyoppilaat tutkimusdiskurssina

Kielikylpy on yksi maailman tutkituimmista opetusohjelmista, jota on tutkittu jo 40 vuoden ajan (Bergroth 2015: 53). Entisten kielikylpyoppilaiden kielitaitoja, kielenkäyttöä sekä kieliasteita on tutkittu sekä Suomessa että Kanadassa.

Ladvelin (2007) on tutkinut Suomen ensimmäisten kielikylpyoppilaiden toisen kielen käyttöä ja asenteita kielikylpyopetusta, ruotsin kieltä sekä heitä itseään kohtaan monikielisinä yksilöinä. Ladvelinin tutkimus on pitkittäistutkimus, jossa hän tutki sekä suullisesti että kirjallisesti, miten ja milloin ensimmäiset kielikylpyoppilaat käyttävät kielikylpykieltään viimeisen vuosikurssin aikana peruskoulussa sekä kaksi vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Tutkimus osoittaa, että ensimmäiset kielikylpyoppilaat ovat enimmäkseen hyvin tyytyväisiä kielikylpyopetukseen sekä peruskoulun viimeisen vuosikurssin aikana että kaksi vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Kielellisestä näkökulmasta katsottuna ensimmäiset kielikylpyoppilaat ovat sitä mieltä, että heille on ollut hyötyä kielikylpyopetuksesta. He uskovat, että heillä on sekä taitoa että itseluottamusta käyttää ruotsia koulussa ja sen ulkopuolella. Ensimmäisten kielikylpyoppilaiden mukaan he ovat hyötäneet toisen kotimaisen kielen (ruotsin) oppimisesta, ja lisäksi he kokevat, että opinnot kolmannessa (englanti) ja neljännessä kielessä (saksa) olivat heille helpompia kuin muille samanikäisille, jotka eivät olleet kielikylvyssä. Suomen ensimmäisten kielikylpyoppilaiden vastaukset osoittivat, että heillä on viimeisen peruskouluvuoden jälkeen (1996–97) enimmäkseen hyvin positiivisia asenteita kielikylpyä, ruotsin kieltä, heitä itseään sekä omia kielitaitojaan kohtaan. (Ladvelin 2007: 119–124; Laurén 2008: 72)

Ladvelinin tutkimus osoittaa, että enemmistö ensimmäisistä kielikylpyoppilaista on sitä mieltä, että ruotsin opetus peruskoulun jälkeen on ollut helppoa tai että he eivät ole huomanneet mitään eroa peruskoulun ruotsin opetukseen. Enemmistö ensimmäisistä kielikylpyoppilaista kokee, että he ovat suoriutuneet ruotsin opetuksesta peruskoulun jälkeen huomattavasti paremmin, hieman paremmin tai yhtä hyvin kuin muut samanikäiset oppilaat, jotka eivät ole osallistuneet kielikylpyopetukseen. Ensimmäisten kielikylpyoppilaiden mielestä parasta kielikylpyopetuksessa on ollut, että he ovat saaneet valmiuden kommunikoida ruotsiksi. Monet oppilaat sen sijaan kritisoivat puutteita kieliopin opetuksessa sekä opetuksen laadun tasoa yläasteella. (Ladvelin 2007: 122–123)

Entiset kielikylpyoppilaat saavat myös parempia tuloksia ylioppilaskirjoituksissa kuin oppilaat, jotka ovat osallistuneet yleisopetukseen (Bergroth 2015: 107–108). Ylioppilaskirjoitusten jälkeen ensimmäiset kielikylpyoppilaat ovat sitä mieltä, että he valitsisivat kielikylpyopetuksen uudelleen ja että he voisivat ajatella ilmoittavansa myös mahdolliset lapsensa kielikylpyopetukseen tulevaisuudessa (Laurén 2008: 72).

Kielikylpyoppilaiden asenteita on tutkittu myös useissa pro gradu -tutkielmissa. Nikkanen (2016) on pro gradu -tutkielmassaan tullut siihen tulokseen, että enemmistöllä entisistä kielikylpyoppilaista on positiivinen asenne kielikylpyä kohtaan jopa 15 vuotta sen päättymisen jälkeen. Suurin osa on myös pitänyt kielitaitonsa samalla tasolla viimeisten 15 vuoden aikana, ja puolet tekee aktiivisesti töitä ylläpitääkseen kielitaitojaan (Nikkanen 2016).

Westergård (1996) on pro gradu -tutkielmassaan vertaillut kielikylpyoppilaiden ja perinteiseen opetukseen osallistuneiden oppilaiden kieliasenteita. Hänen tutkimuksensa osoittaa, että kielikylpyoppilaat puhuvat, kirjoittavat ja ymmärtävät sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä paremmin kuin perinteiseen opetukseen osallistuneet oppilaat. Tutkimus osoittaa myös, että kielikylpyoppilaat käyttävät enemmän ruotsia vapaa-ajallaan ja että heillä on positiivisia asenteita kielikylpyopetusta ja suomenruotsalaisia kohtaan. (Westergård 1996)

Tiitinen (1991) on pro gradu -tutkielmassaan tutkinut kieliasenteita ja kielenkäyttöä kielikylpyoppilaiden kotona. Kävi ilmi, että vanhemmilla on positiivinen kieliasenne ja että kielikylpylapset ovat motivoituneita kielikylvyssä sekä osoittavat kiinnostusta ruotsin kieltä ja ruotsalaista yhteiskuntaa kohtaan sekä koulussa että sen ulkopuolella. (Tiitinen 1991) Tutkimus osoitti lisäksi, että kielikylpyoppilaat Vaasassa lukevat enemmän kohdekielellä kirjoitettuja kirjoja verrattuna kanadalaisen kielikylpytutkimuksen tuloksiin (Ladvelin 2007: 125).

Lisäksi Jering (2008) on pro gradu -tutkielmassaan tehnyt laadullisen tapaustutkimuksen, jossa hän tutkii, kuinka kielikylpyoppilaat kokevat oman kaksikielisyytensä ja jos kaksikielisyys on vaikuttanut kielen omaksumiseen sekä heidän asenteisiin muita kulttuureja kohtaan. Tulokset osoittavat, että kaksikielisydestä on sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia. Suuri osa kielikylpyoppilaista, jotka kokevat kaksikielisyysen positiivisena, perustelevat mielipidettään sillä, että kaksikielisyys on "hyödyllistä" ja "siistiä". Kielteiset kokemukset kaksikielisydestä selitetään näkökulmalla "ei käyttöä". Kielen omaksumisen etuina oppilaat pitävät sitä, että kielikylpykieli antaa toiminallisen kielitaidon ja että sillä on positiivinen vaikutus muiden kielten omaksumiseen. Negatiivista kielikylpyoppilaiden mielestä on, että he eivät tutustuneet tarpeeksi

ruotsinruotsiin. Kävi myös ilmi, että oppilailla on hyvin positiivinen asenne englannin kieleen. (Jering 2008)

Kanadalaisissa tutkimuksissa on saatu suhteellisen negatiivisia tuloksia kielikylpyoppilaiden kielikylpykielen käytöstä koulun ulkopuolella ja kielikylvyn päättymisen jälkeen. Schafer (2013) on tutkinut, kuinka kanadalaiset ranskankielisessä kielikylvyssä 12. vuosikurssilla olevat oppilaat kokevat ranskan kielen käyttönsä valmistumisen jälkeen. Tutkimus osoittaa, että enemmistö oppilaista epäilee ranskan kielen taitojaan kielikylvyn jälkeen, koska heillä harvemmin on mahdollisuutta käyttää ranskaa koulun ulkopuolella. Suurimmalla osalla oppilaista ei ollut konkreettista suunnitelmaa siitä, kuinka he tulevat käyttämään ranskaa tulevaisuudessa, mikä voi johtaa siihen, että he eivät enää näe itseään kaksikielisinä yksilöinä muutama vuosi valmistumisen jälkeen. (Schafer 2013) Asiaa ei edesauta se, että kielikylpyoppilaat usein kokevat, että ympäristö ei pidä heitä "aidosti" kaksikielisinä, sillä heidän ranskansa ei yllä samalle tasolle kuin syntyperäisten ranskan puhujien (Roy & Galiev 2011: 371–372).

Lisäksi Vanderveen (2015) on tehnyt tutkimuksen nykyisten ja entisten kielikylpyoppilaiden ranskan kielen käytöstä ja siitä, kuinka he olettavat käyttävänsä ranskaa. Tutkimus osoittaa, että sekä nykyiset että entiset kielikylpyoppilaat ovat hyvin ylpeitä siitä, että ovat osallistuneet kielikylpyopetukseen, mutta että nykyiset oppilaat eivät yleisesti katsoen ole halukkaita käyttämään ranskaa koulun ulkopuolella. Entisten kielikylpyoppilaiden, jotka eivät enää kielikylpyopetuksen jälkeen käytä ranskaa, osuus on jopa 67 %. (Vanderveen 2015)

Suomen ja Kanadan tutkimustulokset vaihtelevat voimakkaasti, kun katsotaan entisten kielikylpyoppilaiden kielenkäyttöä, kokemuksia kielitaidoista ja kieliasenteita. Tällä alueella tarvitaan Suomessa kuitenkin lisää tutkimusta. Mielestämme myös Suomessa on tarpeellista tutkia, mitä kielenkäytölle, kielitaidoille ja asenteille tapahtuu kielikylvyn jälkeen. Tämän käsittäminen on johtanut meidät tunnistamaan nyt tutkittavan sosiaalisen toiminnan.

2.3 Tavoite ja aineistonkeruu

Tämän raportin tavoitteena on selvittää, millaisiksi entiset kielikylpyoppilaat kokevat ruotsin kielen taitonsa, missä määrin he nykyään käyttävät ruotsia elämässään ja kuinka he suhtautuvat ruotsin kieleen ja kielikylpyyn opetusohjelmalla. Tarkastelemme myös, kuinka nämä käsitykset voidaan yhdistää oppilaiden kielikylpytaustaan, niihin vuorovaikutustilanteisiin, joissa he

ovat osallisina, sekä erilaisiin huomattaviin yhteiskunnallisiin diskursseihin. Tämän lisäksi tutkitaan myös tiedonantajien kielitaitoja ja kielenkäyttöä muissa kielissä heidän omien sanojensa mukaan.

Useat tutkimukset ovat osoittaneet kielikylvyn tehokkaaksi opetusmenetelmäksi erityisesti, ajatellen niitä kielitaitoja, joita kielikylpy tarjoaa (Björklund & Buss 2004: 11). Haluamme kuitenkin tässä raportissa selvittää, kuinka pitkäjänteisiä kielikylvyn tavoitteet ovat, kun ajatellaan kielikylvyn jälkeistä aikaa, toisin sanoen kielikylpyoppilaiden tulevaisuutta ja loppuelämää. Haluamme selvittää, kuinka hyviä entiset kielikylpyoppilaat kokevat olevansa ruotsissa, kuinka usein ja kuinka mielellään he käyttävät ruotsia sekä kuinka he suhtautuvat ruotsin kieleen, kieliin ylipäänsä ja omiin kokemuksiinsa kielikylvystä. Aihetta on tutkittu Suomessa suhteellisen vähän lukuun ottamatta Ladvelinin (2007) tutkimusta (ks. 2.3).

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu 103 kyselyvastauksesta, jotka on saatu entisiltä kielikylpyoppilailta ympäri Suomea. Suurin osa (66 %) tiedonantajista on ollut kielikylpyopetuksessa Vaasassa, kun taas muut ovat olleet Turussa (10 %), Pietarsaareissa (9 %), Kokkolassa (6 %), Porvoossa (4 %), Helsingissä (3 %), Sipoossa (1 %) ja Espoossa (1 %). Tiedonantajat ovat saattaneet kielikylvynsä päätökseen vuosina 1997–2015.

Aineistonkeruu toteutettiin sähköisenä kyselynä, johon tiedonantajat saivat vastata joko suomeksi tai ruotsiksi. Lomake, joka on tehty E-lomake-ohjelman avulla, koostuu kysymyksistä, joissa kartoitetaan tiedonantajien taustoja ja kokemuksia kielikylvystä, käsityksiä heidän omista kielitaidoistaan ja kielenkäytöstään sekä asenteita ruotsin kieltä, muita kieliä ja kielikylpyopetusta kohtaan. Kysymyksiä on yhteensä 27, ja ne koostuvat sekä avoimista kysymyksistä että kysymyksistä, joissa on kiinteät vastausvaihtoehdot.

Lomaketta on jaettu Facebookin ja sähköpostin välityksellä potentiaalisille tiedonantajille kielikylpyyn liittyvissä ryhmissä, esimerkiksi ryhmissä, jotka koostuvat kielikylpyoppilaista ja muista kielikylvystä kiinnostuneista. West on myös henkilökohtaisesti ottanut yhteyttä hänen tuttujensa ehdottamiin henkilöihin, jotka ovat osallistuneet kielikylpyyn. Westin tuttavat ovat myös jakaneet lomaketta eteenpäin potentiaalisille tiedonantajille. On olemassa mahdollisuus, että suurin osa kyselyyn vastanneista suhtautuu kielikylpyyn positiivisesti ja että tulokset vaikuttavat tämän takia positiivisemmilta kuin ne todellisuudessa ovat.

Vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa (30.11–15.12.2015). Vastauksia tuli yhteensä 106, mutta kolmella vastanneista kielikylpy oli vielä kesken, joten nämä kolme

vastausta on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle. Suurimassa osassa kysymyksiä on yhden tai useamman vastauksen poisjääntejä, koska kaikki tiedonantajat eivät ole vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Lomakeaineiston lisäksi hyödynnämme aikaisempia tutkimusraportteja sekä yhteiskunnallisia toimintaperiaatteita, jotta voimme tunnistaa ja navigoida niitä diskursseja, joita vastauksissa kuvaillaan. Käytämme myös didaktisia käsikirjoja jne., jotta voimme keskustella kielikylpyoppilaiden toimijahistoriasta ja heidän kokemuksistaan kielikylpyopetuksesta.

3 NEKSUKSEN NAVIGOINTI: ENTISTEN KIELIKYLPYOPPILAIDEN KÄSITYKSIÄ HEIDÄN KIELISTÄÄN

Sosiaalinen toiminta, johon keskitymme tutkimuksessamme, on 103 entisen kielikylpyoppilaan kielenkäyttö. Alla esittelemme, kuinka tämä toistuva toiminta ilmenee käytännössä tiedonantajien omien tietojen mukaan. Tämän teemme kuvailemalla tiedonantajien *toimijahistoriaa* (ks. 3.1), ts. heidän kielellistä taustaansa ja heidän kielellistä identiteettiään. Lisäksi käsittelemme *vuorovaikutusjärjestyksen* ulottuvuutta (ks. 3.2), ts. tiedonantajien rooleja, strategioita, tilannesidonnaisia sääntöä ja vallitsevia normeja siinä milloin, missä ja kuinka he käyttävät ruotsia ja kenen kanssa. Lopuksi kerromme *paikan diskursseista* (ks. 3.3), ts. keskeisistä diskursseista, jotka tulevat esiin lomakkeen avoimissa vastauksissa.

3.1 Entisten kielikylpyoppilaiden toimijahistoria

Tutkimuksemme toimijahistoria koostuu tiedonantajien kielellisestä taustasta sekä heidän kielellisestä identiteetistään. Bergrothin (2007; 2015: 26–27) mukaan suomalaiset kielikylpyperheet koostuvat tavallisista kaupunkilaisista ja perheiden vanhemmat ovat työelämässä. Kielikylpyvanhemmat työskentelevät usein teknisellä, tieteellisellä tai humanistisella alalla. Kielikylpyperheet ovat lähes aina yksikielisesti suomenkielisiä, mikä tarkoittaa, että perheenjäsenet puhuvat useimmiten suomea kielikylpylapsen kanssa. Poikkeuksia on olemassa, erityisesti jos lapsella on sisarus, jotka ovat myös kielikylvyssä. Silloin vanhempi sisarus voi puhua nuorempien sisarusten kanssa sekä suomea että ruotsia. (Bergroth 2007; 2015: 26–27)

Tutkimuksemme tiedonantajat ovat entisiä kielikylpyoppilaita, joista 24 on miehiä (23 %) ja 79 on naisia (77 %). He ovat saattaneet kielikylpyopetuksen päätökseen vuosina 1997–2015. Kaikkien äidinkieli on suomi. Tiedonantajista 93 (90,5 %) vastasi lomakkeeseen suomeksi ja kymmenen (9,5 %) ruotsiksi.

3.1.1 Kielellinen tausta

Enemmistö tiedonantajista on ollut kielikylpypäiväkodissa vuoden tai kaksi (83 %). Muut tiedonantajat ovat olleet kielikylpypäiväkodissa kaikkea 0,5–4,5 vuoden väliltä, kun taas viisi tiedonantajista ei ole osallistunut kielikylpyopetukseen ollenkaan päiväkodissa. Useimmat tiedonantajista (96 %)

ovat käyneet koko ala-asteen (6 vuotta) kielikylpyopetuksessa. Muut ovat olleet kielikylpyopetuksessa ala-asteella 1–5 vuotta. Suurin osa tiedonantajista (95 %) on osallistunut kielikylpyopetukseen myös koko yläasteen ajan (3 vuotta), kun taas 5 % ei ole osallistunut kielikylpyopetukseen yläasteella.

Tiedonantajat ovat osallistuneet kielikylpyopetukseen kahdeksalla niistä 23 paikkakunnasta, joissa kielikylpyopetusta järjestetään Suomessa. Kuten taulukosta 1 käy ilmi, on Vaasa suhteellisen hyvin edustettuna (66 %), mikä voi johtua siitä, että suurin osa niistä henkilöistä, joihin otettiin henkilökohtaisesti yhteyttä lomakkeen jakelun yhteydessä, on osallistunut kielikylpyopetukseen Vaasassa.

Taulukko 1. Tiedonantajat sen paikkakunnan mukaan, missä kielikylpyopetukseen on osallistuttu (N=99)

Paikkakunta	Määrä	Osuus
Vaasa	65	66 %
Turku	10	10 %
Pietarsaari	9	9 %
Kokkola	6	6 %
Porvoo	4	4 %
Helsinki	3	3 %
Sipoo	1	1 %
Espoo	1	1 %

Taulukon perusteella voidaan todeta, että selvä enemmistö tiedonantajista on osallistunut kielikylpyopetukseen paikkakunnilla, joilla on elävä kaksikielisyys yhteiskunnallisella tasolla. Bergrothin (2007; 2015) mukaan kielikylpyvanhemmat valitsevat kielikylvyn juuri, koska heidän mielestään toisen kotimaisen kielen taitoja tarvitaan kaksikielisellä paikkakunnalla. Kielikylvyn valintaa perustellaan myös sillä, että opetusmenetelmät ovat monipuolisempia ja hyvin tutkittuja, että ryhmät ovat pienempiä ja vakinaisia ja että yhteydenpito kodin ja koulun välillä on tiivistä (Bergroth 2007; 2015: 26–27).

Enemmistö (79 %) tutkimuksemme entisistä kielikylpyoppilaista ilmaisee pitäneensä ruotsiksi opiskelusta ja kokonaiset 98 % on tyytyväisiä siihen, että ovat osallistuneet kielikylpyyn. Alla on lainaus eräästä vastauksesta, jossa kerrotaan opiskelusta kielikylvyssä.

- (1) [...]Opiskelu oli monipuolisempaa/moniulotteisempaa, kuin samassa koulussa omalla äidinkielellään opiskelevilla.

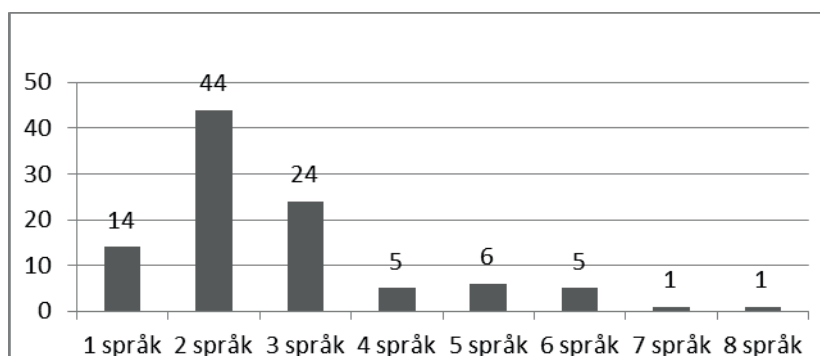
Esimerkin 1 tiedonantaja kommentoi kielikylpyopetuksen olevan monipuolisempaa kuin opetus perinteisessä opetuksessa. Lisäksi kielikylvyn nähdään olevan monelle itsestäänselvyys. Koska entiset kielikylpyoppilaat ovat aina käyneet kielikylvyssä, se on heille aivan luonnollista. Tämä näkyy esimerkissä 2.

- (2) Se on aina ollut jotenkin tavallaan itsestäänselvyys kun siihen on tottunut jo iha 6-vuotiaasta lähtien.[...]

Kielikylpyopetukseen liittyvät kriittisemmät näkemykset koskevat usein yläasteella vähenevän kielikylpyopetuksen määrää. Tämä näkyy alla olevassa esimerkissä 3, jossa tiedonantajan mielestä kielikylpyopetuksen määrä tulisi säilyttää koko perusopetuksen ajan.

- (3) Kielikylpykielen väheneminen yläluokilla on liiallista ja sääli. Kielikylpykielen osuuden tulisi olla yhtä korkea yläluokillakin.

Sen lisäksi, että tiedonantajat pitivät ruotsin opiskelusta, tutkimus osoittaa, että tiedonantajat olivat ahkeria opiskelemaan kieliä. Kuviosta 2 ilmenee, kuinka montaa kieltä tiedonantajat ovat opiskelleet ruotsin ja äidinkielen (suomen) ohella ja jotka näin ollen sisältyvät heidän kielelliseen taustaansa. 44 % tiedonantajista on opiskellut kahta kieltä ruotsin ja suomen lisäksi, kun 24 % on opiskellut kolmea kieltä ja 14 % on opiskellut yhtä. Kokonaiset 18 % tiedonantajista on opiskellut neljää tai useampaa kieltä suomen ja ruotsin lisäksi. Suurin kielimäärä, jota joku tiedonantajista on opiskellut, on kahdeksan.

Kuvio 2. Kielten määrä, joita tiedonantajat ovat opiskelleet ruotsin ja äidinkieli suomen ohella (N=100)

Tiedonantajat ovat yhteensä opiskelleet 20 eri kieltä kielikylpykieli ruotsin ja äidinkieli suomen lisäksi. Kaikki tiedonantajat ovat opiskelleet englantia. Enemmistö (58 %) on myös opiskellut saksaa. Ranskaa on opiskellut 35 % ja espanjaa 25 %. Osa tiedonantajista on opiskellut myös venäjää (8 %), italiaa (8 %), japania (7 %), norjaa (6 %), tanskaa (6 %), kiinaa (2 %) ja hollantia (2 %). Muita kieliä on opiskeltu 1 % per kieli.

Tiedonantajat vaikuttavat olevan kiinnostuneita kielistä, ja he ovat valinneet hyvin kieliorientoituneita opintoja. Tiedonantajat mainitsevat myös useaan kertaan avoimissa vastauksissaan, että he kokevat kielikylvyn vahvistaneen heidän kykyään oppia kieliä ja kehittäneen heidän valmiuttaan oppia useita kieliä (ks. 3.3.2.2). Kuten jo aikaisemmin on mainittu (ks. 2.2), Ladvelin huomasi tutkimuksessaan, että ensimmäisten kielikylpyoppilaiden mielestä opinnot kolmannessa kielessä (englanti) ja neljännessä kielessä (saksa) olivat heille helpompia kuin samanikäisille perusopetuksessa oleville oppilaille. (Ladvelin 2007: 119–124; Laurén 2008: 72) Jeringin (2008) tutkimus osoitti myös, että kielikylpyoppilaiden mielestä yksi kielen omaksumisen hyvistä puolista oli se, että sillä on positiivinen vaikutus muiden kielten omaksumiseen. Se, että kielikylpy vaikuttaa positiivisesti myös muiden kielten omaksumiseen, voi olla yksi syy siihen, miksi tämän tutkimuksen tiedonantajat ovat olleet ahkeria opiskelemaan niin monia eri kieliä.

3.1.2 Kielellinen identiteetti

Perustuslain mukaan Suomella on kaksi kansalliskieltä: suomi ja ruotsi (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731). Tämä laki, joka säädettiin jo vuonna 1919, rinnastaa molemmat kansalliskielet sekä yhteiskunnallisella tasolla että yksilötasolla. Molemmilla kielillä on näin ollen sama asema. Sen lisäksi, että valtio on kaksikielinen, ovat monet yksilöt myös kaksikielisiä. Etenkin kaksikielisillä paikkakunnilla kaksikielisyys nähdään usein tavoittelemisen arvoisena asiana.

Kun tutkimuksemme tiedonantajat saavat itse vastata kysymykseen, kokevatko he olevansa kaksikielisiä, ovat vastaukset kaksijakoisia. Lähes puolet (49,5 %) pitää itseään kaksikielisenä, kun taas toinen puoli (50, 5 %) ei pidä itseään kaksikielisenä. Tiedonantajista 38 % pitää itseään monikielisenä, kun taas 62 % on sitä mieltä, että he eivät ole monikielisiä. Useampi pitää siis itseään kaksikielisenä kuin monikielisenä. Se, että alle puolet tiedonantajista ei pidä itseään kaksikielisenä eikä monikielisenä, voidaan mahdollisesti selittää kaksi- ja monikielisyuden määritelmillä. Useimmat tiedonantajista ovat nimittäin sitä mieltä, että kaksikielisyys/monikielisyys tarkoittaa sitä, että yksilö on oppinut kaksi kieltä tai enemmän varhaisessa elämän vaiheessa tai että yksilöllä on

syntyperäiset taidot kahdessa tai useammassa kielessä. Tiedonantajilla on näin ollen melko tiukat määritelmät kaksi- ja monikielisydestä.

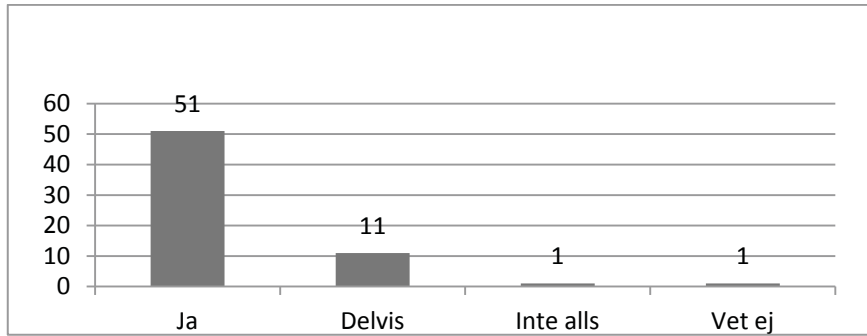
Tutkimuksen tiedonantajat, jotka kokevat olevansa kaksikielisiä tai monikielisiä, saivat myös kertoa, millä kielillä he kokevat olevansa tätä. Taulukosta 2 voidaan nähdä ne kieliyhdistelmät, joilla tiedonantajat kokevat olevansa kaksi-/monikielisiä.

Taulukko 2. Kielet, jotka tiedonantajat kokevat olevan osa heidän kaksi- ja monikielisyyttään (N=60)

Kieli	Määrä	Osuus
Suomi – ruotsi	28	47 %
Suomi – ruotsi – englanti	23	38 %
Suomi – englanti	6	10 %
Suomi – ruotsi – englanti – saksa	3	5 %

Tiedonantajista, jotka kokevat olevansa kaksikielisiä/monikielisiä, on 47 % sitä kielipareilla suomi–ruotsi, kun taas 38 % määritteli kieliyhdistelmäkseen suomi–ruotsi–englanti. Myös kieliyhdistelmä suomi–englanti (10 %) mainitaan kaksikielisuuden yhteydessä ja yhdistelmä suomi–ruotsi–englanti–saksa (5 %) monikielisuuden yhteydessä.

Tiedonantajat, jotka kokevat itsensä kaksi-/monikieliseksi, saivat myös vastata jatkokysymykseen, onko kielikylypyopetus vaikuttanut heidän käsitykseensä omasta kaksikielisyydestään/monikielisyydestään (ks. kuvio 3). Tästä kysymyksestä puuttuu 39 tiedonantajan vastaus, koska jatkokysymys koski ainoastaan niitä 64 tiedonantajaa, jotka kokevat itsensä kaksikieliseksi/monikieliseksi.

Kuvio 3. Tiedonantajien käsitys siitä, onko kielikylpyopetus vaikuttanut heidän mielikuvaansa omasta kaksikielisyydestään/monikielisyydestään (N= 64)

Enemmistö (80 %) niistä, jotka kokevat olevansa kaksi- tai monikielisiä, ovat sitä mieltä, että kielikylpyopetus on vaikuttanut heidän mielikuvaansa omasta kaksikielisydestään. Tiedonantajista 17 % oli sitä mieltä, että se on vaikuttanut osittain, kun taas ainoastaan 1,5 % oli sitä mieltä, että kielikylpyopetus ei vaikuttanut lainkaan heidän mielikuvaansa omasta kaksikielisydestään. Tiedonantajista 1,5 % ei osannut vastata tähän kysymykseen. Selvä enemmistö on siis sitä mieltä, että he ovat tänä päivänä kaksi- tai monikielisiä kielikylpyopetuksen ansiosta. Lisäksi muutama tiedonantajista kertoo avoimissa vastauksissa kielikylvyn olevan "osa identiteettiä".

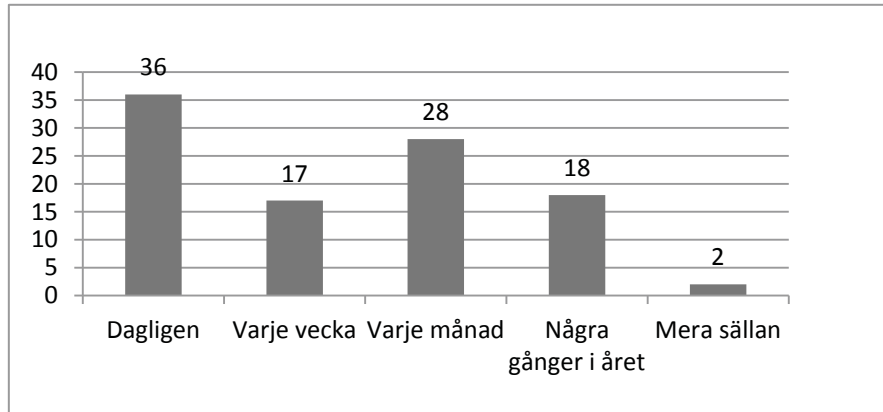
3.2 Vuorovaikutusjärjestys

Vuorovaikutusjärjestyksen ulottuvuus tarkoittaa tutkimuksessamme niitä strategioita, sääntöjä ja normeja siinä missä, milloin ja miten tiedonantajat käyttävät ruotsia (ks. 3.2.1). Vuorovaikutusjärjestys koskee myös eri rooleja, joita tiedonantajilla on eri tilanteissa eri ihmisten kanssa (ks. 3.2.2), esim. suomenkielinen, ruotsinkielinen, kaksikielinen/monikielinen jne.

3.2.1 Kielenkäytön modaliteetti

Ruotsin käytön modaliteetti on keskeistä tässä tutkimuksessa ja se tulee näkyviin materiaalissa uudestaan ja uudestaan. Tiedonantajista 36 % käyttää ruotsia päivittäin (ks. kuvio 4). Lisäksi 17 % käyttää ruotsia viikoittain ja 28 % käyttää ruotsia kuukausittain. Tiedonantajista 18 % käyttää ruotsia vain muutamia

kertoja vuodessa, ja ainoastaan 1 % tiedonantajista käyttää ruotsia harvemmin kuin muutaman kerran vuodessa.

Kuvio 4. Tiedonantajien tämänhetkinen ruotsin käyttö (N=101)

Vastaukset osoittavat, että tiedonantajat käyttävät ruotsia vaihtelevasti riippuen vahvasti arkipäivän erityisistä alueista ja tilanteista. Ruotsin käyttö voidaan nähdä strategisena, koska sitä käytetään enemmän tietyillä alueilla ja selvästi vähemmän toisilla. Muutamat tiedonantajista kertovat, että he yrittävät tietoisesti ylläpitää ruotsin kielen taitojaan ja etsivät siis mahdollisuuksia käyttää ruotsia, esim. puhua ruotsia tai lukea ruotsiksi.

Osa-alue, jolla tiedonantajat käyttävät eniten ruotsia, on työelämä (40 % säännöllisesti ja 36 % ajoittain, ks. taulukko 3). Ystävien ja tuttavien kanssa käytetään myös ahkerasti ruotsia (37 % käyttää säännöllisesti ja 43 % ajoittain). Vähiten tiedonantajat käyttävät ruotsia hoitaessaan asioita, esimerkiksi viranomaisten kanssa (ei koskaan 73 %), kun he ovat kotona tai perheen kanssa (ei koskaan 56 %) ja harrastuksissa (ei koskaan 52 %) siitähän huolimatta, että harrastuksissa ruotsia käytetään enemmän tai vähemmän säännöllisesti.

Taulukko 3. Tiedonantajien ruotsin kielen käyttö asiayhteyden ja käytön yleisyyden mukaan

Asiayhteys	Käytön yleisyys			Poisjäänti
	Säännöllisesti	Ajoittain	Ei koskaan	
Töissä	40 %	35,5 %	24,5 %	5
Opinnoissa	24 %	34,5 %	41,5 %	4
Ystävien/tuttavien kanssa	37 %	43 %	20 %	1
Kotona/perheen kanssa	14 %	30 %	56 %	2
Harrastuksissa	15 %	33,5 %	51,5 %	2
Ostoksia tehdessä	16 %	44,5 %	39,5 %	2
Asioita hoitaessa, esim. viranomaisten kanssa	7 %	20 %	73 %	3
Matkoilla	18 %	70 %	12 %	2

Tiedonantajat ilmaisevat käyttävänsä ruotsia harvoin asioita hoitaessaan, esimerkiksi viranomaisten kanssa, mikä ei ole yllättävää ottaen huomioon, että tiedonantajien äidinkieli ei ole ruotsi. Tilanteissa, joissa käytetään enemmän erikoiskieltä ja monimutkaisempaa kieltä (esim. viranomaisten kanssa), on ymmärrettävää, että tiedonantajat käyttävät vahvempaa kieltään väärinkäsitysten välttämiseksi.

Lisäksi tiedonantajia pyydettiin kuvailemaan tunnetilaansa käyttäessään ruotsia virallisissa ja epävirallisissa tilanteissa. Tiedonantajille annettiin kuusi vastaparia eri tunnetiloista, ja he saivat rastittaa sen ruudun Likert-asteikolla (1–5), joka vastaa parhaiten heidän tunnetilaansa virallisessa tai epävirallisessa tilanteessa, jossa ruotsin käyttöä vaaditaan. Näillä kysymyksillä pyritään selvittämään asenteita, joihin tunteet vaikuttavat.

Virallista tilannetta kuvataan seuraavasti: *Etsit uutta työpaikkaa ja saat kutsun työhaastatteluun. Haastattelun aikana haastattelija alkaa kysellä sinulta kysymyksiä ruotsiksi. Miltä sinusta tuntuu vastata haastattelijan kysymyksiin ruotsiksi?* Epävirallista tilannetta kuvaillaan seuraavasti: *Tapaat ennestään tuntemattoman henkilön, joka osoittautuu ruotsinkieliseksi. Henkilö puhuttelee sinua ruotsiksi. Miltä sinusta tuntuu keskustella ruotsiksi tämän henkilön*

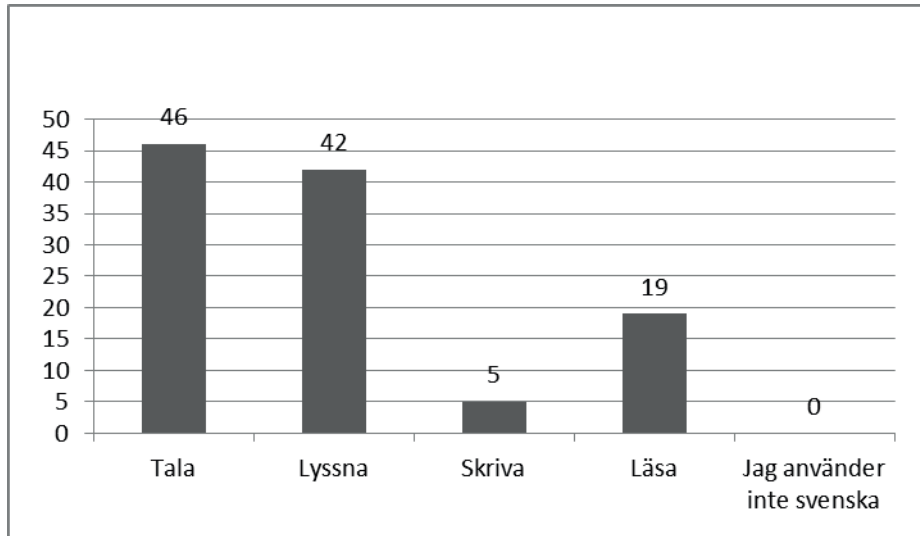
kanssa? Tunnetilojen eri vastaparit ovat seuraavat: helpolta – vaikealta, miellyttävältä – epämiellyttävältä, innostuneelta – samantekevältä, mielenkiintoiselta – ikävystyttävältä, varmalta – epävarmalta, tutulta – vieraalta.

Vastaukset osoittavat, että tiedonantajien tunnetilat kyseisissä tilanteissa ovat melko neutraaleja, vaikka vastausten keskiarvo kyseisissä tunnetiloissa on lähempänä positiivista kuin negatiivista. Tuloksista voidaan myös huomata, että epävirallinen tilanne koetaan aina positiivisempana kuin virallinen, mikä on kuitenkin odotettua, koska virallinen tilanne koetaan varmasti vaativampana. Positiivisin tunne sekä virallisessa että epävirallisessa tilanteessa on *mielenkiintoinen*, kun taas negatiivisin tunne on *epävarma*. Tämän kysymyksen tuloksista voidaan nähdä, että *mielenkiinnon* tunne, joka liittyy voimakkaasti asenteisiin, on positiivisimmaksi koettu tunne, kun taas *epävarmuus*, joka liittyy kielitaitoihin (epävarmuus kielitaidoista), on negatiivisimmaksi koettu tunne.

Tiedonantajia pyydettiin myös rastittamaan, mitä medioita he tällä hetkellä käyttävät ruotsiksi. Mediat, joita tiedonantajat kertovat käyttävänsä ruotsiksi useimmiten, ovat televisio (58 %), musiikki (57 %) ja sosiaalinen media (54 %). Tulokset osoittavat myös, että tiedonantajat ovat suhteellisen ahkeria lukemaan ruotsiksi. Kokonaiset 51 % tiedonantajista lukee kirjoja ja lehtiä ruotsiksi. Radio (33 %) osoittautui mediaksi, jota tiedonantajat käyttävät ruotsiksi vähiten.

Ylipäänsä voidaan nähdä, että tiedonantajat käyttävät ruotsinkielisiä medioita melko ahkerasti. Vain 10 % väitti, ettei käytä ruotsinkielisiä medioita ylipäänsä. Globalisaation ansiosta ihmiset etsivät medioita eri kielillä, mikä voi selittää sen, että tiedonantajat ovat ahkeria käyttämään ruotsinkielisiä medioita. Ruotsi vaikuttaa olevan tiedonantajille helposti vastaanotettava kieli.

Kuviosta 5 voidaan nähdä, kuinka tiedonantajien ruotsin kielen käyttö jakautuu neljällä kielenkäytön eri osa-alueella: puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen. Tiedonantajilla oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.

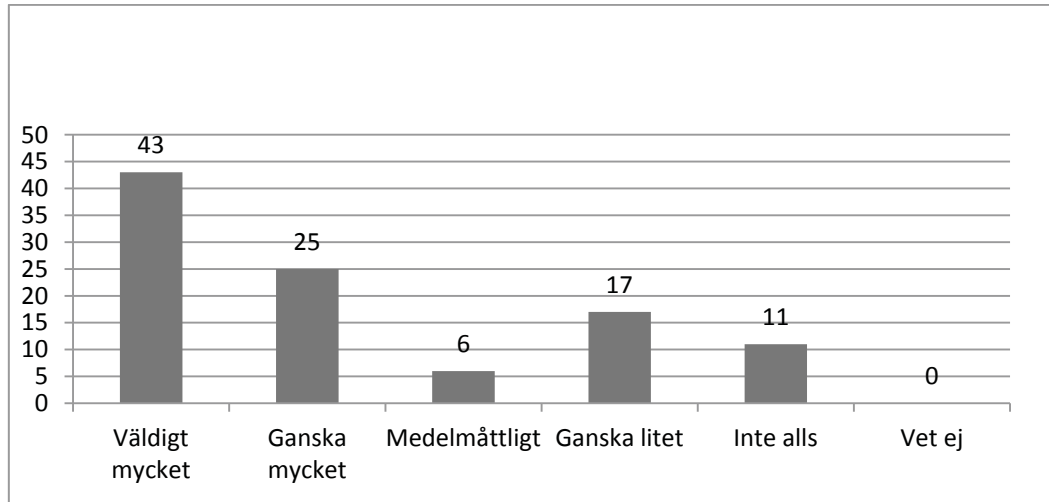
Kuvio 5. Tiedonantajien ruotsin kielen käyttö neljällä kielenkäytön osa-alueella (N=102)

Tulokset osoittavat, että tiedonantajat käyttävät eniten suullisia taitoja, kun he käyttävät ruotsia (45 %). Toiseksi eniten tiedonantajat käyttävät osa-aluetta *kuunteleminen* (41 %). Tiedonantajista 19 % käyttää eniten osa-aluetta *lukeminen*, kun he käyttävät ruotsia. Vain 5 % prosenttia käyttää osa-aluetta *kirjoittaminen* eniten käyttäessään ruotsia. Yksikään tiedonantajista ei valinnut vaihtoehtoa *en käytä ruotsia*.

Yksi seikka, joka joko mahdollistaa tai vaikeuttaa ruotsin käyttöä, on tiedonantajien asuinpaikkakunta. Asuinpaikkakunta osoittautuu nimittäin tiedonantajien joukossa suurimmaksi syyksi vähentyneelle ruotsin käytölle (ks. 3.3.1.2). Tämä näkyy mm. esimerkissä 4.

- (4) Tällä hetkellä ne [kielitaidot] ovat heikentyneet, koska asun niin suomenkielisellä paikkakunnalla, eikä tule juurikaan ruotsia käytettyä...

Kuvio 6 ilmaisee, kuinka paljon mahdollisuuksia ruotsin kielen käyttöön tiedonantajien nykyinen asuinpaikkakunta tarjoaa heidän mukaansa.

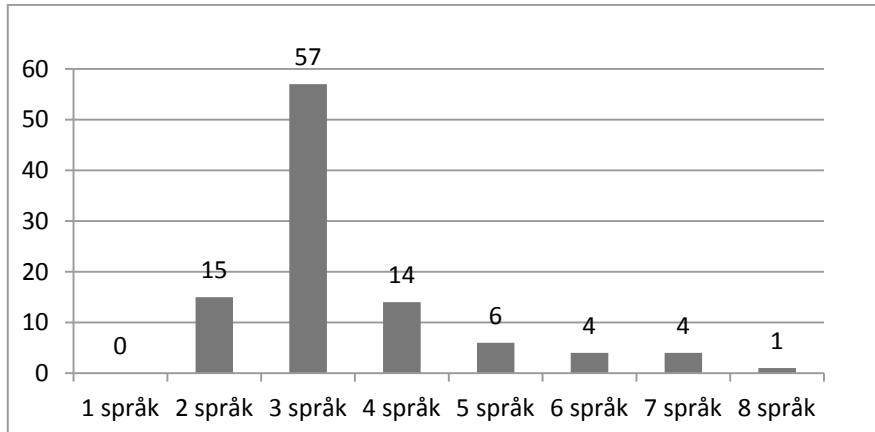

Kuvio 6. Tiedonantajien käsitys nykyisen asuinpaikkakunnan ruotsin kielen tarjonnasta (N=102)

Enemmistö tiedonantajista toteaa, että heidän asuinpaikkakuntansa tarjoaa hyvin paljon (42 %) tai melko paljon (24,5 %) mahdollisuuksia käyttää ruotsia. Tiedonantajista 6 % on sitä mieltä, että heidän asuinpaikkakuntansa tarjoaa keskinkertaisesti mahdollisuuksia käyttää ruotsia, ja 16,5 % toteaa, että asuinpaikkakunta tarjoaa melko vähän mahdollisuuksia ruotsin kielen käyttöön. Vain 11 % prosenttia tiedonantajista kertoo, että heidän nykyisellä asuinpaikkakunnallaan ei ole lainkaan mahdollisuuksia käyttää ruotsia. Vaikuttaa siis siltä, että suurin osa tiedonantajista asuu sellaisilla paikkakunnilla, joilla käytetään ruotsia. Suurimmalla osalla tiedonantajista on siis mahdollisuus käyttää ruotsia arjessa.

Kuviosta 7 voidaan nähdä, kuinka montaa kieltä tiedonantajat käyttävät yhteensä. Enemmistö tiedonantajista käyttää kolmea kieltä (57 %). Kahta kieltä käyttää 15 % ja neljää kieltä käyttää 14 %. Lisäksi 15 % tiedonantajista käyttää viittä tai useampaa kieltä. Suurin kielimäärä, jota eräs tiedonantajista kertoo käyttävänsä, on kahdeksan. Kukaan tiedonantajista ei käytä vain yhtä kieltä.

Kuvio 7. Tiedonantajien käyttämät kielimäärät (N=100)

Tiedonantajat vastasivat myös kysymykseen kielistä, joita he käyttävät. Vastausten mukaan tiedonantajat käyttävät yhteensä 15 eri kieltä, äidinkielen (suomen) pois lukien. Useimmat tiedonantajista käyttävät englantia (96 %). Toisella sijalla on ruotsi (80 %). Tiedonantajista 9 % käyttää saksaa, 6 % espanjaa, 5 % ranskaa ja 4 % japania. Muita yhdeksää kieltä käytetään 1 % per kieli. Kun katsotaan kuviota 3, voidaan todeta, että tulokset vastaavat hyvin Aroninin (2016) tuloksia DLC:stä (*dominant language constellation*), joka perustuu siihen, että monikielisillä yksilöillä on usein kolme hallitsevaa kieltä, vaikka heidän kielellinen repertuaarinsa koostuu usein useammasta kielestä (Aronin 2016).

3.2.2 Vuorovaikutussuhteiden roolit

Tiedonantajilla on eri rooleja vuorovaikutuksessa toisten kanssa riippuen tilanteesta ja siinä olevista ihmisistä. Tiedonantajista 88 % käyttää suomea kotona, 8 % käyttää sekä suomea että ruotsia, 2 % suomea, ruotsia ja englantia, 1 % suomea, ruotsia, englantia ja ranskaa sekä 1 % ruotsia. Tästä voidaan päätellä, että suurimmalla osalla tiedonantajista on suomenkielinen rooli kotona. Osa tiedonantajista kuitenkin käyttää ruotsia säännöllisesti kotona (14 %), ja yksi tiedonantajista ilmoittaa käyttävänsä kotona ainoastaan ruotsia. Silloinkin, kun tiedonantajat ovat tekemisissä viranomaisten kanssa, he esiintyvät suomenkielisen roolissa. Luultavasti he tekevät näin, koska heille on helpompaa kommunikoida äidinkielellään, kun käytetään erikoiskielisiä termejä ja monimutkaisempaa kieltä.

Tiedonantajat esiintyvät kuitenkin usein ruotsinkielisen roolissa, koska yli kolmasosa tiedonantajista käyttää ruotsia päivittäin. Ruotsinkielinen rooli ilmenee useimmiten töissä. Suurin osa tiedonantajista käyttää myös ruotsinkielisiä medioita, jolloin he ovat myös ruotsinkielisessä roolissa, esim. kun he katsovat ruotsinkielisiä televisio-ohjelmia. Suurin osa tiedonantajista lukee myös kirjoja ruotsiksi. Siispä kun he lukevat ruotsinkielisen kirjan, ovat he ruotsinkielisessä roolissa. Alla nähdään esimerkkejä tiedonantajien ruotsinkielisistä rooleista.

- (5) Asun yhdessä suomenruotsalaisen miehen kanssa ja puhumme kotona vain ruotsia.
- (6) Ymmärrän ja etenkin luen ja kirjoitan paremmin ruotsiksi.

Enemmistö tiedonantajista asuu paikkakunnalla, jolla heidän on mahdollista toimia ruotsinkielisinä. Asuinpaikkakunta on kuitenkin paradoksaalisesti suurin syy vähentyneelle ruotsin käytölle eli osa tiedonantajista asuu paikkakunnalla, jolla he kokevat, että heillä ei ole mahdollisuuksia käyttää ruotsia. Näin ollen kyseisillä tiedonantajilla ei ole ruotsinkielistä roolia paikkakunnalla, jolla he asuvat.

Tiedonantajien arki on selkeästi kaksikielistä tai jopa monikielistä, kun katsotaan tutkimustuloksia. Vaikka vain puolet tiedonantajista pitää itseään kaksikielisenä ja vain kolmasosa pitää itseään monikielisenä, osoittavat tutkimustulokset, että tiedonantajat elävät kaksikielisesti/monikielisesti. Valtaosa tiedonantajista käyttää ruotsia viikoittain tai useammin. Tämä tarkoittaa, että tiedonantajat puhuvat joka viikko vähintään suomea ja ruotsia, ts. he esiintyvät kaksikielisissä rooleissa. Kun suurin osa tiedonantajista on töissä tai viettää aikaa ystävien kanssa, on heillä myös rooli kaksikielisenä. He puhuvat ruotsia tiettyjen ihmisten kanssa töissä ja tiettyjen ystävien/tuttavien kanssa. Tämä tarkoittaa, että tiedonantajilla on kaksikielinen työrooli ja kaverirooli, tai sitten ilmiö voidaan nähdä niin, että he vaihtelevat suomen- ja ruotsinkielisen roolin välillä. Enemmistö tiedonantajista asuu paikkakunnalla, jolla he kokevat olevan hyvät mahdollisuudet käyttää ruotsia, ts. heillä on mahdollisuus toimia kaksikielisessä roolissa. Alla on esimerkki erään tiedonantajan kaksikielisestä roolista.

- (7) Parantuneet [kielitaidot]. Menin naimisiin ruotsinkielisen miehen kanssa ja käytämme kotona sekä suomea, että ruotsia. Töissä ja uusissa ihmisiä tavatessa ihmiset yllättyvät kuullessaan, etten ole ruotsinkielinen (heidän mukaansa ei kuule eroa äidinkieliseen verrattuna).

Enemmistö tiedonantajista käyttää sitä paitsi kolmea kieltä. Lähes kolmasosa käyttää jopa enemmän kuin kolmea kieltä. Tämä osoittaa, että tiedonantajat esiintyvät arjessaan monikielisissä rooleissa. Tiedonantajilla on myös kaksikielinen/monikielinen rooli median käytössä, koska suurin osa tiedonantajista katsoo ruotsinkielisiä televisio-ohjelmia. Tiedonantajat kertovat myös, että kaikista kielistä he *kuuntelevat mieluiten* englantia.

Tutkimuksemme tiedonantajilla on lisäksi rooli entisinä kielikylpyoppilaina. Neljä tiedonantajaa kertoo kielikylvyn olevan osa heidän identiteettiään. Näyttää siltä, että kun kynnys kutsua itseään kaksikieliseksi on liian suuri (vain puolet pitää itseään kaksikielisenä), on entisen kielikylpyoppilain rooli kuitenkin tärkeä.

3.3 Paikan diskurssit

Paikan diskurssien ulottuvuus koostuu tiedonantajien eksplisiittisistä lausumista, joissa he kertovat heidän käsityksistään, kokemuksistaan ja asenteistaan, jotka selittävät, miksi heidän kielenkäyttönsä on mitä se on. Lomakevastauksista kootuista esimerkeissä esitellään tiedonantajien lausumia.

3.3.1 Kielen dynamiikan diskurssi

Tutkimuksessamme olemme huomanneet, että useat tiedonantajat yhdistävät kielitaitonsa kielenkäyttönsä. Monet ovat sitä mieltä, että kieli ruostuu, jos sitä ei käytetä, mutta että se aktivoituu nopeasti käytön lisääntyessä. Tästä lähtökohdasta kieli voidaan nähdä dynaamisena prosessina: mitä enemmän sitä käytetään, sen paremmaksi se muuttuu. Seuraavassa kuvaamme ensin kielitaidoissa koettuja muutoksia (3.3.1.1) ja sen jälkeen tiedonantajien kertomia mahdollisuuksia käyttää kieltä (3.3.1.2).

3.3.1.1 Muutokset kielitaidoissa

Tiedonantajat saivat lomakkeessa arvioida nykyisiä ruotsin kielen taitojaan kielenkäytön neljällä eri osa-alueella: puhuminen, kirjoittaminen, kuullun ymmärtäminen ja luetun ymmärtäminen (ks. taulukko 4). Enemmistö tiedonantajista kuvaili kielitaitojaan *hyviksi* tai *erittäin hyviksi* kaikilla osa-alueilla. Tämä tarkoittaa, että tiedonantajat arvioivat ruotsin kielen taitonsa melko korkealle tasolle. Kukaan tiedonantajista ei arvioinut kielitaitojansa *huonoiksi* millään osa-alueella. Parhaimmiksi arvioitiin kuullun ymmärtämisen

taidot. Kokonaiset 73,5 % tiedonantajista arvioi ruotsin kuullun ymmärtämisen taitonsa *erittäin hyväksi*, 25,5 % *hyväksi* ja 1 % *melko hyväksi*. Luetun ymmärtämisen taidot arvioitiin myös melko korkealle tasolle. Kokonaiset 68 % katsoo, että heillä on *erittäin hyvät* kielitaidot ruotsissa, 27 % kokee taitonsa *hyväksi* ja 5 % *melko hyväksi*. Huonoimmiksi tiedonantajat arvioivat kirjalliset kielitaitonsa, vaikka reilu kolmasosa (37 %) arvioi kirjalliset taitonsa *hyväksi*. Jopa 10 % arvioi kirjalliset taitonsa *melko huonoiksi*.

Taulukko 4. Tiedonantajien arviointi nykyisistä ruotsin kielen taidoistaan kielenkäytön neljällä eri osa-alueella (N=102)

Osa-alue	Erittäin hyvä	Hyvä	Melko hyvä	Melko huono	Huono
Puhuminen	37 %	45 %	15 %	3 %	0 %
Kirjoittaminen	28 %	37 %	25 %	10 %	0 %
Kuullun ymmärtäminen	73,5 %	25,5 %	1 %	0 %	0 %
Luetun ymmärtäminen	68 %	27 %	5 %	0 %	0 %

Tiedonantajat saivat myös kertoa, kuinka he kokevat, että heidän ruotsin kielen taitonsa ovat muuttuneet kielikylpyopetuksen päättymisen jälkeen. Tiedonantajista 49,5 % oli sitä mieltä, että heidän ruotsin kielen taitonsa ovat heikentyneet kielikylpyopetuksen päätyttyä. Sen sijaan 43,5 % oli sitä mieltä, että ruotsin kielen taidot ovat vahvistuneet. Tiedonantajista 5 % sanoi, että kielitaidot ruotsissa eivät ole muuttuneet kielikylvyn jälkeen, kun taas 2 % ei osannut antaa vastausta kysymykseen.

Ne 96 tiedonantajaa (93 %), jotka kokevat, että heidän kielitaitonsa ovat muuttuneet kielikylvyn päättymisen jälkeen, saivat myös avoimissa vastauksissa mahdollisuuden kertoa, kuinka kielitaidot ovat muuttuneet. Heistä 93 vastasi, ja vastaukset on jaettu kymmeneen eri kategoriaan kielitaidon osa-alueen mukaan: *yleiset kielitaidot, suulliset valmiudet, sanavarasto, kirjalliset valmiudet, kieliopilliset taidot, ymmärtäminen, kielenkäytön itsevarmuus, valmius keskustella eri aihealueista sekä itsensä ilmaiseminen*.

Vastauksissa yleisimmin esiin nouseva asia on, että kielitaito on vahvistunut, kun tarkastellaan yleisiä kielitaitoja (23 kommenttia 93:sta). Toiseksi eniten kommentoidaan heikentyneitä suullisia kielitaitoja (20 kommenttia). Sanavaraston muutoksia kommentoidaan myös toistuvasti (13 kommenttia). Alla on esimerkkejä kommenteista, jotka koskevat yleisen kielitaidon vahvistumista.

- (8) Har blivit bättre på alla möjliga sätt. Använder dagligen på jobbet och med kollegor. Kanske lite mer medveten om brister och fel.

Esimerkissä 8 tiedonantaja kertoo käyttävänsä ruotsia töissä, ja että kielitaito on parantunut useilla osa-alueilla ja että tietoisuus omista puutteista ja virheistä on vahvistunut.

Viidessätoista vastauksessa kommentoidaan heikentyneitä kielitaitoja kategoriassa *yleiset kielitaidot*. Alla on muutamia lainauksia.

- (9) Ruotsin kielen taitoni on ehdottomasti ruostunut käytön puutteesta.
- (10) Ruotsia on tullut käytettyä huomattavasti vähemmän, joten sen aktiivinen osaaminen on heikentynyt. Huomaan kuitenkin että osaaminen ei ole hävinnyt, sillä pienen virkistytksen jälkeen osaan taas ruotsia varsin hyvin.

Esimerkissä 9 tiedonantaja kertoo, että hänen ruotsin kielen taitonsa ovat "ruostuneet" käytön puutteen takia. Esimerkissä 10 tiedonantaja kommentoi, että ruotsin kielen aktiiviset taidot ovat heikentyneet vähentyneen käytön takia. Sitä vastoin tiedonantaja esimerkissä 10 sanoo, että hänen ruotsin kielen taitonsa eivät ole kadonneet kokonaan, sillä ruotsin kielen taidot vahvistuvat, kun kielen käyttö lisääntyy.

Kymmenessä vastauksessa mainittiin, että ruotsin suullinen kielitaito on vahvistunut (ks. esimerkit 11 ja 12 alla).

- (11) Sanavarastoni on parantunut huomattavasti, enkä enää takeltele puhuessa kuten peruskouluaikoina.
- (12) [...]On tullut enemmän varmuutta ja sujuvuutta puhumiseen ja kirjoittamiseen. On helppoa vaihtaa ruotsin kielelle kenen tahansa henkilön kanssa.

Esimerkissä 11 tiedonantaja kertoo, että sanavarasto on parantunut ja että puheen tuottaminen on sujuvampaa verrattuna peruskouluaikeihin. Esimerkissä 12 tiedonantaja sanoo, että hän on saanut enemmän varmuutta ja sujuvuutta

sekä suulliseen että kirjalliseen kielen tuottamiseen ja että on helppo vaihtaa ruotsin kieleen kenen tahansa kanssa.

20 kommentissa ilmaistaan kuitenkin, että suulliset taidot ovat heikentyneet kielikylvyn jälkeen (ks. esimerkit 13 ja 14).

- (13) Kieli "takertelee" enemmän puhuessa.
- (14) Käytän ruotsinkieltä todella vähän nykyään ja se näkyy suullisessa kielitaidossa. Mutta luulen, että jos alottaisin taas puhumaan aktiivisemmin, palaisi kielitaito ennalleen.

Esimerkissä 13 tiedonantaja kertoo, että puhe takertelee nykyään enemmän kuin ennen ruotsia käyttäessä. Esimerkissä 14 tiedonantaja on sitä mieltä, että heikentyneet suulliset kielitaidot johtuvat siitä, että hän käyttää ruotsia nykyään hyvin harvoin. Tiedonantaja uskoo kuitenkin myös tässä, että kielitaito palaisi entiselle tasolleen, jos kielen käyttö aktivoituisi.

13 kommentissa sanavaraston mainittiin parantuneen, kun taas 12 kommentissa sanavaraston mainittiin heikentyneen kielikylvyn jälkeen. Alla on muutamia esimerkkejä vastauksista, joissa kommentoidaan sanavarastoa.

- (15) Olen ystäväystynyt ruotsinkielisten henkilöiden kanssa ja tätä kautta kieltä on tullut käytettyä monipuolisemmin - uusia sanoja, käyttöpaikkoja...
- (16) Sanavarastoni on laajentunut ja kehittynyt uusilla osa-alueilla kuten työelämään liittyvän sanaston sekä esimerkiksi politiikan osalta.
- (17) Paljon on sanoja unohtunut ja se harmittaa.
- (18) [...]Sanat ovat helposti kadoksissa ja sanavarasto supistunut.

Esimerkeissä 15 ja 16 tiedonantajat ovat sitä mieltä, että sanavarasto on rikastunut. Esimerkissä 15 tiedonantaja kertoo sanavaraston vahvistuneen, koska kielen käyttö on monipuolistunut ruotsinkielisten ystävien ansiosta. Esimerkissä 16 tiedonantaja on sitä mieltä, että sanavarasto on kehittynyt uusilla osa-alueilla, esimerkiksi työelämän ja politiikan osa-alueilla. Esimerkeissä 17 ja 18 tiedonantajat kertovat sanavaraston supistuneen, mikä harmittaa tiedonantajaa esimerkiksi 17.

Kirjalliset taidot mainittiin myös melko usein. Kahdeksan tiedonantajaa mainitsee kirjallisten taitojen parantuneen, kun taas 12 tiedonantajaa kertoo

kirjallisten taitojen heikentyneen. Alla muutamia lainauksia, joissa kommentoidaan kirjallisia taitoja.

- (19) Suullinen kielitaitoni ei ole kehittynyt paljoakaan kielikylvyn jälkeen, mutta kirjalliset taitoni ovat monipuolistuneet ja sanavarastoni on karttunut.
- (20) Ne ovat heikkenet. Pystyn edelleen käymään ruotsinkielisiä keskusteluja ilman ongelmia, mutta kirjoittaminen ei onnistu enää yhtä hyvin (tein pitkän ruotsin yo-kirjoituksissa kaksi virhettä, nyt virheitä tulee solkenaan).
- (21) Kielioppi ja oikeinkirjoitus on heikentynyt.

Esimerkissä 19 tiedonantaja mainitsee, että suulliset kielitaidot eivät ole kehittyneet yhtä paljon kielikylvyn jälkeen. Esimerkissä 20 tiedonantaja toteaa, että hänellä ei ole ongelmia suullisissa taidoissa, mutta sitä vastoin hänen kirjalliset taitonsa ovat heikentyneet paljon ylioppilaskirjoitusten jälkeen, joissa hän teki ainoastaan kaksi virhettä. Esimerkissä 21 tiedonantaja kertoo kieliopin ja oikeinkirjoituksen heikentyneen kielikylvyn jälkeen.

Kieliopilliset taidot mainittiin kommentteissa yhteensä kymmenen kertaa, joista neljässä tiedonantajat kokevat, että ruotsin kieliopilliset taidot ovat vahvistuneet, ja kuudessa tiedonantajat kokevat, että ne ovat heikentyneet. Viisi tiedonantajista on sitä mieltä, että ruotsin ymmärtäminen on parantunut, kun taas kukaan ei koe, että ymmärtäminen olisi huonontunut. Viiden tiedonantajan mielestä itseluottamus kielenkäytössä on parantunut, kun taas kahden tiedonantajan mielestä itseluottamus on heikentynyt. Neljä tiedonantajaa kertoo, että heidän kielitaitonsa ovat vahvistuneet, kun tarkastelun kohteena on kyky keskustella eri aihealueista. Yksi tiedonantaja kokee, että kyky ilmaista itseään on parantunut, kun taas yksi tiedonantaja kokee päinvastoin.

Syyksi vahvistuneille ja heikentyneille ruotsin kielen taidoille mainittiin usein ruotsin kielen käytön määrä. Edellä esitetyistä kommentteista näkee, että vahvistuneet kielitaidot ylipäänsä sekä rikastunut sanavarasto voidaan selittää aktiivisella ruotsin käytöllä, kun taas heikentyneet kielitaidot ylipäänsä tai heikentyneet suulliset kielitaidot selitettiin usein vähäisellä ruotsin käytöllä. Kaksi tiedonantajista uskoo tai heillä on kokemusta siitä, että ruotsin kielen lisääntynyt käyttö johtaa kielitaidon vahvistumiseen.

Ne tiedonantajat, joiden mielestä ruotsin kielen taidot ovat vahvistuneet, mainitsevat useimmiten, että kielitaidot ylipäänsä ovat parantuneet. Syynä tähän

voi olla, että kun käytät aktiivisesti yhtä kieltä, niin useimmiten kielitaidot vahvistuvat kaikilla alueilla. Tiedonantajat, jotka kokevat kielitaidon heikentyneen, mainitsevat usein suullisten taitojen huonontumisen. Vastausten perusteella vaikuttaisi siltä, että heikentyneet kielitaidot koskevat ainoastaan produktiivisia kielitaitoja (suulliset: 19 tiedonantajaa, kirjalliset: 12 tiedonantajaa), mutta eivät lainkaan reseptiivisiä kielitaitoja. Vaikuttaisi siltä, että aktiivisen kielenkäytön puute johtaa siihen, että suulliset ja kirjalliset kielitaidot eivät kehity ja näin ollen unohtuvat, kun taas reseptiiviset kielitaidot säilyvät kauemmin passiivisina taitoina.

Tiedonantajat vastasivat lomakkeessa kysymykseen, jossa heitä pyydettiin asettamaan kielet (suomi/ruotsi/englanti/muu kieli) paremmuusjärjestykseen sen perusteella, että mitä kieltä he käyttävät mieluiten/parhaiten/helpoiten seuraavissa toiminnoissa: *puhuu parhaiten, kirjoittaa parhaiten, lukee parhaiten, kuuntelee mieluiten, laskee mieluiten, kirjoittaa nopeita muistiinpanoja helpoiten, ilmaisee tunnetta helpoiten, ilmaisee mielipidettä helpoiten, käyttää eniten ja käyttää mieluiten.*

Kuten odotettavissa oli, enemmistö valitsi suomen ensimmäiseksi kieleksi kaikissa yllämainituissa toiminnoissa. Toiseksi tärkeimmäksi kieleksi kaikissa toiminnoissa valittiin ruotsi, paitsi toiminnossa *ilmaisee mielipidettä helpoiten*, jossa niukka enemmistö oli valinnut englannin toiseksi tärkeimmäksi kieleksi. Että juuri tässä toiminnossa englanti valittiin toiseksi tärkeimmäksi kieleksi, oli odottamaton ja yllättävä tulos. Yksi syy tähän voi olla, että englanti on kansainvälisesti hallitseva kieli, jonka kanssa joutuu helposti kosketuksiin muun muassa medioiden kautta ja kanssakäynnissä ihmisten kanssa, joilla on eri äidinkieli kuin suomi tai ruotsi. Mikäli ruotsia ei käytä jokapäiväisessä elämässään aktiivisesti, voi se johtaa siihen, että englannin kielen taidot kehittyvät enemmän. Tämä voi olla syy siihen, miksi suuri osa tiedonantajista kokee, että heidän on helpompi muotoilla mielipiteensä englanniksi kuin ruotsiksi.

Toiminnot, joissa suomi asetettiin useimmiten etusijalle, olivat *puhuu parhaiten* (99 %), *lukee parhaiten* (98 %) ja *ilmaisee mielipidettä helpoiten* (96 %). Ne kolme toimintoa, joissa suomi valittiin harvimmalla ensimmäiseksi kieleksi, olivat *kuuntelee mieluiten* (84,5 %), *laskee mieluiten* (86,5 %) ja *kirjoittaa nopeita muistiinpanoja helpoiten* (89,5 %). Tästä voi huomata, että tiedonantajat ovat valinneet suomen ensimmäiseksi kieleksi toiminnoissa, jotka liittyvät suullisiin ja kirjallisiin kielitaitoihin, mikä on odotettavaa, koska suomi on tiedonantajien äidinkieli. Toiminto, jossa suomi valittiin harvimmalla, *kuuntelee mieluiten*, liittyy kieliasteisiin.

Ruotsi valittiin useimmiten ensimmäiseksi kieleksi suomen jälkeen seuraavissa kolmessa toiminnossa: *laskee mieluiten* (16 %), *kuuntelee mieluiten* (12,5 %) ja *käyttää mieluiten* (11 %). Ruotsi valittiin puolestaan harvimmin ensimmäiseksi kieleksi seuraavissa toiminnoissa: *puhuu parhaiten* (1 %), *ilmaisee mielipidettä helpoiten* (3 %) ja *lukee parhaiten* (4 %). Tässä voidaan nähdä päinvastainen suuntaus verrattuna niihin toimintoihin, joissa suomi valittiin ensimmäiseksi kieleksi. Ruotsi valittiin siis ensimmäiseksi kieleksi harvimmin niissä toiminnoissa, joissa vaaditaan sekä suullisia että kirjallisia kielitaitoja (*puhuu parhaiten*, *ilmaisee mielipidettä helpoiten* ja *lukee parhaiten*). Syy siihen, että toiminnossa *laskee parhaiten* suomi valittiin harvimmin ensimmäiseksi kieleksi ja ruotsi useimmiten ensimmäiseksi kieleksi, voi johtua siitä, että matematiikkaa opetetaan myös ruotsiksi kielikylvyssä (Hietanen-Kyntäjä 2003: 3). Kuten Hietanen-Kyntäjä (2003: 126) sen ilmaisee, niin kieli ja matematiikka kulkevat kielikylvyssä käsi kädessä. Tämä voi olla syy siihen, miksi osa tiedonantajista käyttää mieluiten ruotsia tässä toiminnossa, koska he kokevat mahdollisesti, että heidän on helpointa vaihtaa siihen kieleen, jolla he ovat alun perin oppineet ja tottuneet laskemaan peruskouluaiikoina. Se, että ruotsi valittiin ensimmäiseksi kieleksi toiminnossa *kuuntelee mieluiten*, liittyy jälleen pikemminkin asenteisiin kuin kielitaitoihin.

Englanti valittiin ensimmäiseksi kieleksi useimmiten toiminnossa *kuuntelee mieluiten* (12 %). Harvimmin englanti valittiin ensimmäiseksi kieleksi toiminnossa *puhuu parhaiten* (1 %). Tässä voidaan nähdä sama suuntaus kuin silloin, kun ruotsi valittiin useimmiten tai vastaavasti harvimmin ensimmäiseksi kieleksi; kieli valittiin ensimmäiseksi kieleksi useimmiten toiminnoissa, jotka liittyvät asenteisiin, ja harvimmin toiminnoissa, jotka liittyvät kielitaitoihin (suulliset). Toisaalta se, että englanti valittiin harvimmin ensimmäiseksi kieleksi toiminnossa *puhuu parhaiten*, on hieman ristiriidassa sen tuloksen kanssa, jonka mukaan englanti valittiin useimmiten toiseksi tärkeimmäksi kieleksi toiminnossa *ilmaisee mielipidettä helpoiten*. Molemmissa toiminnoissa on nimittäin kyse kielen tuottamisesta. Tämä voi johtua siitä, että tiedonantajat näyttävät valitsevan suomen tärkeimmäksi kieleksi toiminnossa *puhuu parhaiten*, ja tämän takia toinen kieli jää huonommalle sijalle tässä toiminnossa.

Lisäksi 30 tiedonantajista on asettanut paremmuusjärjestykseen jonkin muun kielen, joka useimmiten luokiteltiin kolmanneksi tai neljänneksi. Suuri vastausvaje koskien muita kieliä (poisjäanti 73–74) johtuu mahdollisesti siitä, että enemmistö tiedonantajista kokee käyttävänsä eniten suomea, ruotsia sekä englantia ja jätti tämän takia tyhjäksi muille kielille tarkoitetun sarakkeen. Ainut toiminto, jossa jokin muu kieli valittiin ensimmäiseksi tai toiseksi kieleksi, oli *kuuntelee mieluiten*, jossa 3,5 % valitsi jonkin muun kielen ensimmäiseksi

kieleksi ja 6,5 % valitsi sen toiseksi kieleksi. Tässä voidaan myös nähdä sama suuntaus kuin ruotsin ja englannin valinnan kohdalla. Nämä suuntauksat viittaavat siihen, että tiedonantajat ovat kiinnostuneita muista kielistä ja että heillä on positiivisia asenteita niitä kohtaan, vaikka itse kielenkäyttö onkin epävarmempaa kuin äidinkielessä.

3.3.1.2 Mahdollisuudet käyttää kieltä

Tiedonantajia pyydettiin myös vastaamaan avoimeen kysymykseen siitä, miksi he uskovat, että heidän ruotsin kielen taitonsa ovat muuttuneet kielikylvyn päättymisen jälkeen. Tiedonantajista 54,5 % mainitsee, että vähentynyt ruotsin kielen käyttö on vaikuttanut, ja 43 % mainitsee lisääntyneen ruotsin kielen vaikuttaneen siihen, että kielitaidot ovat muuttuneet.

Osa tiedonantajista kertoo lisäksi syistä, jotka ovat johtaneet lisääntyneeseen/vähentyneeseen ruotsin käyttöön. Yleisin syy, joka on johtanut vähentyneeseen ruotsin käyttöön, on asuinympäristö (10 kommenttia 52:sta). Enemmistö tiedonantajista kertoo muuttaneensa yksikieliseen suomenkieliseen kuntaan. Yksi tiedonantajista kertoo asuneensa ulkomailla maissa, joissa englanti on hallitseva kieli. Eräs tiedonantaja kertoo muuttaneensa Vaasasta Espooseen, ja että tämä on vaikuttanut ruotsin käyttöön, koska ruotsin kielen variantit ovat erilaisia.

Eräs toinen syy, jonka kerrotaan vaikuttaneen vähentyneeseen ruotsin käyttöön, on riittämätön/tehoton ruotsin kielen harjoittelu kielikylvyn jälkeen (3 kommenttia). Yksi tiedonantaja mainitsee esimerkiksi, että ruotsin oppiminen ei ole enää yhtä tehokasta kuin se oli peruskouluaiikoina. Kaksi tiedonantajaa nimeää työn syyksi vähentyneelle kielenkäytölle; ruotsin kielen taidot ovat heikentyneet, koska ruotsin käyttö työelämässä on puutteellista. Eräs tiedonantaja kertoo, että muut kieliopinnot ruotsin sijaan ovat johtaneet vähentyneeseen ruotsin kielen käyttöön, esimerkiksi englanti korvasi ruotsin lukiossa. Yksi tiedonantaja kertoo kodin olevan syy vähentyneelle ruotsin kielen käytölle.

Tiedonantajien kommentit osoittavat, että asuinympäristö on suurin syy vähentyneelle ruotsin kielen käytölle. Tulos on odotettu, koska jokapäiväisessä elämässä ei ole yhtä paljon mahdollisuuksia käyttää kieltä, jota ei käytetä kyseisellä paikkakunnalla. Asuinpaikkakunnan kieli vaikuttaa myös kieliin, joita käytetään esimerkiksi työpaikoilla, opinnoissa ja harrastuksissa. Jos suomenkielisellä asuinpaikkakunnalla, jossa ruotsia ei käytetä yleisesti, ei ole

ruotsinkielisiä kontakteja, johtaa se helposti ruotsin kielen vähentyneeseen käyttöön arjessa.

Kun tarkastellaan ruotsin kielen lisääntyntä käyttöä tiedonantajien keskuudessa, ovat opinnot yleisin syy lisääntyneelle kielen käytölle (28 kommenttia 41:stä). Suuri osa tiedonantajista alkoi opiskella ruotsiksi yliopistossa kielikylvyn jälkeen. Osa tiedonantajista opiskeli ruotsia tai suoritti yksittäisiä ruotsin kursseja kielikylpyopetuksen päättymisen jälkeen (ks. esimerkki 22).

(22) Opiskelen ruotsinkielisessä yliopistossa, joka on kuin toinen kielikylpy.

Työllä näyttää olevan myös iso rooli lisääntyneessä ruotsin kielen käytössä (19 kommenttia). Tiedonantajat kertovat, että he ovat työskennelleet ulkomailla ruotsinkielisillä työpaikoilla, että heillä on ruotsinkielisiä kollegoita tai että he työskentelevät kaksikielisellä alueella, jolla ruotsi on yksi hallitsevista kielistä. Eräs tiedonantaja kertoo, että työn ansiosta ruotsin käytöstä on tullut luonnollisempaa ja että hänen kielellinen itsevarmuutensa on kasvanut.

Ystävät ja tuttavat mainitaan myös selityksenä sille, että ruotsin kielen käyttö on lisääntynyt (8 kommenttia). Yksi tiedonantajista kertoo esimerkiksi hankkineensa ruotsinkielisiä ystäviä sekä seurustelleensa ruotsinkielisten ihmisten kanssa. Asuinympäristö mainittiin seitsemässä kommentissa. Yksi tiedonantaja kertoo muuttaneensa Ruotsiin. Koti mainitaan selityksenä viisi kertaa.

Kolmessa kommentissa asenne mainitaan selityksenä lisääntyneelle kielen käytölle. Yksi tiedonantaja kertoo oman suhtautumistapansa ruotsin kieleen muuttuneen. Omat pyrkimykset ylläpitää kieltä mainittiin kolmessa kommentissa (ks. esimerkki 23).

(23) Olen pitänyt yllä ruotsia mm. lukemalla ruotsinkielistä kirjallisuutta ja puhumalla ruotsia, kun se on ollut mahdollista [...].

Yksi tiedonantaja nostaa median syyksi lisääntyneelle kielen käytölle, koska hän seuraa suomenruotsalaisten henkilöiden videoita Youtubessa.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että opinnot osoittautuivat yleisimmäksi syyksi lisääntyneelle ruotsin kielen käytölle tiedonantajien joukossa. Tämä saattaa johtua siitä, että suuri osa tiedonantajista on tällä hetkellä siinä iässä, että enemmistö opiskelee korkeakoulutasolla, minkä takia opinnot ovat iso osa heidän arkeaan ja niillä on näin ollen suuri vaikutus heidän kielenkäyttönsä.

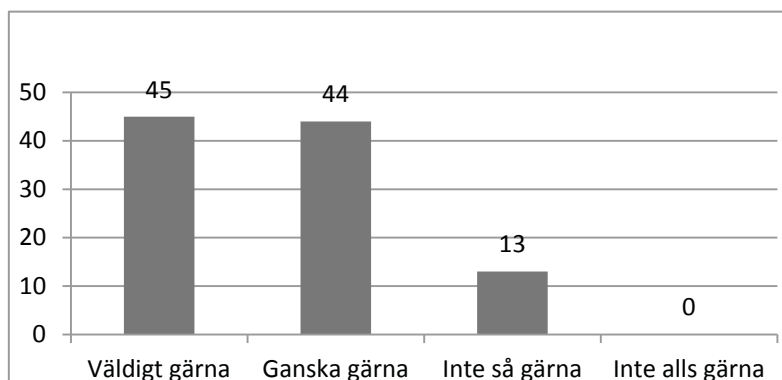
Voidaan olettaa, että monet tiedonantajista ovat hakeutuneet ruotsinkieliseen korkeakoulutukseen, koska ruotsinkieliset opinnot tuntuvat luonnollisilta kielikylpyopetuksen jälkeen. Työ mainitaan myös usein selityksenä lisääntyneelle ruotsin kielen käytölle. Tämä osoittaa, että iso osa entisistä kielikylpyoppilaista työskentelee tänä päivänä työpaikoilla, joilla vaaditaan ruotsin kielen taitoja.

3.3.2 Kieltenopetuksen ja opetusmenetelmien diskurssi

Tutkimuksen tiedonantajilla on paljon mielipiteitä kielikylpyopetuksesta ja niistä tulemme kertomaan tässä alaluvussa. Kerromme ensin tiedonantajien asenteista ruotsia ja kielikylpyä kohtaan (ks. 3.3.2.1), tämän jälkeen selvitämme, mikä on tiedonantajien mielestä parasta kielikylvyssä (ks. 3.3.2.2) ja lopuksi selostamme, kuinka kielikylpyä voitaisiin tiedonantajien mielestä kehittää (ks. 3.3.2.3).

3.3.2.1 Asenteet ruotsia ja kielikylpyä kohtaan

Tutkimus osoittaa, että enemmistö tiedonantajista käyttää ruotsia mielellään. Kokonaiset 44 % ilmaisee käyttävänsä ruotsia *hyvin mielellään* ja 43 % käyttää ruotsia *melko mielellään* (ks. kuvio 8). Tiedonantajista vain 13 % sanoo, että *ei kovin mielellään* käytä ruotsia. Kukaan tiedonantajista ei ilmaise, että *ei lainkaan mielellään* käytä ruotsia. Tämä osoittaa, että tiedonantajilla on suhteellisen positiivinen asenne ruotsin kielen käyttöä kohtaan.

Kuvio 8. Tiedonantajien halukkuus käyttää ruotsia (N=102)

Tiedonantajat suhtautuvat myös melko positiivisesti siihen, että peruskoulun opinnot suoritettiin ruotsiksi. Kokonaiset 39 % piti ruotsiksi opiskelusta *hyvin*

paljon ja 40 % piti siitä *melko paljon*. Tiedonantajista 18 % suhtautui neutraalisti ruotsiksi opiskeluun. Ainoastaan 2 % piti ruotsiksi opiskelusta *melko vähän* ja 1 % *ei pitänyt lainkaan* ruotsiksi opiskelusta.

Tiedonantajat saivat myös perustella valintojaan avoimissa vastauksissa, jotka olemme sitten jakaneet eri kategorioihin sen mukaan, että onko suhtautuminen ruotsin kieleen ja kielikylpyyn positiivista, neutraalia vai negatiivista (ks. taulukko 5). Avoimeen kysymykseen vastaaminen oli vapaaehtoista, joten muutamia vastauksia puuttuu (N=83). Yksi vastaus voi sisältää aineksia useasta eri kategoriasta, ja tällaisissa tapauksissa vastaus on laskettu mukaan jokaiseen sitä koskevaan kategoriaan. Kuten taulukosta käy ilmi, on enemmistö vastauksista positiivisia, ts. ne kuvastavat positiivista asennetta kielikylvyn ruotsinkielisiä opintoja kohtaan (55 vastausta 83:sta). Neutraalia asennetta heijastavat vastaukset ovat toiseksi yleisimpiä (32 vastausta 83:sta), kun taas negatiivista asennetta heijastavat vastaukset ovat harvinaisimpia (25 vastausta 83:sta).

Taulukko 5. Syyt siihen, kuinka tiedonantajat suhtautuvat kielikylvyn ruotsinkielisiä opintoja kohtaan (N=83)

Asenne	Syy	Määrä
Positiivinen	Kognitiiviset syyt	21
	Kielellinen hyöty	15
	Tunteelliset syyt	14
	Opetus/opettaja	3
	Eriytyinen kokemus	2
Neutraali	Tuntui luonnolliselta	23
	Tunteelliset syyt	6
	Opetus/opettaja	1
	Muu	2
Negatiivinen	Kognitiiviset syyt	12
	Tunteelliset syyt	7
	Opetus/opettaja	4
	Pakonomaista	2

Kategoriaan *kognitiiviset syyt* luokiteltiin vastaukset, joissa omaa suhtautumista selitettiin kohdekielen omaksumisen vaikeustasolla, mikä vaikutti suhtautumiseen joko positiivisesti tai negatiivisesti. Positiivisesti ruotsinkielisiin opintoihin suhtautuvissa vastauksissa (21 kommenttia) kategoriassa *kognitiiviset syyt* mainittiin usein, että kielen omaksuminen oli helppoa, mikä puolestaan lisäsi motivaatiota. Tässä muutama lainaus kyseisestä kategoriasta:

- (24) Motivaatio ja kiinnostus kieleen syttyi ja kun kieltä oppi käyttämään ja ymmärtämään, innostuneisuus kasvoi. Kielikylvyssä kieltä rohkaistuu käyttämään eri tavoin kuin perinteisessä kielenopetuksessa.[...]
- (25) Kielet ovat aina olleet vahvuuteni. Kielikylpyluokkien opetustyyli oli huomattavasti mielekkäämpää kuin suomenkielisten luokkien, sopi minulle paremmin. Koin että sain ns. samalla vaivalla, vähän niinkuin ohimennen kahden kielen taidon yhden kielen sijaan, kuitenkin jäämättä paitsi mistään.

Esimerkissä 24 tiedonantaja kertoo, että motivaatio ja kiinnostus kasvoivat, kun hän oppi käyttämään ja ymmärtämään kieltä. Tiedonantajan mukaan kielikylvyssä saa myös eri tavalla rohkeutta käyttää kieltä kuin perinteisessä kieltenopetuksessa. Esimerkissä 25 tiedonantaja sanoo olleensa aina vahva kielissä ja hän kokee, että kielikylpyopetuksen opetusmetodi on huomattavasti mielekkäämpi kuin perinteisen suomenkielisen opetuksen. Tiedonantaja kokee, että hän sai kielitaidot kahdessa kielessä yhden sijaan eikä jäänyt paitsi mistään.

Ruotsinkieliseen opetukseen positiivisesti suhtautuvista tiedonantajista 15 mainitsee kommentissaan kielellisen hyödyn. Tiedonantajat kokevat, että kaksikielisyys ja kielikylvyn tarjoamat ruotsin kielen taidot ovat olleet hyödyksi. 14 kommenttia, joissa suhtaudutaan positiivisesti ruotsinkieliseen opetukseen, sisältää tunteellisia syitä, joissa on opetukseen liittyviä positiivisia tunteita. Alla on muutama lainaus kyseisestä kategoriasta.

- (26) Pidän ruotsin kielestä todella paljon. Ruotsia kuuli kaikkein parhaiten koulussa tunneilla, joten oli mukava opiskella ruotsiksi.[...]
- (27) Oli hauskaa poiketa tavallisesta ja olin kiinnostunut kielen oppimisesta.

Esimerkissä 26 tiedonantaja kertoo pitävänsä ruotsin kielestä paljon, minkä ansiosta hän piti ruotsiksi opiskelusta. Esimerkissä 27 tiedonantaja on sitä

mieltä, että oli hauskaa olla erilainen kielikylpyopetuksen takia ja että hän oli kiinnostunut kielen oppimisesta.

Ruotsinkieliseen opetukseen positiivisesti suhtautuvissa kommentteissa kolmessa mainitaan näkökohtia, jotka liittyvät opetukseen tai opettajaan, mikä nähdään alla olevassa esimerkissä.

(28) Meillä oli mukava luokka ja opettajat, se oli tärkeintä![...]

Esimerkissä 28 tiedonantaja kokee, että opettaja ja luokka olivat mukavia, mikä oli tärkeintä.

Kahdessa kommentissa, joissa suhtaudutaan positiivisesti ruotsinkieliseen opetukseen, mainitaan itse kokemuksen olleen positiivinen. Tiedonantajat kokevat, että kielikylpyopetuksen tarjoama erityinen kokemus oli mukava.

Ne, jotka suhtautuvat suhteellisen neutraalisti ruotsinkieliseen opetukseen, mainitsevat kommentteissaan usein, että se tuntui luonnolliselta (23 kommenttia). Alla on esimerkki tästä.

(29) Opiskeluvaiheessa kieli ei herättänyt suurempia puolesta/vastaan tunteita. Kun oli tottunut ruotsin kieleen, ei se tuntunut erikoiselta.

Esimerkissä 29 tiedonantaja ilmaisee, että kieli ei herättänyt sen suurempia tunteita puolesta tai vastaan, koska siihen oli tottunut.

Ne, jotka suhtautuvat ruotsinkieliseen opetukseen neutraalisti, mainitsevat myös tunteelliset syyt (6 kommenttia). Esimerkkejä näistä on nähtävissä alla.

(30) Oli ihan jees, vaikka jossain välissä en niin asiasta pitänyt.

(31) En pitänyt siitä enemmän kuin muista aineista, mutta pidin koulusta yleensä niin ruotsi meni samalla linjalla.

Esimerkissä 30 tiedonantaja on sitä mieltä, että ruotsinkielinen opetus oli ihan "okei", vaikka hän ei aina pitänyt siitä. Esimerkissä 31 tiedonantaja ei pitänyt ruotsista sen enempää kuin muistakaan aineista, mutta koska hän piti koulussa käymisestä, niin hän piti myös ruotsista.

Opetus ja opettaja mainittiin myös neutraaleissa kommentteissa, mikä näkyy alla olevissa esimerkeissä.

(32) Riippui niin paljon opettajasta, ja millä vuosikurssilla opiskeltiin.

Esimerkissä 32 tiedonantaja kertoo, että hänen mielipiteensä ruotsinkielisestä opetuksesta riippui eniten opettajasta ja vuosikursista. Kommenteissa (2 kommenttia) mainittiin myös seuraavia syitä:

- (33) Luokka oli hitsautunut yhteen koko peruskoulun ajan, koska kaikki olivat koko kouluajan samalla luokalla.
- (34) Svårt att säga för man tänker inte så mycket på hur det känns att studera i grundskolan överhuvudtaget... man har ingenting att jämföra med.

Esimerkissä 33 tiedonantaja kertoo, että luokka oli hitsautunut yhteen koko peruskouluajan. Esimerkissä 34 tiedonantaja kokee, ettei voi vastata kysymykseen siitä, että pitikö hän ruotsiksi opiskelemisesta, koska hänellä ei ole vertailukohtaa.

Ne, jotka suhtautuvat ruotsinkieliseen opetukseen negatiivisesti, mainitsevat usein *kognitiiviset syyt* kommentissaan (12 kommenttia), joiden mukaan opetus oli joko liian haastavaa tai liian helppoa, mikä teki opetuksesta ikävystyttävää. Alla on lainauksia kyseisestä kategoriasta.

- (35) [...]Koin myös, että oppimiseni kärsi ajoittain ruotsin takia. Meille opetettiin matematiikkaa aina ruotsiksi ja minulla oli siinä muutenkin vaikeuksia, ruotsiksi tapahtuneen opetuksen vuoksi koin, että vaikeuksia oli enemmän. Ala-asteella myös englantia opetettiin ruotsiksi. Tämä ei ollut mielestäni loogista.
- (36) Kävin ruotsinkielisen päiväkodin, joten alkuun koulussa oli tylsää opiskella kieltä jonka jo osasin. Myöhemmin kieliopin opiskelu tuntui "pakkopullalta".

Esimerkissä 35 tiedonantaja on sitä mieltä, että eri aineiden oppiminen vaikeutui ruotsinkielisen opetuksen takia. Tiedonantajalla oli lisäksi vaikeuksia matematiikassa, mitä ruotsinkielinen opetus vaikeutti entisestään. Tämän lisäksi hänen mielestään ei ole loogista, että suomenkielisille lapsille opetetaan englantia ruotsiksi. Esimerkin 36 tiedonantajalla on päinvastaisia kokemuksia; kieltenopetus oli nimittäin liian helppoa. Tiedonantaja on käynyt ruotsinkielisessä päiväkodissa, mikä teki kielikylvystä ikävystyttävää, koska hän osasi jo kohdekielen. Hän kokee myös, että kieliopin opetus tuntui myöhemmin pakonomaiselta.

Seitsemän niistä tiedonantajista, joilla on negatiivisia tunteita ruotsinkielistä opetusta kohtaan, mainitsevat *tunteelliset syyt*. Toisaalta suuri osa vaikuttaa

nykyään olevan tyytyväisiä siihen, että he ovat opiskelleet ruotsiksi peruskoulussa siitäkkin huolimatta, että se herätti heissä negatiivisia tunteita kouluaikoina. Alla muutamia esimerkkejä.

- (37) När jag studerade på svenska det var fruktansvärd men nu när jag tänker på det jag hittar inte en ända dåligt sida. Jag tror att min attityd var den största som påverkade till det.

(Kun opiskelin ruotsiksi, se oli hirveää, mutta nyt kun ajattelen sitä, en keksi ainuttakaan huonoa puolta. Luulen, että asenteeni vaikutti siihen eniten.)

- (38) Varsinkin yläasteella ruotsiksi opiskelu tuntui tympeältä ja taisimpa vähän kapinoidakin että miksi minut on laitettu kielikylpyyn, mutta jälkeinpäin olen ollut ylpeä ja iloinen kielikylpytaustastani.[...]

Esimerkissä 37 tiedonantaja ei pitänyt ruotsiksi opiskelusta peruskouluaikoina, mutta ei näe siinä enää mitään huonoa. Hän uskoo, että oma asenne oli suurin syy siihen, miksi hän suhtautui ruotsinkieliseen opetukseen negatiivisesti peruskouluaikoina. Esimerkissä 38 tiedonantaja kertoo, että ruotsiksi opiskelu tuntui tylsältä etenkin yläasteella, minkä takia hän kapinoikin hieman kielikylpyopetusta vastaan. Nykyään tiedonantaja on kuitenkin ylpeä ja iloinen kielikylpytaustastaan.

Neljässä kommentissa, joissa suhtaudutaan negatiivisemmin ruotsinkieliseen opetukseen, mainitaan kategoria *opetus/opettaja*. Alla on pari esimerkkiä tästä.

- (39) Jag skulle ha tyckt om det mera om jag hade haft bättre lärare.

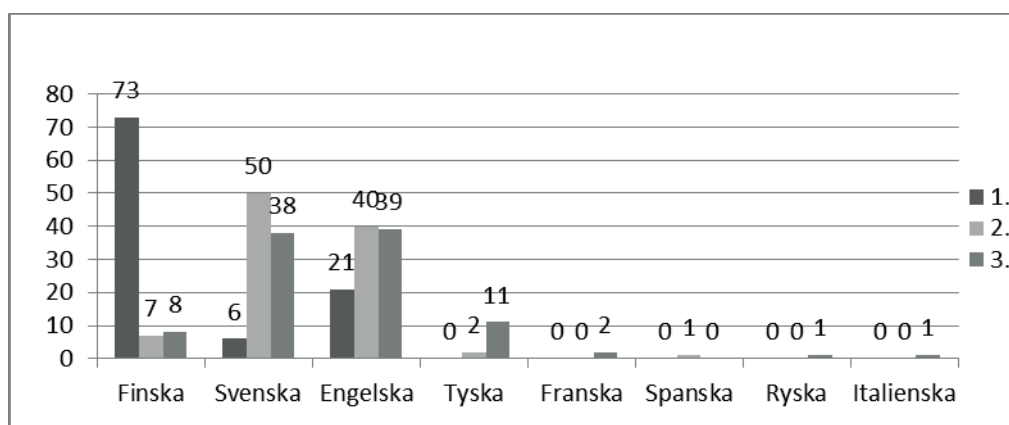
- (40) Yläkoulussa opetuksen taso laski erittäin paljon.

Esimerkissä 39 tiedonantaja kokee, että olisi pitänyt ruotsinkielisestä opetuksesta enemmän, jos opettaja olisi ollut parempi. Esimerkissä 40 tiedonantaja toteaa, että opetuksen taso laski yläasteella erittäin paljon.

Kaksi tiedonantajista selittää negatiivista näkemystään sillä, että ruotsinkielinen opetus tuntui pakonomaiselta – niin opetus kokonaisuudessaan kuin ruotsin kielen käyttökin. Kun joku tuntee olevansa pakotettu opiskelemaan kieliä, luetaan se disintegratiiviseksi suhtautumiseksi, mikä on epäsuotuisin suhtautumistapa motivaatiota ajatellen (Börestam & Huss 2001: 54–55).

Tiedonantajia pyydettiin myös esittämään kolme kieltä tärkeysjärjestyksessä oman käsityksen mukaan (ks. kuvio 9). Enemmistön (73 %) mielestä suomi on tärkein kieli, mikä on ymmärrettävää ottaen huomioon, että suomi on

tiedonantajien äidinkieli. 21 % tiedonantajista valitsi englannin tärkeimmäksi kieleksi ja 6 % valitsi ruotsin tärkeimmäksi kieleksi. Toiseksi tärkeimmäksi kieleksi puolet tiedonantajista oli valinnut ruotsin (50 %). 40 % tiedonantajista näkee englannin toiseksi tärkeimpänä kielenä, kun taas 7 % valitsi suomen toiseksi tärkeimmäksi kieleksi. Vain 2 % näki saksan toiseksi tärkeimpänä kielenä ja 1 % espanjan toiseksi tärkeimpänä. Tiedonantajista 39 % valitsi englannin kolmanneksi tärkeimmäksi kieleksi. 38 % valitsi ruotsin kolmanneksi tärkeimmäksi kieleksi. Tiedonantajista 11 % valitsi saksan kolmanneksi tärkeimmäksi kieleksi ja 8 % valitsi suomen. Muita kieliä, jotka mainittiin kolmanneksi tärkeimpinä, olivat ranska, venäjä ja italia.

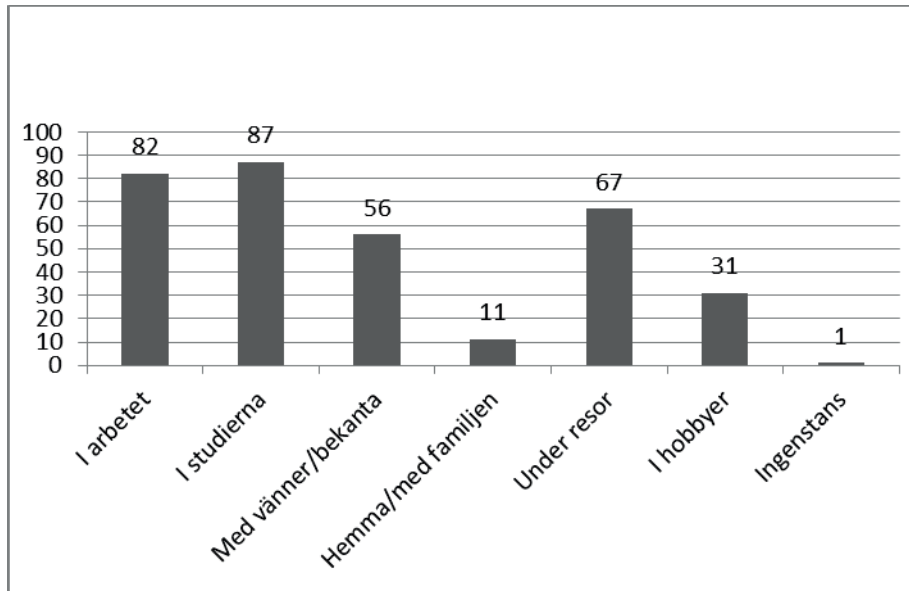

Kuvio 9. Tiedonantajien kielten priorisointi (N=100)

Tiedonantajia pyydettiin myös kertomaan, kuinka paljon hyötyä kielikylpyopetuksesta on ollut heille kielellisestä näkökulmasta. Suurin osa tiedonantajista (76,5 %) kokee, että heille on ollut *erittäin paljon* hyötyä kielikylpyopetuksesta. Tiedonantajista 19,5 % kokee, että he ovat hyötäneet kielikylpyopetuksesta *melko paljon*, kun taas 3 % kokee hyötäneensä kielikylpyopetuksesta *keskinkertaisesti*. Ainoastaan 1 % tiedonantajista on sitä mieltä, että he ovat hyötäneet kielikylpyopetuksesta *melko vähän* kielellisestä näkökulmasta. Kukaan tiedonantajista ei koe, että kielikylpyopetuksesta *ei olisi ollut lainkaan* hyötyä. Tämä osoittaa, että tutkimuksen tiedonantajat suhtautuvat kielikylpyopetukseen positiivisesti, kun ajatellaan sen tarjoamia kielellisiä taitoja.

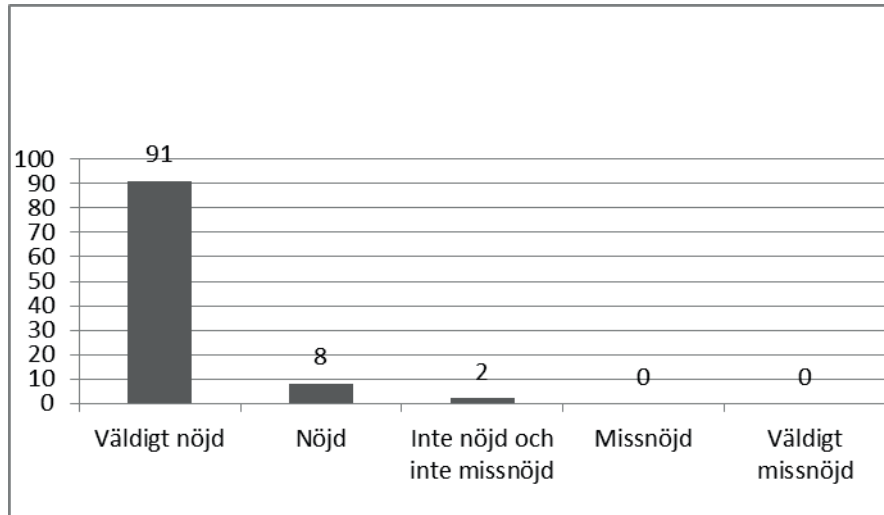
Tiedonantajat kokevat, että heille on eniten hyötyä kielikylvyn tarjoamista kielellisistä taidoista opinnoissa (85 %) ja töissä (80 %) (ks. kuvio 10). Lisäksi suuri osa on hyötynyt kielellisistä taidoistaan matkoilla (66 %) sekä ystävien ja

tuttavien kanssa (55 %). Vähiten tiedonantajat ovat hyötynet kielellisistä taidoistaan kotona tai perheen kanssa (11 %) sekä harrastuksissa (30 %). Ainoastaan yksi tiedonantaja oli sitä mieltä, että hän ei ole missään tilanteessa hyötynyt kielikylyn tarjoamista kielellisistä taidoista.

Kuvio 10. Tilanteet, joissa tiedonantajat ovat hyötynet eniten kielikylyn tarjoamista kielellisistä taidoista (N=102)

Lomakkeessa tiedonantajat saivat kertoa, kuinka tyytyväisiä he ovat siihen, että he ovat osallistuneet kielikylypöpetukseen. Kuten kuviosta 11 voidaan nähdä, ovat tiedonantajat ylipäänsä hyvin tyytyväisiä siihen, että ovat osallistuneet kielikylypöpetukseen. Jopa 90 % tiedonantajista on hyvin tyytyväisiä, että he ovat suorittaneet peruskoulun kielikylypöpetuksessa, kun taas 8 % on tyytyväisiä ja 2 % ei ole tyytyväisiä eikä tyytymättömiä. Kukaan tiedonantajista ei kertonut olevansa tyytymätön tai hyvin tyytymätön.

Kuvio 11. Tiedonantajien tyytyväisyys kielikylpyyn osallistumisesta (N=101)

Lisäksi tiedonantajilta kysyttiin, voisivatko he ajatella suosittlevansa tai ovatko he suositelleet kielikylpyopetusta muille. Ottaen huomioon tiedonantajien asenne kielikylpyopetusta kohtaan he voivat joko suositella tai olla suosittelematta kielikylpyä muille. Tulos on hyvin yksiselitteinen. Tiedonantajista nimittäin 100 % voisi suositella tai on suositellut kielikylpyopetusta muille. Myös tämän kysymyksen tulokset osoittavat, että tiedonantajat ovat hyvin tyytyväisiä kielikylpyopetukseen.

Lyhyesti voidaan sanoa, että he, jotka suhtautuvat ruotsinkieliseen opetukseen positiivisesti, suhtautuvat pääasiassa positiivisesti myös kieleen, kielen oppimiseen ja itse kokemukseen. Neutraalisti ruotsinkielistä opetusta kohtaan suhtautuvat mainitsevat useimmiten, että se tuntui luonnolliselta tai että heidän mielestään se ei ollut parempaa tai huonompaa kuin mikään muukaan koulussa. He, jotka suhtautuvat ruotsinkieliseen opetukseen negatiivisesti, kokevat, että opetus vieraalla kielellä oli joko liian vaikeaa tai helppoa, että heillä oli negatiivinen asenne ruotsinkielistä opetusta kohtaan, että he olivat pettyneitä opetukseen tasoon tai että he tunsivat kielikylpyyn osallistumisen olevan pakonomaista.

Tiedonantajat saivat myös kuvailla kolmella sanalla kielikylvyn merkitystä heille. Heidän piti täydentää lause "*Kielikylpy on...*" kolmella eri vastauksella. Kysymykseen vastaaminen oli vapaaehtoista ja 91 henkilöä vastasi. Reilun kymmenen hengen vastauksen puuttuminen voi johtua siitä, että tämä oli lomakkeen viimeinen kysymys ja tietyt tiedonantajat eivät ehkä jaksaneet vastata

enää avoimiin kysymyksiin. Kysymykseen annettiin vastaukseksi yhteensä 82 eri sanaa ja fraasia (ks. taulukko 6).

Ylivoimaisesti yleisin sana, jolla kielikylvyn merkitystä kuvailtiin, oli *hyödyllinen* (33 vastausta). Muita yleisimmin toistuvia sanoja, joilla kielikylvyn merkitystä kuvailtiin, olivat *opettavainen* (17), *tärkeä* (13), *mahdollisuus* (13), *hauska* (8), *kehittävä* (8), *mielenkiintoinen* (7), *yhteisö* (6), *rikkaus* (6), *mieltä avartava* (5) ja *ystävät* (5). Kaikki nämä sanat kuvaavat kielikylpyä positiivisena asiana. Tulokset useimmin esiintyvistä näkökulmista *hyödyllinen* (33) käyvät yksiin Jeringin (2008) tutkielman tulosten kanssa, joiden mukaan iso osa kielikylpyoppilaista, jotka kokevat kaksikielisyyden positiivisena, perustelevat asennettaan näkökulmalla "hyödyllinen".

Niistä 82 sanasta ja fraasista, joilla tutkimuksemme tiedonantajat kuvailevat kielikylpyopetuksen merkitystä, on 70 sanalla/fraasilla (85,5 %) positiivinen sävy. Yhdeksän sanoista/fraaseista (11 %) on neutraaleja. Esimerkkejä näistä ovat *erilainen*, *elämäntapa* ja *koulu*. Ainoastaan kolmella sanalla (3,5 %) on negatiivinen sävy. Nämä sanat ovat *ruotsalaistaminen*, *pakotettu* ja *vaativa*. Toisaalta sana *vaativa* voidaan tulkita sekä positiivisena että negatiivisena sanana, mutta tässä asiayhteydessä sanalla tulkittiin olevan negatiivisempi sävy.

Taulukko 6. Kielikylpyopetuksen merkitys tiedonantajille sanoin ja fraasein kuvailtuna (N=91)

Sana/fraasi	Määrä	Sana/fraasi	Määrä
Hyödyllistä	33	Opettavaista	17
Tärkeää	13	Mahdollisuus	13
Hauskaa	8	Kehittävää	8
Mielenkiintoista	7	Yhteisö	6
Rikkaus	6	Mieltä avartavaa	5
Ystävät	5	Erialaista	4
Osa identiteettiä	4	Kekseliästä/nokkelaa	4
Palkitsevaa	4	Mukavaa	4
Kaksikielisyys	4	Työmarkkinat	3
Rikastuttavaa	3	Tehokasta	3
Etu	3	Lahja	3
Vaativaa	3	Välttämätöntä	3
Kielenoppimista	3	Kielitaitoa	3
Kannustavaa	3	Lapsuus	2
Hyvä	2	Hyvä lähtökohta	2
Tulevaisuus	2	Toimivaa	2
Taitoja	2	Luonnollista	2
Etuoikeus	2	Käytännöllistä	2
Itsevarmuutta	2	Jokapäiväistä elämää	2
Aktivoivaa	1	Ajankohtaista	1
Yleissivistävää	1	Kaikkea	1
Uraauurtavaa	1	Hyvä keksintö	1
Hyvä oppimismenetelmä	1	Hyvä opettaja	1
Parasta	1	Ovia avaava	1
Kokemus	1	Fantastista	1
Hienoa	1	Monikielisyys	1
Menestyksekkäs	1	Perustavanlaatuisia	1
Eteenpäin suuntaavaa	1	Ruotsalaistamista	1
Sitoutumista	1	Perusta	1
Tietoa	1	Elämäntapa	1
Onnistua	1	Helppoa	1
Pitkäjännitteistä	1	Kannattavaa	1
Muistoja	1	Rohkeutta	1
Monipuolista	1	Monipuolistavaa	1
Mahdollistavaa	1	Juuri minulle sopiva	1
Hauska kokemus	1	Sosiaalista	1
Suuri apu	1	Eriyinen mahdollisuus	1
Koulu	1	Eriyisosaamista	1
Kielellistä kasvattamista	1	Pakotettua	1
Opintoja helpottavaa	1	Erinomaista	1
Arvokasta	1	"Silta yli synkän virran"	1

3.3.2.2 Kielikylpyopetuksen kultajyväset

Entisten kielikylpyoppilaiden käsitykset kielikylvyn parhaista puolista ovat yhtäpitäviä yhteiskunnallisen diskurssin kanssa, jossa kielitaitoja pidetään *hyödyllisinä*. 91 tiedonantajaa vastasi kysymykseen siitä, mikä on parasta kielikylvyssä. Tiedonantajien vastaukset on luokiteltu seuraaviin kymmeneen kategoriaan: *opetusmenetelmä, ruotsin oppiminen, sama luokka koko peruskoulun ajan, valmius oppia muita kieliä, muiden kielten (varhainen) oppiminen, ilmapiiri, itsevarmuus käyttää kieliä, tutustuminen suomenruotsalaiseen/ruotsalaiseen kulttuuriin, mieltä avartavuus sekä muut*. Yksi vastaus voi sisältää aineksia useasta eri kategoriasta, ja tällaisissa tapauksissa vastaus on laskettu mukaan jokaiseen sitä koskevaan kategoriaan.

Tiedonantajien vastauksissa useimmiten mainittu (36 kommentissa 91:stä) näkökulma on opetusmenetelmä. Tiedonantajat vaikuttavat olevan tyytyväisiä käytännölliseen ja kokonaisvaltaiseen opetukseen; että opetus painottui suullisten taitojen kehittämiseen kirjallisten taitojen sijaan ja että kielenoppiminen tapahtui luonnollisella tavalla. Tämä näkyy alla olevissa esimerkeissä.

- (41) Kokonaisvaltaisuus kielen oppimisessa.
- (42) Monipuolisuus ja kaikkein parasta se, että kieli opittiin käytännön kautta. esim laululeikkien avulla jne.
- (43) Kieltä saa käyttää monipuolisesti erilaisissa tilanteissa ja kielikylvyssä oppii huomaamatta uuden kielen käyttämällä ja kuuntelemalla.
- (44) Kielen luonnollinen oppiminen. Panostus suulliseen taitoon ja esiintymiseen.

Esimerkin 41 tiedonantajan mukaan parasta kielikylpyopetuksessa oli kokonaisvaltainen opetus. Lisäksi esimerkissä 42 tiedonantaja kommentoi, että parasta oli monipuolisuus ja se, että uusi kieli opittiin käytännön harjoitusten avulla. Toisekseen esimerkissä 43 tiedonantajan mielestä parasta kielikylvyssä on, että sai mahdollisuuden käyttää kieltä monipuolisesti eri tilanteissa ja että kielen oppii huomaamattaan käyttämällä ja kuuntelemalla sitä. Myös esimerkissä 44 tiedonantaja on sitä mieltä, että parasta kielikylvyssä on, että kielen oppii luonnollisesti ja että siellä panostettiin suullisiin taitoihin ja esiintymiseen.

31 vastauksessa mainitaan *ruotsin oppiminen*. Tiedonantajat vaikuttavat olevan tyytyväisiä siihen, että he ovat helpolla ja luonnollisella tavalla saaneet sujuvat ja

syventävät ruotsin kielen taidot. Myös suulliset taidot ja itsevarmuus käyttää kieliä mainitaan usein (ks. esimerkki 45).

- (45) Se, että saavutin lähes kaksikielisyyden tasoisen ruotsin kielen taidon[...].

Muun muassa yllä olevan esimerkin tiedonantaja on sitä mieltä, että parasta kielikylpyopetuksessa on, että hän on saavuttanut sellaiset ruotsin kielen taidot, jotka ovat lähes rinnastettavissa kaksikielisten ihmisten kielitaitoihin. Myös Ladvelinin tutkimus osoittaa, että ensimmäisten kielikylpyoppilaiden mielestä parasta kielikylpyopetuksessa on, että he ovat saaneet kyvyn kommunikoida ruotsiksi (Ladvelin 2007: 122).

Yksi toistuva näkökulma tiedonantajien vastauksissa on, että sama luokka säilyy koko peruskoulun ajan (15 kommenttia). Näissä kommentoidaan usein vuosien aikana saavutettua hyvää ryhmähenkeä, yhteenkuuluvuutta sekä turvallisuutta (ks. esimerkki 46).

- (46) Parasta olivat muut oppilaat jotka pysyivät vuodesta toiseen samalla luokalla ja joista lopulta tuli eräänlainen perhe. Kielikylpyluokalla oli fiksua porukkaa ja meillä oli aina hyvä henki!

Esimerkissä 46 tiedonantaja kertoo, että parasta kielikylvyssä olivat luokan muut oppilaat, joista useiden yhteisten vuosien jälkeen tuli kuin perhe. Hän kehuu myös kielikylpyluokan oppilaita älykkäiksi ihmisiksi ja nostaa esiin koko peruskouluajan kestäneen hyvän ryhmähengen.

Valmius oppia muita kieliä mainitaan tiedonantajien kommentteissa 14 kertaa. Tiedonantajat kokevat, että kielikylpyopetus on vahvistanut heidän valmiuttaan oppia kieliä, mikä helpottaa muiden kielten oppimista huomattavasti (ks. esimerkki 47).

- (47) [...] Se on antanut myös hyvät valmiudet ns. kehittyneeseen kielipäähän. Ts. kielten oppiminen on n. 100 % varmasti helpottunut.

Edellisen esimerkin tiedonantaja kokee, että valmius oppia uusia kieliä on kehittynyt kielikylvyn ansiosta. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että enemmistö tiedonantajista on samaa mieltä. Tiedonantajia pyydettiin kertomaan, että kokevatko he kielikylpyopetuksen vaikuttaneen heidän valmiuteensa oppia uusia kieliä, ja 79 % heistä on sitä mieltä, että kielikylpyopetus on vaikuttanut heidän valmiuteensa oppia uusia kieliä. Vain 4 % kokee, että kielikylpy ei ole vaikuttanut heidän valmiuteensa oppia uusia kieliä. Vain 4 % kokee, että kielikylpy ei ole vaikuttanut heidän valmiuteensa oppia uusia kieliä ja 17 % vastasi *en osaa sanoa*.

Myös uusien kielten (varhainen) oppiminen mainitaan toistuvasti tiedonantajien kommenteissa (8 kommenttia). Monet tiedonantajat korostavat uusien kielten varhaisen aloittamisen tärkeyttä erityisesti, kun otetaan huomioon lasten herkkyys oppia uusia kieliä. Kuten tiedonantaja esimerkissä 48 ilmaisee, niin parasta kielikylvyssä oli se, että kieliä ylipäänsä painotettiin; myös muut kielet (L3 ja L4) aloitettiin aikaisemmin kuin perinteisessä opetuksessa.

- (48) Kielten korostaminen ylipäätään. Paitsi että opetettiin ruotsiksi, myös muut kielet (englanti, saksa) alkoivat aikaisemmin kuin muilla, ja niitä myös piti tärkeinä, mikä on erittäin hyvä. Kieltenopetuksen pitäisi alkaa mahdollisimman ajoissa kaikille, kun lapsen herkkyttä oppia kieli on vielä jäljellä.

Esimerkissä 48 tiedonantaja on sitä mieltä, että kaikkien lasten kieltenopetus tulisi aloittaa varhaisessa iässä, kun alttius oppia uusia kieliä on suuri. Kuten aiemmin jo todettiin, voidaan kielikylpyopetuksen tavoitteena Suomessa katsoa olevan monikielisyys kaksikielisuuden sijaan; kielikylpyopetuksen aikana aloitetaan nimittäin yhteensä neljä eri kieltä (Björklund & Mård-Miettinen 2011: 20–21).

Ilmapiiri mainitaan tiedonantajien kommenteissa seitsemän kertaa. Näissä mainitaan usein luokan hyvä henki, mutta kommenteissa mainitaan myös yhteisöllisyys koko kielikylpy-yhteisössä, joka koostui opettajista, oppilaista ja vanhemmista. Yksi tiedonantaja kertoo esimerkiksi, että parasta kielikylvyssä olivat ystävät ja ympäristö.

Myös *itsevarmuus käyttää kieltä* mainitaan kielikylvyn positiivisena seurauksena (5 kommenttia). Näissä kommentoidaan rohkeutta käyttää ruotsia sekä virheiden tekemisen pelkäämättömyyttä. Tämä nousi esiin myös Ladvelinin tutkimuksessa, jossa tiedonantajat kokivat, että heillä on sekä taitoja että itseluottamusta käyttää ruotsia sekä koulussa että sen ulkopuolella (Ladvelin 2007: 119–124; Laurén 2008: 72). Lisäksi Swain ja Lapkin huomasivat tutkimuksessaan, että kielikylpyoppilailla on yleisesti ottaen hyvä itseluottamus, kun tarkastellaan kohdekielen kielitaitoja (Swain & Lapkin 1982: 36–55).

Kommenteissa nousee esiin myös tiedonantajien kiitollisuus siitä, että he ovat saaneet mahdollisuuden tutustua suomenruotsalaiseen ja ruotsalaiseen kulttuuriin (3 kommenttia). Esimerkki tästä nähdään alla.

- (49) [...]Tavallaan kielikylvyn kautta pääsi ikään kuin ekskursiolle suomenruotsalaiseen kulttuuriin, sillä Kokkolassa kaksikielisellä paikkakunnalla meidän luokka meni aina esimerkiksi kirkkoon

suomenruotsalaisten kanssa jne. Altistuimme siis myös ruotsinkieliselle kulttuurille ja "tavoille" mitä pidän ehdottomana rikkautena.

Edellisen esimerkin tiedonantaja kuvailee kielikylpyä ekskursiona suomenruotsalaiseen kulttuuriin, jossa oppilaat altistuvat ruotsinkieliselle kulttuurille ja sen tavoille, mitä tiedonantaja pitää ehdottomana rikkautena.

Myös kielikylvyn mieltä avartavaa puolta arvostetaan (2 kommenttia). Näissä kommentteissa mainitaan avartunut maailmankuva sekä suvaitsevaisuus ja ymmärrys muita kulttuureita kohtaan. Kommentteissa mainitaan muun muassa, että maailmankuva on avartunut kielikylvyn ansiosta ja että ymmärrys muita kulttuureita kohtaan on kasvanut. Myös Westergårdin pro gradu -tutkielma osoittaa, että kielikylpyoppilaille on positiivisia asenteita suomenruotsalaisia kohtaan (Westergård 1996). Tämä nousi esiin myös Tiitisen pro gradu -tutkielmassa, joka osoitti, että kielikylpylapset ovat kiinnostuneita ruotsin kielestä ja ruotsinkielisestä yhteiskunnasta sekä koulussa ja koulun ulkopuolella.

Tiedonantajien mukaan parasta kielikylvyssä ovat yllä olevien asioiden lisäksi hyvä opettaja, rakkaus ruotsin kieleen, lahjakkaat luokkakaverit, leirikoulu ruotsinkielisissä paikoissa ja se, että ei ole erillisiä ruotsin tunteja, sekä kielikylvyn vaikutus omaan asenteeseen ja kieli-identiteettiin.

3.3.2.3 Kielikylpyopetuksen kehitysehdotuksia

Tiedonantajat saivat kertoa lomakkeessa mielipiteensä siitä, kuinka kielikylpyopetusta voitaisiin kehittää. Tähän avoimeen kysymykseen vastasi 83 tiedonantajaa. Tiedonantajien vastaukset on jaettu 15 kategoriaan teeman mukaan. Osa vastauksista on laskettu useisiin eri kategorioihin, koska ne sopivat useisiin.

15 kommentissa kritisoidaan yläasteen kielikylpyopetusta. Tiedonantajat ovat tyytymättömiä siihen, että ruotsinkielisen opetuksen osuus romahti siirryttäessä ala-asteelta yläasteelle. Joidenkin tiedonantajien mukaan tämä johti heikentyneisiin ruotsin kielen taitoihin.

Kuten aikaisemmin mainittiin, tiedonantajien ohjelmalle eli varhaiselle täydelliselle kielikylvyllä on ominaista, että kaikki opetus tapahtuu ensimmäisten vuosien aikana kielikylpykielellä ja sen jälkeen sen osuus pienenee vähitellen niin, että 5–7 vuoden jälkeen kohdekielen ja äidinkielen suhde opetuksessa on

50/50. Opetus jatkuu tässä suhteessa peruskoulun loppuun saakka. (Laurén 1995: 20)

Kymmenen tiedonantajista sanoo, että kielikylvyssä opitaan liian vähän kielioppia. Kommenteissa mainitaan, että kielioppiopetuksen vähyydellä oli negatiivisia vaikutuksia myöhemmille ruotsin kielen opinnoille. Yksi tiedonantaja sanoo muun muassa (ks. esimerkki 50), että kielikylvyssä tulisi olla enemmän kielioppiopetusta, koska se on vaikea alue.

(50) Jag tycker att man skulle ha mera grammatik för att man hör och kanske talar hela tiden svenska men jaa grammatik är en sådan ”område” som man lär inte så lätt.

Myös Ladvelinin tutkimuksessa monet oppilaat kritisoivat muodollisen kielioppiopetuksen puutetta sekä yläasteopetuksen laatua (Ladvelin 2007: 123). Nämä kaksi näkökulmaa toistuvat tiedonantajien kommenteissa useimmiten, myös meidän tutkimuksessamme. Syy, miksi kieliopin opetus ei ole kielikylvyssä yhtä kattavaa kuin yleisopetuksessa, on, että yksi kielikylvyn keskeisistä periaatteista on, että kohdekieli on oppimisen väline eikä tavoite ja näin ollen huomio kiinnittyy pääasiassa sisältöön eikä kielen muotoon. (Laurén 1995: 19)

Yhdeksässä kommentissa sanotaan, että kielikylvyssä oppilaita tulisi kannustaa puhumaan enemmän ruotsia. Tiedonantajat ovat sitä mieltä, että opettajien tulisi kannustaa oppilaita puhumaan enemmän ruotsia sekä opettajien kanssa että keskenään. Tiedonantaja esimerkissä 51 kertoo muun muassa, että opettaja antoi oppilaiden puhua hänelle suomea, mikä on tiedonantajan mielestä johtanut siihen, että suulliset taidot eivät ole kehittyneet samassa määrin kuin kielitaidon muut osa-alueet.

(51) Omana aikanani meidän oppilaiden ei ollut pakko puhua opettajalle ruotsia, vaan saimme keskustella hänelle suomeksi. Tämä oli minusta huono asia, sillä tänä päivänä puhetaidoni ruotsiksi ei ole niin luonteva ja varma kuin muut kielenkäytön osa-alueet. [...]

Tiedonantajista seitsemän on sitä mieltä, että kielikylpykouluja tulisi olla enemmän ja että kielikylpyopetusta pitäisi olla saatavilla kaikille. Kielikylpyopetuksen ongelma Suomessa on, että kielikylpyopetuksen kysyntä on useilla paikkakunnilla suurempaa kuin tarjonta (Kangasvieri ym. 2012).

Viidessä kommentissa sanotaan, että oppilaiden äidinkielen taitojen kehittämiseen tulisi keskittyä enemmän. Yksi kielikylvyn periaatteista on, että kielikylpyopetus säilyttää ja kehittää oppilaan omaa äidinkieltä ja kulttuurista

identiteettiä, samanaikaisesti kun kohdekieli kehittyi ja sen kulttuuri tulee tutuksi (Laurén 1995: 20). Erään tiedonantajan mielestä välillä tuntui kuin ”suomi jäisi ruotsin jalkoihin”. Toisen tiedonantajan mukaan äidinkielen kehitys ei edennyt samassa tahdissa kuin samanikäisten perinteisessä opetuksessa olevien oppilaiden, vaikka suurempia ongelmia ei olekaan ilmaantunut (katso esimerkki alla).

- (52) Äidinkielen saaminen myös vahvaksi on tärkeää (itse koin, että suomen kieli ei välttämättä ollut yhtä vahva kuin muilla, vaikka sen kanssa ei ole ollut ongelmiakaan).

Nämä kommentit eivät ole yhtäpitäviä aiempien tutkimustulosten kanssa, jotka osoittavat, että toiminnalliset valmiudet kielikylpykielessä eivät vaikuta ensimmäisen kielen kehitykseen negatiivisesti ja että kielelliset valmiudet enemmistökielessä ovat samalla tai korkeammalla tasolla verrattuna perinteisen opetuksen oppilaisiin (Tedick ym. 2011: 5). Tämän kysymyksen tulokset eivät myöskään käy yksiin muiden tutkimusten kanssa, jotka osoittavat, että suomenkielisillä oppilailla ruotsinkielisessä kielikylvyssä on keskimäärin jopa hieman paremmat äidinkielen taidot kuin perinteisen opetuksen suomenkielisillä oppilailla (Swanström 2008).

Lukion opetus, jossa kielikylpyoppilaiden taustoja ei tunnuta huomioitavan, mainitaan neljä kertaa. Vastauksissa mainitaan, että kielikylpyoppilaille tulisi tarjota edistyneempää heille mukautettua ruotsin opetusta ja että pitäisi olla mahdollisuus pitkän oppimäärän suorittamiseen useammassa kielissä (ks. esimerkki 53).

- (53) Myös lukion räätälöiminen kielikylpyoppilaiden tarpeisiin olisi hyödyllistä. Esim. kolmea pitkää kieltä ei ollut mahdollista enää lukea.

Toisaalta ruotsin opetusta pidettiin vaikeana, koska lukiossa keskitytään kieliopin opetukseen, josta kielikylpyoppilailla ei ole kokemusta peruskoulusta.

Neljässä kommentissa esitetään mielipiteitä, joiden mukaan opettajankoulutusta tulisi parantaa. Tiedonantajat kokevat, että on tärkeää, että opettajilla on valmius seurata kielikylpyperiaatteita johdonmukaisesti opetuksessa ja että heillä on hyvät ruotsin kielen taidot.

Neljä tiedonantajaa mainitsee saman kielen säilyttämisen oppiaineessa tai termien oppimisen molemmilla kielillä alusta alkaen. Tiedonantajien mukaan on hyvin hämmäntävää, että eri oppiaineiden kieli vaihtuu ruotsista suomeen

yläasteen ja lukion aikana. Tämänkaltaisten vaikeuksien välttämiseksi tiedonantajat ehdottavat, että sama kieli säilyisi oppiaineessa koko kouluajan tai vaihtoehtoisesti termit opeteltaisiin molemmilla kielillä alusta alkaen (ks. esimerkki alla).

- (54) Esim. Yhteiskuntaoppia oli vuosi ruotsiksi ja kun kaikki termit oli opeteltu, vuoden päästä opetus vaihtui suomeksi. Muissakin aineissa kielen vaihtuminen tuntui oudolta.

Neljän tiedonantajan mielestä kielikylpymenetelmää voitaisiin soveltaa muiden vieraiden kielten opetuksessa. Kolme tiedonantajaa sanoo, että yhteistyötä olisi voitu tehdä ruotsinkielisten koululaisten kanssa. Kaksi tiedonantajaa kokee, että kielikylpyopetuksessa tulisi olla enemmän kirjallisia harjoituksia. Myös ympäristön kielellinen tuki koetaan tärkeäksi osaksi kielikylpyä (kaksi kommenttia). Tiedonantajat ehdottavat muun muassa, että oppilaat voisivat tutustua ruotsinkielisiin vapaa-ajan toimintoihin, mikä voisi edistää ruotsin käyttöä vapaa-ajalla (ks. esimerkki 55).

- (55) Ruotsin kielen sitominen arkeen, esim. tutustuttaa lapsia (sitovasti) ruotsinkieliseen harrastustoimintaan ja tätä kautta ystävyys-suhteisiin.

Kahdessa kommentissa esitetään mielipiteitä, joiden mukaan johdonmukaisuus tulisi säilyttää opetuksessa sekä siirtymisessä vuosikursilta toiselle. Kielikylpytutkimusta pidetään myös tärkeänä, jotta kielikylpyopetusta voidaan kehittää (2 kommenttia). Esimerkissä 56 tiedonantaja on sitä mieltä, että kielikylvyn jatkuva tutkimus ja kehittäminen on tärkeää.

- (56) [...] Mielestäni on tärkeää, että kielikylpyä tutkitaan ja kehitetään koko ajan.

Kaksi tiedonantajista kokee, että ryhmähengen kehittämiseen tulisi keskittyä enemmän. Tätä pidetään tärkeänä, koska ryhmä pysyy samana koko peruskoulun ajan. Yksi tiedonantaja sanoo muun muassa (ks. esimerkki 57), että oppilasryhmän pysyminen samana koko peruskouluajan aiheutti levottomuutta ja keskittymisvaikeuksia luokassa.

- (57) Oppilasryhmien pysyminen samana läpi peruskoulun aiheutti levottomuutta ja keskittymisvaikeuksia luokassa.

Muita kielikylpyopetuksen kehittämisestä mainittuja seikkoja ovat opetuksen tekeminen mielenkiintoisemmaksi, kielikylpyyn negatiivisesti vaikuttaneet kielitaistelut, kielikylpymenetelmän parempi markkinointi, useampien vieraiden

sanojen opettelu sekä eri vaihtoehdot kohdekieleksi. Lisäksi mainitaan, että pitäisi pitää huolta siitä, että kaikki oppivat ruotsia tarpeeksi hyvin jo varhaisessa vaiheessa ja että kielikylpyoppilaille tulisi olla heille sovellettuja oppikirjoja ja muuta opetusmateriaalia. Erään tiedonantajan mukaan myös ruotsin kielen eri variantteihin tulisi saada tutustua, mikä tulee esiin myös Jeringin (2008) pro gradu -tutkielmassa, jossa kielikylpyoppilaiden mukaan kielikylpyopetuksen negatiivinen puoli on, että he eivät tutustuneet ruotsinruotsiin tarpeeksi.

4 MUUTTUVA NEKSUS: ELÄMÄ KIELIKYLVYN JÄLKEEN

Jäljellä on enää neksusanalyysin kolmas ja viimeinen vaihe – *changing the nexus*, ts. muutos, johon tutkimuksemme johtaa. Muutos, johon tämä tutkimus johtaa, on, että me ymmärrämme ja suhtaudumme vakavasti entisten kielikylpyoppilaiden kielenkäyttöön, kielitaitoihin ja kieliasenteisiin. Tämä puolestansa vaikuttaa siihen, kuinka me näemme tulevaisuuden kielikylvyn, miten sitä tulisi kehittää ja millaisia odotuksia meillä voi olla siitä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisina entiset kielikylpyoppilaat kokevat omat kielitaitonsa, missä määrin he käyttävät ruotsia ja kuinka he suhtautuvat ruotsin kieleen sekä kielikylvyn opetusmenetelmänä. Lisäksi halusimme tutkia tiedonantajien kokemuksia kielenkäytöstä, kielitaidoista ja kieliasenteista muita kieliä kohtaan. Tutkimuksen keskeisiä tuloksia havainnollistetaan kolmen *Kielikylvyn jälkeen -kuplan* avulla (ks. kuvio 12).

Kuvio 12. Kielikylvyn jälkeen -kuplat

Kolmessa kuplassa nähdään tulokset niistä näkökulmista, joita halusimme tutkia. Keskeisissä diskursseissa nousee esiin, että entiset kielikylpyoppilaat kokevat olevansa ahkeria ruotsin kielen käyttäjiä – kun siihen annetaan mahdollisuus. Eniten ruotsia tiedonantajat käyttävät töissä sekä ystävien ja tuttavien kanssa. Harvimmin tiedonantajat käyttävät ruotsia asioita hoitaessaan, esim. viranomaisten kanssa. Tiedonantajat käyttävät myös ruotsinkielisiä medioita ahkerasti, esim. katsovat televisiota, kuuntelevat musiikkia ja käyttävät sosiaalisia medioita. Kielenkäytön osa-alueista suullisen kielitaidon käyttö nousee esiin useimmiten. Tutkimus osoittaa lisäksi, että tiedonantajat käyttävät ahkerasti myös muita kieliä.

Tiedonantajat arvioivat myös ruotsin kielen taitonsa hyväksi – niin kauan kuin heillä on mahdollisuus ylläpitää niitä. Tiedonantajat kokevat, että heidän kielitaitonsa ovat vahvasti yhteydessä heidän kielenkäyttöönsä. Heidän mukaansa kielitaidot kärsivät, jos mahdollisuudet käyttää kieltä eivät ole riittävät. Kuullun ymmärtämisen taidot arvioitiin parhaiksi kielitaitojen osa-alueista, kun taas kirjalliset taidot arvioitiin huonoimmiksi. Noin puolet uskoo kielitaitonsa parantuneen kielikyllyn jälkeen, kun taas puolet uskoo niiden heikentyneen. Suurin syy parantuneille ruotsin kielen taidoille oli lisääntynyt kielen käyttö työn ja opintojen kautta sekä ystävien ja tuttavien kanssa. Heikentyneet kielitaidot johtuivat useimmiten vähentyneestä ruotsin kielen käytöstä asuinpaikkakunnan takia. Noin puolet tiedonantajista pitää itseään kaksikielisenä ja reilu kolmasosa pitää itseään monikielisenä. Tiedonantajat vaikuttavat olevan kiinnostuneita kielistä, ja he ovat valinneet kieliorientoituneita opintoja.

Kielikylpyopetuksen ja opetusmenetelmien diskurssista käy ilmi, että tiedonantajat suhtautuvat ruotsiin, kielikylpyopetukseen ja muihin kieliin melko positiivisesti. Tulokset osoittavat, että tiedonantajat ovat kaiken kaikkiaan tyytyväisiä kielikylpyopetukseen ja että he pitivät ruotsiksi opiskelusta. Selvä enemmistö kokee, että kielikylpyopetuksesta on ollut heille paljon hyötyä ja he ovat tyytyväisiä siihen, että ovat osallistuneet kielikylpyyn. Tiedonantajat kokevat myös, että kielikylpy on vaikuttanut heidän käsitykseensä omasta kaksi- tai monikielisyydestä sekä vaikuttanut heidän valmiuteensa oppia muita kieliä. Kaikki tiedonantajat suosittelisivat tai ovat suositelleet kielikylpyä muille. Tiedonantajien mielestä kielitaidoista on ollut heille eniten hyötyä opinnoissa ja työelämässä. Kielikylvyssä parasta koetaan olevan itse opetusmenetelmä sekä sen tarjoamat ruotsin kielen taidot. Kehitysehdotuksissa toivotaan enemmän ruotsinkielistä opetusta yläasteelle, enemmän kieliopin opetusta sekä enemmän kannustusta ruotsin kielen puhumiseen. Kielikylpyä kuivaillaan useimmiten sanoilla *hyödyllistä, opettavaista, tärkeää ja mahdollisuus*.

Tuloksista voidaan päätellä, että kielikylpyopetus vaikuttaa olevan tehokas opetusmenetelmä, erityisesti kun tarkastellaan kielellistä näkökulmaa ja opetusmenetelmän toteuttamista. Kuten tulokset osoittavat, tiedonantajat suhtautuvat yllättävän positiivisesti kielikylpyyn. On mahdollista, että tutkimuksen kohderyhmä koostuu pääasiassa entisistä kielikylpyoppilaista, jotka ovat tyytyväisiä kielikylpyopetukseen, minkä takia tulokset voivat näyttää positiivisemmilta kuin ne todellisuudessa ovat. Mutta toisaalta on olemassa mahdollisuus, että entiset kielikylpyoppilaat todella ovat tyytyväisiä kielikylpyyn osallistumiseen, minkä myös useat aikaisemmat, tässäkin tutkimuksessa esitellyt, tutkimukset ovat osoittaneet.

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää kielikylpyopetuksen kehittämistyössä. Entisten kielikylpyoppilaiden ajatukset ja kokemukset ovat tärkeä lähde, kun tarkastellaan kielikylpyopetuksen hyviä ja huonoja puolia. Kielikylpyopettajat voisivat myös saada ajatuksia ja ideoita, kuinka kehittää omaa työtään kielikylpyopetuksessa. Uskomme, että olemme tämän tutkimuksen avulla saaneet paremman käsityksen kielikylpyopetuksen hyvistä ja huonoista puolista sekä ajatuksia, kuinka me itse monikielisyiden tutkijana ja kielikylpyopettajana voimme tulevaisuudessa vaikuttaa kielikylpyopetuksen parantamiseen.

Litteratur — Lähteet

Arnberg, Lenore (2004). *Så blir barn tvåspråkiga*. Stockholm: Wahlström & Widestrand.

Aronin, Larissa (2016). Multi-competence and Dominant Language Constellation. I: *The Cambridge Handbook of Linguistic Multicompetence*. 142–163. Red. Vivian Cook & Li Wei. Cambridge: Cambridge University Press.

Baker, Colin (2006). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 4th Edition. Clevedon: Multilingual Matters.

Bergroth, Mari (2015). *Kotimaisten kielten kielikylypy*. Vaasan yliopiston julkaisuja, Selvityksiä ja raportteja 202. Vasa: Vaasan yliopiston julkaisuja, Selvityksiä ja raportteja.

Bergroth, Mari (2007). *Kielikylypyperheet valokeilassa. Taustat ja odotukset*. Selvityksiä ja raportteja 145. Vasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja.

Björklund, Siv & Marina Buss (red) (2004). *Kielikylypy: Kasvaa ja kehitystä. Språkbad: Samverkan skapar styrka*. Vasa: Vaasan yliopisto.

Björklund, Siv & Karita Mård-Miettinen (2011). Integrating Multiple Languages in Immersion: Swedish Immersion in Finland. I: *Immersion Education. Practices, Policies, Possibilities*. Bistol, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters. 13 – 35. Red. Tedick, Diane J., Donna Christian & Tara Williams Fortune.

Börestam, Ulla & Leena Huss (2001). *Språkliga möten. Tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.

Finlands grundlag 11.6.1999/731. [Citerat 3.3.2017]. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1999/19990731>

Hassinen, Sirje (2005). *Lapsesta kasvaa kaksikielinen*. Helsingfors: Finn Lectura.

Hietanen-Kyntäjä, Päivi (2003). *Sexti'nie gånger tie, det rimmar! Matematik och språk i språkbadsklass*. Vasa: Vaasan yliopisto.

Jering, Bettina (2008). *Tvåspråkighet och dess inverkan på språktillägnande och attityder till olika kulturer hos språkbadselever i svenska: en fallstudie gjord bland språkbadselever i årskurs 6, årskurs 9 samt med en gymnasieelev*. Vasa: Åbo akademi.

Kangasvieri, Teija, Elisa Miettinen, Hannele Palviainen, Taina Saarinen & Timo Ala-Vähälä (2011). *Selvitys kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta Suomessa. Kuntatason tarkastelu*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Ladvelin, Marjo (2007). Entä kylvyn jälkeen? I: *Kielikylpykirja – språkbadsboken*. 118–125. Red. Björklund, Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen. Vasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti.

Lane, Pia (2014). Nexus Analysis. I: *Handbook of Pragmatics: 2014 Installment*. Red. Östman, Jan-Ola & Jef Verschueren. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. [Citerat 20.2.2017]. Tillgänglig: <http://dx.doi.org/10.1075/hop.18.nex1>

Laurén, Christer (1995). Kielikylpykoulu ja sen taustaa. I: *Kielikylpymenetelmä: kielen käyttö mielekkääksi*. 11–22. Toim. Laurén, Christer. Vasa: Vaasan yliopisto.

Laurén, Christer (1996). Miksi emme ymmärtäneet sitä aikaisemmin? Kanadalaisittain toteutetusta ruotsin kielikylvystä Suomessa. I: *Kielikylpy: Kielitaitoon käytön kautta*. 9–16. Red. Buss, Martina & Christer Laurén. Vasa: Vaasan yliopisto.

Laurén, Christer (1999). *Språkbud. Forskning och praktik*. Vasa: Vaasan yliopisto.

Laurén, Christer (2000). *Kielten taitajaksi – kielikylpy käytännössä*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Laurén, Christer (2008). *Varhain monikieliseksi. Kielen oppimisen teoriaa ja käytäntöä*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Niemelä, Nina (2008). *Interaktion i helklass under ett tema i språkbud*. [Citerat 21.10.2015]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-237-3.pdf

Nikkanen, Päivi (2016). ”Ruotsin osaaminen on etu mutta ei välttämättömyys” 15 år efter språkbudets slut – En fallstudie av tidigare språkbudselevers attityd mot svenska idag. Vasa: Vaasan yliopisto. Tillgänglig: <https://www.tritonia.fi/download/gradu/6932>

Palviainen, Åsa (2012). Lärande som diskursnexus: Finska studenters uppfattningar om skoltid, fritid och universitetsstudier som lärokontexter för svenska. *Nordand Nordisk Tidskrift for andrespråksforskning* 2012, 7:1, 7–35. [Citerat 23.4.2015]. Tillgänglig: http://www.academia.edu/6564995/L%C3%A4rande_som_diskursnexus_Finska_students_uppfattningar_om_skoltid_fritid_och_universitetsstudier_som_l%C3%A4rokontexter_f%C3%B6r_svenska_Learning_as_a

_discourse_nexus_Finnish_university_students_beliefs_about_school_free_time_and_university_as_learning_contexts_for_Swedish._

Piller, Ingrid (2001). Private language planning: The best of both worlds? *Estudios de Sociolingüística*. [Citerat 6.3.2017], 61–80. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/1959.14/1090139>

Roy, Sylvie & Albert Galiev (2011). Discourses on Bilingualism in Canadian French Immersion Programs. *The Canadian Modern Language Journal* 67:3, 351–376.

Schafer, Paul-Christophe (2013). *Life After French Immersion: Grade 12 Students' Perceptions of Continuing to Use French After Graduation*. [Citerat 13.10.2015]. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/11023/1055>

Scollon, Ron & Suzie Wong Scollon (2004). *Nexus Analysis. Discourse and the emerging internet*. Routledge: London.

Swain, Merrill & Sharon Lapkin (1982). *Evaluating Bilingual Education: A Canadian Case Study*. Clevedon: Bilingual Matters Ltd.

Swanström, Taija (red.) (2008). *Språkbud: två språk i utveckling. Kielikylpy: kaksi kieltä kehityksessä*. Åbo: Åbo Akademi.

Tedick, Diane J., Donna Christian & Tara Williams Fortune (2011). The Future of Immersion Education: An Invitation to 'Dwell in Possibility'. I: *Immersion Education. Practices, Policies, Possibilities*. Red. Tedick, Diane J., Donna Christian & Tara Williams Fortune. Bistol, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters. 1 – 12.

Tiitinen, Aino (1991). *Språkattityd och språkbruk i språkbudshemmen: en enkätundersökning i Vasa*. Vasa: Vaasan yliopisto.

Vaasan yliopisto (2015a). *Språkbud i Finland*. [Citerat 22.10.2015]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/sv/sites/immersion/about_immersion/finland/

Vaasan yliopisto (2015b). Kort om språkbud [Citerat 20.2.2017]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/sv/sites/immersion/about_immersion/

Vanderveen, Tamara Nicole (2015). *Life After French Immersion: Expectations, Motivations, and Outcomes of Secondary School French Immersion Programs in the Greater Toronto Area*. [Citerat 13.10.2015]. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/10315/30105>

West, Mia (2016). *Vad händer efter språkbudet? En enkätundersökning om tidigare språkbudselevers upplevelser angående sina egna språkfärdigheter, språkanvändning och attityder*. Uleåborg: Oulun yliopisto.

Westergård, Anitta (1996). *Språkattityder hos finskspråkiga skolelever i Vasa. En jämförelse av språkbads elever och elever i den traditionella undervisningen.* Vasa: Vaasan yliopisto.